AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

AKİS

Haftalık Aktüalite Mecmuası

P. K. 582 — *Ankara*

Fiyatı: 60 kuruş

* *

AKİS Ortaklığı adına imtiyaz sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden:

Metin TOKER

* *

Bu nüshaya yazı yazanlar:

Metin TOKER — Fazıl Ahmet AYKAÇ — Mücahid TOPALAK — Doğan AKYÜREK — Orhan Remzi YÜREGİR — Dr. Esad EĞİLMEZ — Cenab YAKAR — Seyfi KURTBEK — Bedia ÇOBANOĞLU — Perihan PARLA — Nermin ABADAN — Turhan DİLLİGİL — Refika ESMER

Karikatür

AYHAN

Ressam:

İzzet ÇETİN — AYHAN

Fotoğrafi

Mehmet SÜRENKÖK — Turhan VANDEMİR

Klişe:

Kemal ONGAN

* *

Abone Şartları:

3 aylık (12 nüsha) : 6 lira

6 aylık (25 nüsha) : 12 lira

1 senelik (52 nüsha): 24 lira

* *

Dizildiği ve basıldığı yer

Güzel Sanatlar Matbaası

Kapak Resmimiz

HASAN KAPTAN

Büyük ressamların en küçüğü

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

AKİS, ilk çıktığı günden itibaren bütün memlekette bizim bile — ne yalan söyliyelim — tahmin etmediğimiz kadar büyük akisler yarattı. Bunun sebebini keşfetmek güç değildir. Memleket ciddi, fakat sıkmayan; siyasi, fakat taraf tutmayan bir mecmuaya hasretti.

AKİS'te bunu buldu.

Mecmua, bütün memleketle beraber politika muhitlerinde de muazzam bir alâkayla karşılandı. Bu muhit mensuplarının bir kısmı Atatürkün değiştirmek için onca emek ve gayret sarfettiği şarklı kafalarını muhafaza ettiklerinden kendi kendilerine ilk şu suali sordular:

"— Kimin adamı?"

Kimsenin adamı olmaksızın da, sadece okuyucuya sırt dayayarak da bir mecmuanın çıkarılabileceğini küflü beyinleri almıyordu.

Başka bir kısım politikacılar "tabu" bildikleri bazı şahıslara "tabu" muamelesinin yapılmadığını, kendi aralarında tenkid ettikleri hususları bizim, umumî efkâr önünde de pekâlâ konuştuğumuzu gördüklerinde, dehşetle parmaklarını ısırdılar.

'— Ne cesaret!" dediler.

Basının vazifesinin korkmadan ve yılmadan hakikatleri olduğu gibi aksettirmekten ibaret bulunduğunu, maddî menfaati ayağımızın ucuyla bir kenara iterseniz bu memlekette korkacak ve yılacak bir şeyin de mevcut olmadığını, Allaha şükür artık demokrasiyle idare edildiğimizi ürkek yürekleri anlamıyordu.

Diğer bir takım politikacı, partilerinin ve kendilerinin küçük menfaatini AKİS'i istismar yoluyla kollarlarsa hayırlı bir iş yapacaklarına inandılar ve ortada muhtelif rivayetler dolaştırmaya başladılar;

"— Demokrat Partinin lideri, partisi içinde sevmediği, kendisine rakip olacak şahsiyeleri AKİS'e vurduruyor!"

"— Demokrat Parti içinde bir hizip, baştakileri hırpalamak için AKİS'i âlet olarak kullanıyor!"

"— AKİS, Halk Partisinin organıdır!"

"— Halk Partisi içindeki, Genel İdare Kuruluna ve onun zihniyetine muhalif zümre AKİS'i.. destekliyor, finanse ediyor!"

"— AKIŞ, hükümete yakın bulunan çevrelerin fikirlerini gayrı resmî surette aksettireceğinden, sırf tarafsız edası takınmak için bazı oyunlar yapıyor!"

"— AKİS, bir takım zengin iş adamlarının hükümetle iyi geçinmek için kurdukları bir mecmuadır!"

Nihayet, bizi halkın nazarından düşürmek gayesini güdenler şunu söylediler:

"— Dr. Mukerrem Sarol, AKİS'in yazı ailesi arasındadır!"

Sayın Devlet Vekili bu iftirayı ZAFER'de yalanlamış bulunuyor.

ZAFER, 8 Temmuz perşembe günkü sayısında şu yazıyı yayınlamıştır:

Devlet Vekili Dr. Mukerrem Sarol'un AKİS mecmuası yazı ailesi arasında bulunduğuna dair son günlerde şehrimizde bazı söylentiler dolaşmaktadır. Kimlerin ve ne maksatla şayi ettiklerini bilemediğimiz bu söylentiler hakkında, kendisine müracaat eden bir arkadaşımıza, sayın Mukerrem Sarol aynen şunları söylemiştir:

"— Bu mecmua ile katiyen bir alâkam yoktur. Mecmua sahibi tarafıdan yapılan rica üzerine AKİS'e bir defa, turizm mevzuu ile ilgili bir makale yazdım, hepsi bundan ibaret.

Gene bu sütunlarda, defalarca beyan ettiğimiz bir hakikati yeniden tekrarlayalım:

AKİS, tamamiyle tarafsızdır. Dr. Mukerrem Sarol'un bir defa yazı yazmasiyle AKİS "Mukerrem Sarol'un mecmuası" olmaz. Tırnak içinde bulunan cümlenin, hayatını sadece satışından temin etmeye azimli bir mecmua için ne büyük darbe olduğunu Dr. Mukerrem Sarol'un hakikaten sahibi bulunduğu "Türk Sesi" gazetesinin gülünç satışı, ispat etmek için ortadadır.

AKİS'e, fikri memlekette bir temayüle tekabül eden veya bir kıymet taşıyan herkes, daima yazı yazabilir. Biz, Dr. Mukerrem Sarol'dan bunun için makale rica ettik.

Aynı şekilde Fatin Rüştü Zorlu, Fethi Çelikbaş gibi hükümet mensupları, Hikmet Bayur gibi müstakiller, Cemil Said Barlas, Server Somuncuoğlu (yazdığı sırada), Ahmet Şükrü Esmer, Namık Zeki Aral gibi Muhalefet Partisi ileri gelen ve taraftarları, Dr. Muhlis Ete. Samed Ağaoğlu, Seyfi Kurtbek, Avni Başman gibi Demokrat Parti hükümetlerinin eski vekilleri hep AKİS'e ricamız üzerine yazı verdiler.

Dr. Mukerrem Sarol bizim nazarımızda nihayet yukarda isimlerini saydığımız şahsiyetlerden biridir ve sadece o kadardır.

Umumi efkâr da bunu böylece bilmelidir..

Saygılarımızla

AKİS

YURTTA OLUP BİTENLER

Demokrasi

Kanunlar yürürken

Seçimlerden bu yana Cumhuriyet gazetesi ye onun başında bulunan Nadir Nadiyi. "Demokrat Partiyi tutmak" ile itham edenler çıkmıştır. Fakat hiç kimse gazeteyi ve muharriri "Muhalefeti desteklemek" ile suçlandırmamıştır (D, P. içinde dahi...)

Seçimlerden o yana ve bu yana Vatan gazetesinin ve onun başında bulunan Ahmed Emin Yalman'ın Demokrat Partinin tarafını iltizam ettiği görülmüştür. Fakat hiç kimse gazeteyi ve muharriri "Muhalefet yapıyor" bulmamıştır (D. P. içinde dahi...)

O kadar ki Nadir Nadi "Müştakil" sıfatiyle Demokrat Partinin, İstanbul listesinden adaylığını koymuş, Ahmed Emin Yalman seçimlerin arefesinde — reylerin gizliliği prensibine rağmen — Demokrat Partiye rey vereceğini bir başmakale halinde umumi efkâra ilân etmiştir.

Nadir Nadi ve Ahmed Emin Yalman iktidarın hazırladığı son kanunlan ve onların ifade ettiği zihniyeti asla tasvip etmediklerini — temkin ve itidalin en son haddile de olsa — yazmışlardır.

Daha da iyisi var: Bizzat Demokrat Partinin en sivri şahsiyetlerinden Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlu veya Samed Ağaoğlu, D. P. Meclis Grupunun en kıymetli elemanlarından Turan Güneş, İhsan Aktürel veya İsmail Hakkı Akyüz muhalefetlerini — bu kanunlara muhalefetlerini — nizalariyle veya sözleriyle ifade etmişlerdir.

Her işte Cumhuriyet Halk Partisinin ve "İsmet Paşa"' nın parmağını aramak fena değil... Fakat Nadir Nadinin ve Ahmed Emin Yalmanın yazılarında, Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlu ve Samed Ağaoğlunun sözlerinde, Turan Güneşin, İhsan Aktürelin ve İsmail Hakkı Akyüzün muhalefetlerinde, nihayet bu memlekette demokrasiyi samimiyetle arzulayip herhangi bir gizli maksat gütmeyen kimselerin o kadar fazla yükselmek imkânını bulamayan itirazlarında "parmak" arayacak yerde "acaba hakîkaten gazaba mı geldik" diye "yakınlar" ın erişemiyeçekleri bir mahalde şöyle bir düşünmek daha kolay değil midir?

Halbuki yolda, ilk gördüğünüz vatandaşı çeviriniz ve memurlardan, heyeti umumiyesiyle memnun olup olmadığını "sorunuz.

Bizzat memur dahi olsa, size dert yanacaktır.'

Memurluk müesseses'nin, devlet mekanizmasının ıslahım kim elzem görmez?

O halde itiraz neye? İtiraz bu gayeyi değildir. İtiraz evvelâ hedefe varmak için tutulan yola, ondan sonra zahirî hedefin arkasında gizli maksadadır.

ün, Meclisin kapanacağı gündü

Bir takım şahıslara başka şahısları bugünden yarına vazifeden uzaklaştırmak selâhyetini tanıyan ve o ikinci şahıslardan herhangi bîr yere herhangi bir itirazda bulunmak hakkını alan kanunun müzakeresi yapılıyordu.

Talihsizlik! Kanunu Demokrat Parti adına (fiilen) teklif ve onu Meclis kürsüsünden Demokrat Parti adına

Partilerinden Kuvvetli Liderler

METİN TOKER

Kabil olsaydı da milyonlarla Türke, yüzbinlerle Demokrat Partiliye ve yüzlerle Demokrat mebusa söyle bir sual sorulabilseydi:

"— Demokrat Parti denilince, hatırınıza ilk gelen nedir?"

İnanabilirsiniz; cevap şu olurdu:

"— Adnan Menderes!"

Kabil olsaydı da milyonlarla Türke, yüzbinlerle Halk Partiliye ve bir avuç Halkçı mebusa şöyle bir sual sorulabilseydi:

"— Cumhuriyet Halk Partisi denilince, hatırınıza ilk gelen nedir?"

Gene inanabilirsiniz; cevap şu olurdu:

"— İsmet İnönü!"

Bu, genç demokrasilerin hastalığıdır ve rejim meseleleri bahsinde çektiğimiz — ıstırap demiyelim ama — sıkıntıların, üzüntülerin ve şah di olduğumuz tadsız hâdiselerin kaynağıdır.

Türkiyede liderler, partilerinden kuvvetli bulunuyorlar.

Demokrasiye uzun asırlar evvel kavuşmuş memleketlerdeki siyasi partilere göz atanlar bu partilerin başında iki çeşit lider göreceklerdir; ezici şahsiyete sahip liderler — Zayıf şahsiyete sahip liderler. Birincilerin en güzel misali, İngilterede Muhafazakâr Partinin başında bulunan Sir Winston Churchill'dir. Ikincilere misali, Fransada arayabilir ve meselâ Sosyalist partinin başında Daniel Mayer veya Guy Mollet'yi gösterebilirsiniz.

Sir Winston Churchill ezici şahsiyete sahip bir politikaçıdır, ama şahsiyetinin ezdiği başka şahsiyetlerdir; yoksa, asla Muhafazakâr Parti değil! Muhafazakâr Parti, lider olarak daima çok kuvvetli şahısları seçmiştir. Bu şahıslar, partinin sevki idaresini, tıpkı bugün, Sir Winston'un yaptığı gibi, demirden bir elle yürütmüşlerdir. Bizzat Churchill 'in hâtıralarını karıştırınız, Chamberlain'ın "Parti içindeki diktatorya" sından ne kadar acı şekilde dert yandığını görürsünüz. Chamberlain'dan evvel de Baldwin Muhafazakâr Partiyi aynı sıkı disiplini kurarak idare etmiştir.

Fakat İngilterede ne Baldwin, ne Chamberlain, ne Churchill partilerinden daha kuvvetli olabilmişlerdir. Partilerinin içinde, Evet! Fakat partilerinin üstüne, tepesine çıkamamışlar; milyonlarca insan için partileri şahıslariyle karışmamıştır.

Kuvvetli liderlerin mi, yoksa zayıf liderlerin mi partilerine ve o yoldan memleketlerine daha faydalı oldukları münakaşa edilebilir. Bu, her şeyden evvel bahis mevzuu partilerin ve memleketlerin bünyeleriyle alâkalı bir hususturr. Tarihîn gösterdiği, kuvvetli ve dirayeti liderlerin politika savaşlarında partilerini daha kolaylıkla zafere götürdükleri; kuvvetli ve dirayetsiz liderlerin ise hezimet âmili olduklarıdır.

Fakat demokratik hayatları eski memleketlerde hakikî kuvvet, daima bir programa, ananeye ve fikre dayanan partilerdir, liderler onun kuvvetinden istifade ederler, partiler onların şahıslariyle beka bulmazlar.

Bizde durumun ne kadar başka olduğunu görüp anlamak için Celâl Bayarla Adnan Menderesin Demokrat Partiden, İsmet İnönünün Halk Partisinden ayrılmaları halinde bu partilerin ne vaziyete düşeceğin gözönüne getirmek kâfidir. Celâl Bayar ve Adnan Menderessiz bir Demokrat Parti, İsmet İnönüsüz bir Halk Partisi sebebi hikmetleri kalmamış, boş, cansız kalıplardan başka şey ifade etmez. Bu şahıslar o partilerin sembolüdürler. Bir büyük ihtilâf takdirinde hakikî Demokrat Parti — adı ne olursa olsun — Celâl Bayar ve Adnan Menderesin içinde bulunacağı parti, hakikî Halk Partisi - adı gene ne ohırsa olsun — İsmet İnönünün içinde bulunacağı parti olacaktır.

İhtimal ki bu, o partilerin o şahıslarla beraber başlamış olması, o şahısların hüviyetini iktisap etmesi kurucularının şahsiyetlerinin hakikî program mahiyetini taşımasındandır. ihtimal ki onlar siyasî hayattan çekildiklerinde, partiler, garplı mânada hayatiyet kazanacak, liderler şef olmaktan çıkarak liderlik mücadele ile ulaşılan bir mevki haline gelecektir. O zaman politika bir takım insanların birbirleriyle şahsî münasebetleri, asap sistemleri, hazım cihazları ile alâkalı olmaktan kurtularak, rasyonel temelleri üzerine oturacaktır.

(fiilen) müdafaa eden Sebati Ataman (Zonguldak — C. H. P., sene 1950; Zonguldak — D. P., sene 1954) oldu. Allahtan ki hatip, bir ara "hayatta bulunsaydı Cervantes'e mevzu verecek" kimselerden dem vurdu ve bu kanunun Don Kişotunun kim olduğu böylece anlaşıldı.

Kanun teklifini Pertev Arat (İzmir — D. P.), Sebati Ataman (Zonguldak . halen D.P.), Nusret Kirişçioğlu (Zonguldak — D.P.) ve Selâmi Dinçer (Kocaeli — (D.P.) yapmışlardı.

Dördünün de memurlardan şikâyeti büyüktü. Aralarından konuşanlar oldu ve onların konuşmalarından kanunun sebebi hikmeti anlaşıldı. Hepsi "şahsî tecrübe" lerine dayanarak konuşuyorlardı.

Sebati Ataman, valilik zamanından misaller verdi. Maiyetindeki memurların Halk Partisini tuttuklarını, bir takım vatandaşı "git, sen demokratsın" diye kovduklarını, onların işini yapmadıklarını anlattı. Unuttuğu, o zaman kendisinin de bir "C. H. P. li vali" bulunduğunu, o kadar ki C. H. P. listesinden aday gösterilip kazanır gibi olduğunu söylemekten ibaret kaldı. Bu hususu hatırlatsaydı, Meclis, Sebati Atamanın maiyetindeki küçük, zavallı memurların "Sebati Atamana yaranmak" için Halkçı göründükleri ihtimalini gözden uzak tutmazdı.

Fakat Sebati Ataman unuttu.

Belki de "kırmızı plâkalı arabaya giden yol" un bu nevi dalgınlıklardan geçtiğini, bir kaç ay evvel görmüştü.

Memurluktan geldiği halde memurların, memurken C. H. P.'den namzetliğini koyduğu halde memurken C. H. P.'den namzetliğini koyanların "günah" l a r ı n ı birer birer saydı döktü. O kadar da çok misal veriyordu ki...

Sayıştay Başkanlığından gelen Mümtaz Tarhan da, memurların aleyhinde bulunmuştu.

Pertev Arat da bulundu.

Zaten, hazırladıkları tasarının mucip sebeplerini şöyle anlatıyorlardı:

Uzun yılların biriktirip getirdiği kırtasiyecilik itiyatlarının âmme hizmetlerinin görülmesinde iras ettiği zararları bertaraf etmek için bu hizmeti ifa edenlerin zihniyetlerinde bir tebeddül yaratabilecek yeni kanun tesislerine ihtiyaç vardır.

Memur statümüzü ihdas ettiği rehavet neticesi memuru atalete sevkeden kaideleri yerine halka hizmet duygusunu yaratacak ve memurlarımızı doğru çalışma yoluna getirebilecek bir hükmün aynı tumanda bu sakim itiyadı bertaraf edecek terbiyetkâr tesirler hâsıl edeceğine de şüphe edilemez.

Bir takım hükümler silsilesinin yarattığı bürokrasiyi kaldırmak ve her ne suretle olursa olsun Devlete yararlı olmıyan unsurları bertaraf etmek hükümler için tatbiki zaruri bir vazife olmalıdır.

Kağıt üzerine tesbit edilen vasıfların yanında memur haleti ruhiyesinde halka müteveccih hizmet anlayışını ve şahsî ahlâk üstünlüğünü de tesise hizmet edecek hüküm ve müeyyidelere de ihtiyaç vardır.

Dr. Behçet Uz
C. H.P. lileri tasfiye edecek

Bu suretle, bekledikleri "terbiyetkâr" tesirleri zaten saklamıyorlardı.

Fakat "terbiyetkâr" tesirler, Meclisten evvel, tasarının görüşüldüğü muvakkat encümende itirazlara yol açmış, encümendeki demokrat mebuslardan Kemal özçoban (Afyon), A. Eryurt (Erzurum), Turan Güneş (Kocaeli), İzzet Akçal (Rize) imzalarının üstüne "söz haklarının mahfuz bulunduğu" şerhini koymayı unutmamışlardır.

Mümtaz Tarhan
Memurları sevmiyen eski memur

Muhalefet, hiç bir kazanma şansı olmadığı halde, tasarının kanunlaşmasına mâni olmaya çalışıyordu. Teklif, itirazlara rağmen, muvakkat encümenden geçtiğine ve muhalif kalan D. P. li mebusların ağzım "parti prestiji" kapadığına, bizzat Başvekil de tasarıyı müdafaa ettiğine göre böyle bir şans hakikaten mevcut değildi.

İki eğlenceli hâdise oldu (Sebati Atamanın konuşması hariç);

1 — C. H. P. adına Nüvit Yetkin tasarıyı tenkid etti. Başvekil cevap vermek üzere kürsüye geliyordu ki, müzakereleri başından itibaren takip eden İsmet İnönü kalktı ve bir lider kürsüye gelmişken, öteki çıktı. Adnan Menderes kürsünün kenarından, giden "meslektaş" ına müstehzi bir selâm verdi, ama kızdığı da belli oldu.

Nitekim lâfa şöyle başladı:

"Tasarıyı bir istibdat kanunu gibi göstermek isteyen bu sırça köşk sakinleri köşklerine ağırca taşlar atılabileceği ihtimalini unutmasınlar. Esasen Genel Başkanları da bu taşların altında ezilmemek, yıkılmamak için huzurunuzu terketmiş bulunuyor."

Sonra, mancınığını kurup bahsettiği taşları attı.

Ama, doğrusu istenilirse, bunlar hep evvelce atılmış taşlardı ve hepsi şuna çıkıyordu:

"Sanki siz, daha mı iyi yaptınız?"

Başvekil Menderes tasarı kanunlaşınca "dalâlete kapılmış bazı memurların doğru yolu bulacağı" ümidini izhar ederek, kendisinin de "terbiyetkâr tesir" bekleyenlerden olduğunu açıkladı.

Ancak, "dalâlete kapılmış" kimdir? Siyasete karışarak birer siyasî partiden namzetliklerini koyan Sivas valisi ile Ankara vali muavini mi? Sadece Parti olarak Halk Partisini seçen Sivas Valisi mi? Sadece, Parti olarak Demokrat Partiyi seçen Ankara Vali Muavini mi? (Bu son ihtimale niçin gülüyorsunuz?)

Başvekil, bu hususta bir şey söylemedi.

2 — İki numaralı C. H. P, sözcüsü Sırrı Atalay konuşuyordu. İyi hazırlanmış olduğu belliydi. Şivesinin kötülüğüne rağmen alâka uyandırıcı şeyler söylüyor, demokrat mebuslardan sinirli olanları kızdırıyordu. Sözünü kesiyorlardı. Fakat o, büyük bir sabırla sükûnetin avdetini bekliyor, sonra devam ediyordu.

Bir ara lâf attılar:

"— Bunları paşa babandan mı öğrendin?"

Sırrı Atalay, Demokrat sıralara şöyle bir göz attı:

"— Aranızda paşa babanın elini öpenler çok.. Ama ben öpmedim. Bunu gidin, onlara sorun!"

YURTTA OLUP BİTENLER

Sıra kapaklarının gürültüleri yükseldi.

Eğer Sinan Tekelioğlu olmasaydı, eğer onu destekleyen Osman Şevki Çiçekdağ bulunmasaydı celsenin "müfrid kahraman"ları başkaları olacaktı

Sinan Tekelioğlu (idam mahkûmlarına daha ağır ceza verilmesini Meclis kürsüsünden talep eden adam), kanunun hâkimlere de teşmilini istedi. Tıpkı Sebati Ataman gibi o da şahsi hâtıralarını nakletti; anlaşıldı ki Sinan Tekelioğlunun hâkimlerden canı pek yanıktır. Teklifi şuydu:

"— Maaşları 60 liradan yukarı olan hâkimler de, Adliye Vekili tarafından kollarından tutulup, kapı dışarı edilebilsinler."

Bu teklif, derhal, pek çok taraftar buldu. O istikamette kuvvetli — ve tehlikeli — bir cereyanın başladığı görülüyordu. Kraldan ziyade kralcılar, tasarı sahiplerinin de ilerisine geçmek istiyorlardı. Müzakerelerin kızıştığı bir sırada, Hikmet Bayur kürsüye geldi ve hükümetin bu hususiaki noktai nazarına sordu. Halbuki hükümet, komisyondaki görüşmeler sırasında böyle bir teşmile taraftar olmadığını açıklamıştı.

Kabineye ayrılan yerde Adliye Vekili Osman Şevki Çicekdağın Fuad Köprülüyle istişarede bulunduğu görüldü. Çiçekdağ kürsüye geldi ve:

"— Takdir, Yüksek Heyetindir" dedi.

Meclisin içinde bulunduğu havada, bu, üstü örtülü şekilde "taraftarız" demekti.

Müzakereleri yukardan, hoparlörle tak p eden Başvekil Adnan Menderes, derhal aşağı indi ve bir defa daha konuşmak zorunda kaldı.

"Adliye Vekili arkadaşım her ne kadar takdir Yüksek Heyetindir" demisse de, hükümetin noktai nazarı bunun doğru olmayacağı merkezindeydi.

Meclisteki hava değişti, Sinan Tekelioglunun teklifi reye konduğunda kabine azasının, Osman Şevki Çiçekdağ hariç aksi istikamette rey kullandığı görüldü Teklif kabul olunmadı.

Ama bu suretle anlaşıldı ki vekillerinden bazıları Başvekilin de önündedirler.

Kanun yürürlüğe girmiş bulunuyor. Vekiller, begenmedikleri adamı itiraz kabul etmez şekilde işinden çıkarabileceklerdir. Sadece, vekâletlerindekileri değil... Meselâ bir Maarif Vekili bir ordinaryüs profesörü sorgusuz, sualsiz re'sen kürsüsünden edebilecektir. Bir üniversite rektörünün, bırakırız rektörlüğü, profesörlük sıfatı — daha doğrusu vazifesi — derhal alınabilecektir.

Bu hakkı, demokrat hükümet gelişi güzel kullanmaz deniliyor. Meselâ Celâl Yardımcının, bir profesörün Halk Partisine sempati beslediğini duyar duymaz o profesörün cübbesini çekip alıvermesine ihtimal olmıyacağı belirtiliyor.

Fakat düşünülmüyor ki bir devre sonra Cumhuriyet Halk Partisi iktidara gelebilir ve onların Maarif Vekili Celâl Yardımcı gibi "tolerans" sahibi olmayabilir!

Yazık olmaz mı, üniversitede — sayıları az da bulunsa — Demokrat Partiye sempati duyan profesörlere!

Kanunun tatbikinde karşılaşılacak tek müşkül bu değildir, Tabî durum, vekâletten vekâlete değişmektedir. Fakat bilhassa Sağlık Vekâletinne tasfiyenin kim tarafından başlatılacağı pek bilinmemektedir.

Malûm olduğu üzere bu vekâletin Vekili Dr. Behçet Uz'dur. Dr. Behçet Uz, bir C. H. P. kabinesinde de aynı sandalyeyi işgal ediyordu.

Bu suretle Türkiye Büyük Millet Meclisi 1 Kasıma kadar sürecek yaz tatiline girmeden evvel Demokrasimizle sıkı sıkıya alâkalı üç kanunu çıkarmış oluyor. Bunlardan birincisi, bizzat Demokrat Parti icinde şiddetli muhalefete yol açan Seçim Kanunu tadilâtı; ikincisi, aynı tepkiyi uyandıran Kırşehir ilçesi kanunu; üçüncüsü de, doğumunun hikâyesini yukarda okuolduğunuz memurlar kanunudur.

Şimdi Ankara boşaldı. İşi bitenler, yazlığa gittiler. Başvekil Menderesin de, yakında ist rahat etmek üzere başkentten ayrılacağı bildiriliyor.

Ahmed Emin Yalmana göre son kanunlar "iktidara kan kusturan muhalefetin, demokrat liderlerin asapları üzerinde yaptığı tahripkâr tesirler"in bir neticesidir.

Elbette ki pek çok yorulduğunu gayet iyi bildiğimiz Adnan Menderesin asabı üzerindeki bu tahripkâr tesirlerin biran evvel kaybolmasını canı gönülden temenni ederiz.

Ama bilmediğimiz, sinir sistemleri ile alâkası bu derece yalan olan bir rejime hangi İsmin verilmesi gerektiği

ÜÇ İDDİA

D. P. — Mazidir!
G. M. P. — Haldir!
C. H. P. — İstikbaldir!

dir.

Tabii, Ahmed Emin Yalmanın teşhisi doğru ise...

Partiler

D. P. de yumruk döğüşü

Böyle bir sıfat resmen bulunmamakla beraber Demokrat Partinin fiilen Genel Başkan Vekili olan Prof. Fuad Köprülü kürsüye çıktı ve:

"— Arkadaşlar, dedi, Demokrat Parti içinde siyasî ahlâkı artık hâkim kılacağız..."

Dikkatli dinleyiciler — daha sonra, Zafer gazetesin n dikkatli okuyucuları — bu "artık" kelimesi üzerinde durdular.

Hâdise Ankarada, Gar gazinosunda cereyan ediyordu. Demokrat Partinin Ankara il kongresi bir. gün evvel ora. da toplanmış ve toplantının sonunda delegeler döğüş etmişlerdi. Bundan daha vahimi, içlerinden bazıları "Biz, icap ederse Genel İdare Kurulunu da devirmesini biliriz" tarzında, dağa çıkanların ağzına yakışan lâflar etmişlerdi.

Ertesi gün Fuad Köprülü bu gibilere, ilk resini ihtarı veriyordu. Bunun, Büyük kongre arefesinde tesirsiz kalmıyacağı Parti yüksek kademelerince umulmaktadır.

Delegeleri yumruk yumruğa getiren, bir anlık infial değildir. Bu, uzun zamandan beri devam eden bir "dahili muharebe" nin, yüreklerde biriken kin ve infialin mukadder neticesidir.

Hikâye eskidir ve şöyle başlar:

Çiçekdağ — Benderlioğlu

Bize muhaliflere: İhraç!

Mukerrem Sarol Ankara Kongresinde

Başvekilin kulağı

Necmi İnanç Demokrat Parti Ankara İl idare kurulunun başına seçildiği gün, karşısında bir klik,bir hizip buldu. Bu, Osman Şevki Çiçekdağ — Atıf Benderlioğlu "tândem" inin grupuydu. Necmi İnancın müttefiki ise Zafer Gökçer idi. Dört kişi ve taraftarları arasında amansız bir mücadele başladı.

İki tarafın da elinde bir takım kozlar vardı. Osman Şevki Çiçekdağ vekildi, Atıf Benderlioğlu Genel İdare Kurulu üyesi... Bu bakımdan lidere yakınlıkları, temas imkânları, telkin sahaları mevcuttu. Mütemadiyen rakiplerinin aleyhinde işliyorlardı.

Buna mukabil teşkilât Necmi İnancı ve Zafer Gökçeri tutuyordu. Necmi İnanç gençti, gursuzdu, herkese iyi muamele ediyor, gönül almasını biliyordu. Küçük kademeler kendisini seviyordu. Zaten reisliğe getirilmesi de böyle olmuştu.

Taraflar arasındaki mücadele genişleye genişleye öyle bir hal aldı ki hiziplerin üstünde Parti için bir tehlike manzarası arzetmeye başladı. Parti dahilindeki "rakipler"in kazanması uğrunda karşı partinin zaferine çalışacaklar çoktu.

Durum böyle o l u n c a , işe genel idare kurulu müdahale etti. Seçimler yaklaşıyordu, bunların Ankarada kazanılmasının manevi kıymet ve ehemmiyeti de vardı. Yoklamalar mühimdi. Bunların neticesi, seçimlere mutlaka tesir edecekti.

Hiziplerden birinin genel kurulda söz sahibi temsilcisi bulunması, genel kurulu o tarafa meylettiriyordu. Atıf Benderlioğlu ve Osman Şevki Çiçekdağın istediği, rakipleri Partiden kovdurmak, bu suretle rahat etmekti..

O sırada Adnan Menderes, dirayetli bir parti lideri olarak kendini gösterdi. Yoklamalarda her iki tarafın da kazanma şansı vardı. Bunlardan biri, niçin feda edilmeliydi? Atıf Benderlioğlu — Osman Şevki Çiçekdağ seçmen nazarında, tarafların en sempatiği olmaktan çok uzaktı.

İl idare kurulu dağıtıldı, İş Bankasının Umum Müdürü Üzeyir Avunduk kurulan muvakkat heyetin başkanlığına getirildi, yaraya bir pansıman vuruldu. Fakat, içten içe işlemekte devam ediyordu. Yoklamada hizipler kendini belli etti; "karşı taraf" a rey vermemekte ısrar edenler çıktı. Hattâ seçimler sırasında listelerden adam silenler, karma listeler yapanlar hep bu hiziplerdendi.

Seçimler bitti, Demokrat Parti ve onun namzetleri kazandılar. Necmi İnanç gurupu rey sayışma göre listenin ortalarında, ötekiler aşağılarındaydı. Adnan Menderesin tahmini çıkmıştı.

Fakat savaş bitmemişti. İl kongresi ve Büyük kongreye gidecek delegeler meselesi vardı. Her ki taraf da kendi adamlarını sokmak istiyordu. Atıf Benderlioğlu — Osman Şevki Çiçekdağ Haysiyet Divanından karar almaksızın yoklamalarda kendi aleyhlerinde rey kullanmış 27 partiliyi (38 diye de rivayet çıktı) partiden ihraç ettirmeğe muvaffak oldular. İhraç muamelesi, il kongresinin hemen arefesinde yapıldı.

Seçimler bir nevi savaştı Savaşlarda muvakkat olmak şartiyle iş başındakilere, binlikleri idare edenlere olağanüstü haklar tanınabilir. Normal

yolun fazla uzun sürdüğü hallerde, kestirmeden gidilebilir. Bu bakımdan seçimler içinde, zararlı bir takım kimselerin, muamele seçimlerden sonra Haysiyet Divanı tarafından bir gözden geçirilmek kaydiyle partiden ihracına tevessül olunabilir. Fakat seçimlerden bu kadar sonra ve üstelik iki şahsa rey vermedi diye bir takım kimseleri rey ve söz hakkından mahrum etmek tehlikeli bir temayül olarak gözüküyordu.

İşte Ankara Mebusu Dağıstan Binerbay il kongresinin ilk günü bu meseleyi, hem de sözünü esirgemeksizin ortaya atıverince Gar gazinosu karıştı. Kongreyi — galiba Başvekil namına, yahut ona nakletmek üzere — Devlet Vekili Dr. Mükerrem Sarol da takip ediyordu. Bu, karışıklığın yumruğa inkılâbını önleyemedi ve delegeler anide birbirlerine girdiler. Kenkenlerini bizzat Adliye Vekili Osman Şevki Çiçekdağ önlemeye çalıştı.

Kavga yatıştı ama, kongreye devam imkânı da bulunamadı.

O gece Ankara Palasın kapısı önünde kırmızı renkte 002 ve 004 plâka sayılı otomobiller duruyordu. Bunlardan ilki Başvekâlete, ikincisi Adliye Vekâletine aittir. Arabalar geç vakte kadar orada kaldı.

Ertesi gün işler daha sakin geçti. Fuad Köprülünün "artık" lı ve "siyasî ah lâk" lı nutku akisler uyandırdı, yeni idare heyetine de daha ziyade Benderloğlu . Çiçekdağ grupunun adamları seçildi.

Ama mücadele devam ediyor. Hem, memlekete dinamik ruh getiren bir partiye yakışır dinamizm içinde... Bunun, Ekimde toplanması düşünülen Büyük Kongreye kadar böyle devam edeceği ve o kongrenin son derece hararetli geçeceği anlaşılıyor.

Mamafih Demokrat Parti kongresinin asıl hayasını başka bir toplantı verecektir: Temmuz sonundaki C. H. P. kurultayı!

C. H. P. de kör döğüşü

Cumhuriyet Halk Partisi içinde bir müddettir faaliyette bulunan ve kendisine "Islahat Komitesi" diye isim takılan komisyonun Başkanı Faik Ahmet Barutçu'nun Halkçı" gazetesinde bir beyanatı çıkınca, Nihad Erimin iyi vaziyette olmadığı anlaşıldı 1950 ile 1954 arasında C. H. P.'nin içinde Nihad Erim bir kutubu teşkil ettiyse, Faik Ahmet Barutçu öteki kutubu eşkil etmiştir. Üstelik aralarındaki ayrılık meselâ Nihad Erim ile Kasım Gülek arasında olduğu gibi şahsî de değildir, tamamiyle fikrîdir.

Faik Ahmet Barutçu'nun kanaatlerine — ve dolayısiyle zihniyetine — Halkçı gazetesinde pek sık ve pek tehalükle yer verilmediği bilindiği için bu sefer eski C. H. P. Meclis Grupu Reis Vekilinin sözlerinin büyük başlıklarla neşri ancak Nihad Erimin menfaati göz önünde tutulunca bir mâna ifade edebilirdi.

Hakikaten Faik Ahmed Barutçunun bu beyanatı bir tekziptir ve iki şey tekzip edilmektedir:

1 — Partinin kendi kendini feshi-

Ankara D. P. İl İdare Kurulu
Akıntıların ortasında bir *yaprak*

nin bahis mevzuu olduğu,

2 — Komisyonda Ulus gazetesinin görüşüldüğü.

Halbuki pekâlâ bilinmektedir ki bu iki mesele halen Cumhuriyet Halk Partisinin karşı karsıya bulunduğu en mühim iki meselédir.

Faik Ahmet Barutçu'nun riyaset ettiği komisyon, "seçimlerin neticesiyle bugünkü şartlar karşısında parti teşkilât ve çalışmalarına verilmesi gereken yeni istikamet ve alınması lüzumlu tedbirler hakkında son Parti Meclisinde belirtilen arzuya uygun olarak kurultaya sunulacak teklifleri hazırlamakta" dır. Bu tekliflerden Cemil Sait Barlasa ait olanı ise, Cumhuriyet Halk Partisinin, tarihi vazifesini tamamlamış bulunması dolayısiyle kendi kendini feshetmesi ve yerine ismi başka, programı başka, tüzüğü başka yeni bir teşekkülün kurulmasıdır. Cemil Said Barlas bunu hiçbir vakit saklamamıştır.

Temayül şudur: Cumhuriyet Halk Partisi ağır bir borcun altındadır. Eğer, iktidar tarafından elinden nesi var, nesi yok alınması neticesi düşürüldüğü fakrü zaruret dolayısiyle bu borcu ödeyemez ve kendi kendini feshederse bu iki bakımdan faydalı olur: Hem umumî efkâr önünde Demokrat Partiye bir leke daha sürülür, hem de seçimlerde zararı çok görülmüş olan ve milletin bir kısmında hakikaten acı hâtıralar uyandırmış bulunan Halk Partisi isminden, onun altı okundan kurtulunur. Bu temayülde olanlar Cumhuriyet Halk Partisi ismini taşıyan bir partinin Türkiyede asla seçim kazanamayacağı kanaatindedirler.

Bunlardan biri, bize şöyle demiştir:

"— Köye gidiyoruz, karşı taraf köylüye bizim, bir vakitler ambarlarından zorla buğday almış, öküzünü satıp mektebe yatırmış Halk Partililer olduğumuzu söylüyor.

Şehire gidiyoruz, karşı taraf gene bizim bir vakitler basmayı, şekeri, gazı ortadan kaldıran, varlık vergisini toplayan Halk Partililer olduğumuzu ilen sürüyor.

Bu şaibelerden parti olarak sıyrılmaya imkân yok. Halbuki şahıs olarak kurtulmak mümkün. O devrin mesul şahsiyetlerini, hem de en nüfuzlularını adeta bizden çok Demokrat Parti saflarında görüyoruz. Bizim, kendisinden en ziyade şikâyet edilen bir Ticaret Vekilimiz şimdi onların kabinesinde Sağlık Vekilliği vazifesini görüyor ve Halk Partisine karşı yapılan ithamlara onu da muhatap tutmak hiç kimsenin hatırına gelmiyor.
O halde?"

O halde yapılacak, Halk Partisinin ömrünü nihayete erdirmek, aynı kadro ve kitle ile yeni bir parti kurup değişik metodlarla muhalefet yapmak, o yoldan iktidara gelmek!

Faik Ahmet Barutçu bunun bahis mevzuu olduğunu ne kadar tekzip ederse etsin böyle bir cereyan vardır ve cereyanın mevcudiyetine en güzel

delil meselâ Falih Rıfkı Atay gibi bir takım partili muharrirlerin bu temayüle karşı kalemleriyle savaştıklarıdır. Falih Rıfkı Atay ve arkadaşları Cumhuriyet Halk Partisinin Atatürk Partisi olarak kalması ve iktidara gelmek için Demokrat Partinin yıpranmasını beklemesi tezini müdafaa etmektedirler.

Komisyonda muhtelif fikirler çarpışırken ve Ulus gazetesi, partinin yaralarından birini teşkil ederken Halkçı gazetesinde neşredilen beyanatta Nihad Erimin şahsî politikasını görmemek kabil değildir.

1950 seçimlerinin hemen akabinde "o çapta bir devlet adamının Meclise girememesini" Celâl Bayar bile "şayanı teessüf" bulurken, dört sene içinde bu genç devlet adamı öyle bir yol takip etmiştir ki 1954 seçimlerinin akabinde "o çapta bir politikacının Meclise girememesini" samimiyetlerinden şüphe edilemiyecek Halk Partililer bile "şayanı memnuniyet" bulmuşlardır.

Bu hazin bir tecellidir ve doğrusu istenilirse bir politika hayatının iflâsıdır.

Komisyonda ve kurultayda "ileri ıslahat" fikri galebe çaldığı, Ulus yeniden çıktığı ve bir evvelki sayılarını 25 kuruşa sattığı Halkçı gazetesi artık para getirmez hale düştüğü takdirde Nihad Erimin istikbalinden endişe edilse yeridir.

Belki kendisine, Mükerrem Sarol vasıtasiyle iktidar tarafından bir elçilik teklif edildiğine dair ortada dolaştırılan rivayetler, bir taraftan kurultayda ona kuvvet kazandırmak, bir taraftan da kapıyı açık tutmak gayesini gütmektedir.

Fakat Halk Partisi için mesele, sadece isim değiştirmekle hüviyet değiştirmenin kabil olup olmayacağıdır. Partinin adı ne olursa olsun, başında İsmet İnönü bulunduğu - takdirde o parti fiilen Cumhuriyet Halk Partisi olarak kalacaktır ve şikâyet edilen hususlar ortadan kalkmayacaktır. Başında İsmet İnönü'nün bulunmadığı bir teşekkülün ise milletçe ciddiye alınıp alınmayacağı meçhuldür.

1954 de siyasi partilerin teşekkülüne müsaade edildiği zaman kurulan ilk parti, Demokrat Parti değil, Millî Kalkınma Partisi olmuştur. Fakat birincisinin, başında Celâl Bayar bulunduğu için muhalefeti sinesinde toplamış ve davayı kazanmıştır; ikincisi, lideri Nuri Demirağ olduğundan bir eğlence mevzuu halinde kalmaktan kurtulamamıştır.

Demokrat Parti iktidarı karşısında da muhalefet n ancak başında İsmet İnönü bulunan bir siyasî parti içinde toplanabileceğine inananlar ve 1950 - 1954 arasında kullanılan yanlış metodlar terkedildiği, hâdiseleri — en küçüğünden en büyüğüne — oldukları gibi değil, kendi menfaatte uygun sekilde gösteren "gözlükler" bir tarata bırakıldığı takdirde böyle bir partinin halkın rağbet ve itibarını — hele Demokrat liderlerin sinir sistemleri dü-

FAZIL AHMET'TEN HİCİVLER

NA'Tİ ŞERİF

— Muhterem İsmet İnönü tarafından —

Benim artık başım hâlis kazandır Ya Resulûllâh
Civarım — İşte gördüm! — kalpazandır Ya Resulûllâh!

Hububat-ı, fünundan bulduğum yok şimdi tek habbe;
Şu anbarlar, bütün ottur, samandır Ya Resulûllâh!

Neler çektim Nihad beyden, neler çekmekteyim hâlâ,
(Traktör) sanmışım, lâkin sabandır Ya Resulûllâh!

(Otuz beşler) dahi olmuştur amma "müridânım"
O şahinler de aslen saksağandır Ya Resulûllâh!

(Günaltay) kendini (Ankağ) sanır hep kağfi devlette
Fakat hayfâki çökmüş bir tavandır Ya Resulûllâh!

Kanarken bünyeler tekmil cerihayla onun kân
Serapa faydasız bir (Pansıman) dır Ya Resulûllâh!

Evet ba'zan coşar, kükrer, fakat ciddî bilenlerce
Kıtıktan yapma bir şir.i giyandır Ya ResulûUâh!

"Nedir kârın?" diyorlar hep senin el'an Vedat beyden;
Benim kârım o işten hep ziyandır Ya Resulûllâh!

Atar amma ciritler, oynatıp sözden küheylânlar,
Süvari zannedilmiş bir yayandır Ya Resulûllâh!

Bizim yaranımızdan şimdi zaten en küçük dülger
Gidip sorsan eğer (Mimar. Sinan) dır Ya Resulûllâh!

Ezip dövmek için azgın fikirler şimdi her türlü
Atak Falih, mükemmel bir havandır Ya Resulûllâh!

Yazar, tekzib eder tekrar yazar bir çok zevat amma
Hücumlar ekseriyya pek yavandır Ya Resulûllâh!

Şu "Hürriyyet" süsünden bil ki en çok dem vuran ihvan
O içten bir vakit en tez cayandır Ya Resulûllâh!

İnanmam kimsenin bir kavline ağzıyla kus tutsa;
Aman bezdim masaldan çok zamandır Ya Resulûllâh!

Esasen — bizde gördük — dilberi tâli siyasette
Acaip huylu, oynak bir bayandır Ya Resulûllâh!

Muvafiklık, Muhaliflik — bugünden anlamış herkes —
Der.i.ikbâli lâftan nerdühandır Ya Resulûllâh!

Gezen şişkin rivayetler hakikat namı altında
Yalandır Ya Resulûllâh! Yoktadır Ya Resulûllâh!

Bugün alkış» yarın ıslık, öbür gün başka efsâne...
Cihan zira amansız bir cihandır Ya Resulûllâh!

Biraz ciddî duranlardan dahi bir hayli yaranım
Neden bilmem ki hâlâ şaklabandır Ya Resulûllâh?

"Aman. lâfzı senin ismi şerifinle müsavidir?
"Anınçün âşıkım kârı amandır Ya Resulûllâh!"

Bugün yok itimadı kimsenin bir kimse' hakkında
Gelip yârânı artık sen inandır Ya Resulûllâh!,

FAZIL AHMET AYKAÇ

(İstanbul, 1952)

Kuvvetlenen zincirler

Fakat bu, elbette ki, liderlerin müşavirlere ihtiyaçları bulunduğu hakikatiyle tezad teşkil etmez. Dürüst, bilgili, kendisiyle istişare edilen mevzuda tecrübesi ve fikri olan, bu fikirlerini müdafaa kudret ve medeni cesaretine sahip bir müşavir, liderin çok kıymetli bir yardımcısıdır.

Menderesin dış politika sahasında böyle bir yardımcısı, müşaviri vardır (Fatin Rüştü Zorlu); bu yüzden dış politikamız müstakardır (zira Başvekil, Fatin Rüştü Zorluya emniyet duymaktadır) ve liderin küçük teferruatla uğraşmasına lüzum kalmadan işler, verdiği ana prensipler dahilinde gayet iyi şekilde yürüyüp ditmektedir. Darısı iç politikanın başına...

Bunun son misali, Balkan andlaşmasının bir ittifak haline getirilmesi hususunda son hafta zarfında üç Balkanlı devlet temsilcisinin Atinada vardıkları mutabakattır. Unutulmamalıdır ki bu sağlam binanın 1 numaralı yapıcısı Türkiyedir ye Yugoslavyayı fiilen Batı camiası içine almak o sayede kabil olmuştur. Türkiye, Amerikanın dünya üzerinde yaptığını, kendi çapı icabı muhitinde yapmaktadır: Müdafaa sahalarının gittikçe daha ziyade teşkilâtlanmasına ve taazzuvuna gayret etmek!

Atinada memleketimizi temsil eden Hariciye Vekâleti Müsteşarı Muharrem Nuri Birgi (Teşkilâtın temel direği) Ankaraya dönmüş bulunuyor. Bu ayın sonlarında üç Devletin Vekili Yugoslavyada — muhtemelen Bled'de — toplanacak ve ittifak muamelesi resmî kâğıt üzerine geçecektir.

İttifakın esası şu olacaktır: İttifaka dahil memleketlerden herhangi birine karşı vuku bulacak "tahrik edilmemiş" bir taarruz, diğer ortaklara da mûteveccih sayılacak ve otomatik şekilde müşterek müdafaayı derpiş edecektir. Yani taraflar, aralarından herhangi birine tecavüzü kendilerine karşı tecavüzmüs gibi cevaplandıracaklardır.

Menderes Alman nişanını alıyor

Yükselen millî itibar

Nişan haftası

Türkiyede bu hafta, bir nişan tevzii haftası olarak geçti. Arjantinin en büyük nişanı, Albay Peron adına, Arjantin Elçisi tarafından, Reisicumhur Celâl Bayara takdim edildi. Şansölye Adenauer'in Türkiyeyi ziyareti münasebetiyle Alman Reisicumhuru Heuse adına Alman nişanları de Başvekil Adnan Menderes, Başvekil Muavini Fatin Rüştü Zorlu, Hariciye Vekili Fuad Köprülü, Nafia Vekili Kemal Zeytinoğlu ve İşletmeler Vekili Fethi Çelik başa verildi Nihayet İşletmeler Vekili Fethi Çelikbaş, D. P. Meclis Grupu Reisi Hulusi Köymen, Kastamonu Milletvekili ve Mareşal Titonun ziyareti sırasında Başvekâlet Hususî Kalem Müdürü Basri Aktaş ve bazı profesörler Yugoslav Büyük Elçisinin elinden Yugoslav nişanlarını aldılar.

Daha evvelce de verilmiş bazı nişanlarla devlet adamlarımızın — göğüsleri olmasa bile — koleksiyonları gittikçe zenginleşmektedir.

Bu nişanlar, bir kısmı mutad nezaket işaretleri de sayılsa, Türkiyenin yabancılar nezdindeki itibarının küçük bir denlini teşkil etmektedir.

İşin burasında, bir noktanın üzerinde durmak lâzımdır. Kendilerine nişan tevcih edilen Türk devlet adamları ne ile mukabele etmektedirler? Ya bir kaç hediye, ya kuru teşekkür. Türkiye Cumhuriyetinin, verecek, İstiklâl Madalyasından başka nişanı yoktur ve İstiklâl Madalyasının da verilemiyeceği tabiidir.

Nişan verme usulünün bir zamanlar için mahzurlu bulunduğuna ve bunların kaldırılması ile hayırlı bir iş yapıldığına şüphe yoktur. Fakat o yandan bu güne köprülerin altından pek çok su akıp gitmiş; mahzurlar ortadan kalkmış, günün icapları yeni zaruretler ortaya çıkarmıştır.

Köprülü - Zorlu

Vekil - Diplomat

DÜNYADA OLUP BİTENLER

İngiltere

Sir Winston parlâmentoya küskün

Sir Winston Churchill geçen ay, Başkan Eisenhovver'le konuşmak üzere Vaşingtona hareket ederken parlamento ile dargındı. Hem işçi mebuslarla hem de kendi partisinin 33 "âsi" me busiyle.

Başvekil Vaşingtondan dönüp geldi. İngiliz haricî siyasetinde şimdi her iki partinin de iştirakiyle sağlanan ahenk devam ediyor, fakat Sir Winston parlâmento ile hâlâ dargın. Sebep: Mebusların maaşları meselesi.

İşçi mebuslarla bir takım muhafazakârlar aylardanberi zam diye tutturdular. Senelik mebus maaşının 1000 ingiliz lirasından 1500 e çıkarılmasını istiyorlar. Bütün partilerin iştirakiyle kurulan bir komisyon, hayat pahalılığı karşısında bu zammın zarurî olduğunu kabul etti. Âdet bu gibi hallerde serbest oya başvurmaktır. Bazı mebusların muayyen bir mesele üzerinde parti disiplinine bağlı olmaksızın rey vermeleri gerekir. Başvekil bu rey meselesini uzun zaman geciktirdi, fakat neticede parlâmento, maaşlara zam lehinde reyini açıkça belirtti. Buna rağmen Başvekil, bu kararı mevkii tatbike koymak niyetinde olmadığını, mafi durumu bozuk olan mebuslara başka yollardan, meselâ "mesleki masraflar" faslından yardım yapılabileceğini, işin bu cepheden incelenmesi gerektiğini söylüyor.

Kuğu kuşu ve Sir John

Başvekilin bu inadı yalnız işçileri değil muhafazakârlardan bir kısmını da çileden çıkarmış bulunuyor. Denebilir ki Sir Winston, muhafazakârların başına geçtiğinden beri hiç bir zaman, partisinin bu derece acık bir isyanına Sabit olmamıştır. Şüphesiz ki, "tori" ler, uzun bir gelenek icabı zevahiri az çok muhafaza ediyorlar ve bir kısmı da hakikaten zamma aleyhtar. Fakat içlerinde Sir John Mellon gibileri de var. Sir John, Başvekilinin inadı karşısında bayrakları açtı. Bundan böyle muhafazakârlar safında kalamıyacağını ve müstakil olarak vazife göreceğini ilan ediverdi.

O sırada Sir Winston'un sayfiye evinin bahçesini süsleyen kuğu kuşlarından biri kaybolmuştu. Bu kuşun hangi şartlar altında kaybolduğu, ne suretle araştırıldığı hakkında bütün dünya matbuatının haftalarca meşgul olduğa kalırlardadır. Kuşun kaybı Winston'u öylesine üzmüş ve meşgul etmiş ki Başvekilin ayrıca Sir Johnun kaybına bakacak vakit olmamış.

Durdurmak - Sürüp çıkarmak

Mücahid Topalak

Sir Winston Churchill'in beraberinde Hariciye Vekili Anthony Eden'le Vaşington'da Amerikan devlet adamlariyle yaptığı fikir teatisi sonunda yayınlanan iki tebliğden anlaşılan şey şudur: İngiltere ile Amerika aralarındaki görüş ayrılığını bir niza haline getirmemeğe, dosta düşmana karşı ört bas etmeğe gayret etmişlerdir. Prensipler aynıdır, fakat bu prensiplerin tahakkuku için seçilecek yollar ayrı kalıyor.

İngiltere ile Amerika, Güney - Doğu Asyada bir savunma paktı meydana getirmek hususunda mutabık kalmışlardır, fakat bu paktın alacağı şekil üzerinde görüş birliği yoktur. Zira, iki büyük müttefik bu bölgedeki tarafsız ve taraflı memleketler muvacehesinde takip edilecek siyaset bahsinde bir prensip ayrılığı yüzünden birbirlerinden uzak kalmışlardır. Asyada tarafsız denen memleketler bahsinde İngiltere'nin Amerika'ya nazaran farklı bazı rabıta ve alâkaları vardın Commonwealth.

Taraflı denen memleketler bahsinde ise — ki başta Komünist Çin geliyor — burada ayrılık, komünizmi milletlerarası plânda mütalâadaki farktan doğuyor.

Bu iki veçheli ayrılığı topyekûn ifade eden tâbir, Eden'in Vaşington'a hareketinden evvel ileri sürdüğü Lokarno tipinde bir ademi tecavüz paktı tasarısında görülmektedir.

Bugünkü Fransız Hükümetinin, Hindiçinide bir uzlaşma formülü aradığı malûmdur. Resmen, bu formülün, her iki tarafça da şayanı kabul bir hal tarzı olduğu belirtiliyor, fakat, Fransanın, bulunacak hal tarzı üzerinde fazla titizlik göstermemek, en çoğu, zevahiri kurtarıp işin içinden sıyrılmak niyetiyle işe başlamış olduğu kimsenin meçhulü değildir. Fransa, şu veya bu ölçüde Hindicinide kalsa bile, bu bölgenin bâtılılar için artık savunulacak veya savunma için kullanılabilecek bir bölge olmaktan çıkması muhakkak gibidir. Buna göre kurulacak savunma sisteminin Foster Dulles'in dediği gibi "Hindicini olmadan da Güney - Doğu Asya'yı müdafaa edebilecek" bir sistem olması gerekiyor.

Öyle anlaşılıyor ki, pek ehemmiyetsiz farklarla iki devlet de bu hususu kabul etmiş bulunmaktadır.

Üzerinde mutabakata vardamıyan nokta, bu pakta hangi memleketlerin gireceği meselesidir. İngiltere, her şeyden evvel tarafsız Asyalıların, bu arada bilhassa Hindistanın pakta girmesine taraftardır. Fakat Hindistan, bugünkü siyasetiyle, komünist Çine yönelmiş, herhalde komünist Çinin yabancı kalacağı bir tertibe giremez.

İşte Lokarno fikri, bu noktada başlıyor. Öyle bir garanti, sistemi ki, tecavüz nereden gelirse gelsin ve hangi üyeye yönelirse yönelsin, diğer âkidlerin hepsi yardıma koşacaktır.

Bu fikrin, Lokarno tasarısının komünist Çinle de müzakereyi gerektirdiği aşikâr. Komünist Çinle müzakere ve muahede eylemek ise Amerikalıların nazarında bu rejimi tanımaktır. Rejimi tanımak ise, rejimi tasvip etmek mânasına geliyor.

Öte yandan İngilizler, bir hükümeti tanımanın o hükümet şeklini ve ideolojisini tasvip etmek olmadığım ileri sürüyorlar.

Aslında bu ihtilâfın başka yerlerde de kökü vardır. Bu, Amerikan dış siyasetinin harp sonundan beri bir türlü tercih yapamadığı iki sistemin ve iki görüşün de mücadelesidir: Durdurmak veya sürüp çıkarmak.

Sovyet bloku harptenberi, türlü metodlarla birçok bölgelere sızmış, buralarda haksız yere bazı mevziler ve avantajlar ele geçirmiştir. Bu yerlerin ve bu durumların komünistler elinde kalmasına müsaade edilecek midir? Amerikalı demokratların son zamana kadar takip ettikleri fikir şu idi: Komünizmi her şeyden evvel bugünkü hudutlarında durdurmak.

Cumhuriyetçüere atfedilen fikir ise, komünizmi girmiş olduğu yerlerden sürüp çıkarmak esasında toplanmaktadır. Bugün, Amerikan dış siyasetini müteredditi bırakan mücadele de budur.

Bir Lokarno fikri bugünkü durumu idame etmek isteyenlerin fikridir. Bu fikir komünist Çin'in tanınmasını ve komünist memleketlerle müzakereyi müstelzimdir; Elde kalanı muhafaza için.

Lokarno fikrini reddedenler bu tanımayı ve müzakereyi, aynı zamanda komünizmin bugün elinde bulundurduğu mevzileri ve avantajları da reddedenlerdir.

Mücadele budur. Menfaatlerin mücadelesidir. Hattâ bir millî siyaset üzerinde cereyan eden millî bir mücaddedir. Bu ne kadar uzun sürerse, komünist blok muvacehesindeki tereddüt ve atalet de o derece tehlikeli bir hal alacaktır.

İngiliz Parlâmentosu

"Maaşlar yetişmiyor!"

Fakat ışbu Sir John, hâdisesi zam dâvasından çıkan münakaşayı bir hayli aydınlatacak mahiyette zam taraftan olan Sır John'un çok varlıklı bır adam olduğu bılınıyor. Kendısı halen işleri yolunda gıden müteaddıt kumpanyaların sahıbı, müdürü, hıssedarı vesaıre... Yanı on para maaşa ıhtıyacı yok. Fakat yıne de boyle ıken yapılmasını ve "meslekî masraflar" namı altında yardım sısteminden vaz geçilmesını ıstıyor. Bu suretle zam yerine "meslekî masraflar" sıstemine taraftar olan dığer muhafazkârların hakıkî fikırlerını de açığa vurmuş oluyor

Muhafazakâr mebusların çoğunun halleri vakitleri yerinde. Zam görürlerse, zaten gelırleri muayyen bir haddın üzerinde olduğundan, İngilterede carı gelır vergısıne göre, bu zammın hemen hepsi vergıye gıdecek. Halbukı "meslekî masraflar" namı altında yardım görülürse, bu yardımın sureti sarfı hakkında hesap verilecekse de, hıç olmazsa meblâğ vergıden muaf olacak

Varlıklı muhafazakârların nıçın "zam" ıstemedıkleri bu suretle kısmen anlaşılıyor

Sefil işler

Halbukı Sır Winston'un bu işe mu halefetının resmî izahı şu. Bugun hayat pahalılığı karşısında bütün sınıfların ve bılhassa emeklılerın durumu sarsılmış ıken, mebuslara zam yapmak umumî efkârda çok nahoş akısler uyandırabılır Partının seçim şansı da bundan zarar görur

İşçıler ıse zam istemeyen mebusların, başka gelırı olmayan kımseleri teşrıî hayattan uzaklaştırmak ve mebusluğu servet erbabının ımtıyazı halıne getırmek ıstedıklerını söylüyorlar

Bu münakaşa içınde Sir Winston susuyor İhtiyar Başvekıl en geniş öl çüde ınsanıyet meseleleriyle o kadar meşgul kı böyle sefil, maddî meselelerle uğraşacak halı yok. Fakat kopan bu kavga, muhafazakârlardan mühımce bir grupun, her ne sebeple olursa olsun, lidere baş kaldırmaları, partı saflarında uzun zamandır devam edegelen huzursuzluğu bıraz daha arttırıyor. Partnin en kuvvetlı adamları âdeta sınmış gibi, Malıye Vekılı Butler kanaatını ancak şöyle boyle açıkladı. Eden ıse büsbütun müşkül durumda, halefi olacağı adamı tutsa bır türlü, tutmasa bir türlü Fılhakıka Eden, hiçbir şekılde Sir Winston ile tesanudünü bozamaz. Fakat partının mühım bır kısmına açıkça cephe almak da en azdan ıstikbal ıçın ustalıklı bir hareket degıl

Ya sefaretet masrafları

Bu arada muhafazakârlardan Kerby, Avam Kamarasında, kancayı Parıs ve Vaşıngton sefaretleri masraflarına taktı. Haşmetlû kralıçenın Parıs Büyük Elçısıne 4.500 İngılız lırası maaştan gayrı bır de senevı tazmınat olarak 22.390 sterlıng verılmesının esbabı ne ımış. Bundan başka Vaşıngton Büyük Elçısıne verılen yıllık 29 185 İngılız lırası tazmınat tekrar gozden geçırılemez mı ımış.

Bu soruları Harıç ye Müsteşarı Nuttıng cevaplandırdı: İngılız lırası üzerınden hesaplanınca Fransada hayat pahalılığı 1938 e nazaran yüzde 330 nısbetinde artmıştır. Halbukı el çinin tahsısatından yapılan indırme sadece yüzde 77 dır

Müsteşar rakamlarla bu hesapları verirken, bırdenbıre aklına başka türlü bır ızah şeklı gelmış olacak kı, şu suretle kesıp attı:

Haşmetlû kralıçenın hükümetı, Parıs ve Vaşıngton Büyük Elçılerının muayyen bir hayat seviyesi muhafaza etmelerını lüzumlu görmektedır Hıkmetı hükümet

Güney Amerika

Guatemala kaynadı

Guatemala'da komünıst hükümete karşı 19 hazıranda başlayan askerî harekât son bulmak Üzeredır. Albayların anlaştıkları bıldırılıyor. Yani komunıst aleyhtarı kuvvetler kumandanı Albay Armas ile Guatemala'nın muvakkat hükümet başkanı Albay Monzon. Komünıst aleyhtarı kuvvetlerın Honduras'dan gelıp Guatemala hudutlarına gırmeleri ve "hüvıyeti meçhul" uçakların şehırleri bombalamaya başla'malarını müteakıp Başkan Arbenz hukümetının güvenlık konseyıne müracaatları netice vermedı. İşe Amerikalılararası teşkılât el koydu. Bu teşkılât, üç üyelık bır sulh tahkıkat komısyonunu Guatemala'nın komşularıyle olan hudutlarındakı durumu ıncelemeğe göndermek teşebbüsünde bulunduysa da Arbenz bunu kabul etmedı

Bu arada Amerıkalılararası teşkılât, durumu ıncelemek üzere Harıcıye Vekıllerının 7 temmuzda Rıo'da toplanmalarını kararlaştırdı.

Butün bunlar olup bıterken askerî harekât inkışaf edıyordu. Hava üstünlüğü münakaşa edılmez bir açıklıkla komünıst aleyhtarlarında ıdi. Guatemala kuvvetlerı ise petrol sıkıntısı çekmeğe başlamışlardı

Arbenz

Sakıt Başkan

Armas'ın karargâhı

Yakında Arbenz'in üniformasını o giyecektir

Bu şartlar altlıkladır, ki 28 haziran gecesi Başkan Arbenz'ın istifa ettiği bildirildi.

Bu istifa haberini AFP ajansı şu şekilde veriyordu:

«Bu gece, Guatemala radyosunun Meksikada zaptedilen bir neşriyatında Başkan Arbenz'in istifa etmiş olduğunu bildirmiştir.

Arbenz istifasına sebep olarak, hükümetinin komünist olduğuna dair açılan kampanyayı önleyememiş olduğunu göstermiştir. Arbenz demiştir ki: Benimkinden farklı, fakat ekim ihtilâlinden mülhem bir hükümet, Castillo Armas'ın kumanda ettiği sürülerin hâkimiyeti altında geçirileceği yirmi yıllık diktatörlüğe müreccahtır.

Arbenz'den sonra

Başkan Arbenz istifa haberini verirken idareyi Albay Carlos Enriguez Diaz'a devrettiğini bildirdi.

Bu Diaz, o zamana kadar siyasete karışmamış dürüst bir asker olarak tanınıyordu.

Albay Diaz üç kişilik bir askeri komite kurdu, fakat iktidarı ele alır almaz ilk işi mesuliyetleri defedeceğini bildirmek oldu.

Albay işi tam mânasiyle askerî cepheden ele alıyor gibiydi. Netiçe devrildi.

Yerine diğer bir albay geldi. Albay Monzon. Bu zat komünist aleyhtarı kuvvetlerle müzakereye girdi ve bir anlaşmaya varıldığı bildirildi.

Arbenz niçin çekildi? Diaz niçin dayanamadı? Monzon nasıl muvaffak oluyor?

Arbenz'in istifası, Vaşingtonun nazarında manevradan başka bir şey değildi. Başkan, dürüst bir askeri öne sürerek bir mütareke temininе çalışıyordu. Halbuki Diaz mesuliyetleri defedeceğini, söyleyivermek suretiyle işleri karıştırdı.

Diaz, askerî durumun bozulması üzerine ordudaki komünist aleyhtarlarının ilk mümessili olarak mı meydana çıkıyordu. Yoksa Arbenz'in adamı mıydı? Bu iki şahsiyetin 1944 ihtilâlinde beraber oldukları ve uzun zaman dost kaldıkları düşünülecek olursa ikinci ihtimal daha yakın geliyordu. Herhalde Albay Diaz, Vaşingtonun istediği adam değildi. Daha sert bir komünist aleyhtarı mümessil lâzımdı.

Albay Monzon bu sıfatla meydana çıktı. O da üçlü bir askerî komite kurarak işe başladı. Fakat aynı zamanda komünistler arasında temizliğe de tevessül etti.

Monzon'un matlup şahsiyet olduğu şuradan da belli ki, onun Armasla girıştiği müzakerelere Amerika'nın Guatemala elçisi de iştirak ediyor. Salvador mümessili de toplantıda hazır.

Bu suretle Guatemala'daki komünist hükümet son bulmuş ve komünizm meselesinin üzeri muvakkaten sıvanmış bulunuyor.

Fakat bu, mücadelenin tamamen bastırıldığını ne dereceye kadar ifade eder, meçhul. Hele Latin Amerikanın gelecekteki durumu büsbütün şüpheli. Mamafih meşhur "United Fruit" aleyhinde Amerikada bir cereyan uyandı.

Harp!

Guatemala ateşler içinde

Fransa

Avrupa davası

Her ne kadar Mendes . France hükümeti programının ilk maddesine Hındıcını meselesını koymuş bulunuyorsa da, Avrupa ordusu meselesi de yeni, hükümetı daha az tasalandırmıyor.

Bıdayette Mendes France'in meclise bıldırdığı programa göre, hükümet dört hafta içınde Hındıçını'de şereflı bır mütareke sağlayacak, sonra Avrupa ordusuna taraftarlarla aleyhtarların fikırlerını karşılaştıran bır plânla meclıs huzuruna çıkacaktı

Fakat başlıca ıkı hâdıse bu programın değıştırılmesıne, daha doğrusu Avrupa savunma camıası andlaşmasının tasdıkı hususunda yeni bir usul ittihaz edılmesıne sebep oldu. Bunlardan bırıncısi İngılız . Amerıkan görüşmelerınden sonra neşredılen Vaşıngton teblığı, ikıncısı ise Benelux devletlerı adına Belçıka Harıcıye Vekılı Spaak'ın gırıştığı teşebbüstür.

Vaşıngton teblığında İngılız ve Amerıkalı devlet adamları "Avrupa savunma camıası esasına" sadık kalınmakta devam ettıklerını ve ancak böyle bir hal tarzına mandıklarını belırttıler ve Fransa ile İtalya'yı hiç bır şekılde tazyıke nıyetlerı olmadığını ıfade etmekle beraber, bu memleketlerin kısa zamanda andlaşmayı tasdık etmeleri ümıt ve tecellısını bıldırdıler

Bu konudaki mutabakat, Vaşıngton ıçın bır nevi dahılî mulâhazanın netıcesi ıdı Zıra Amerıkan umumi efkârı ve Amerıka hükumetı Avrupa savunması deyince Avrupa ordusunu hatırbunaktadır. Bunun bır tarafa bırakılmasını umumî efkâr kadar hükümet mahfılleri de kolay kolay karşılamıyacaklardır. Netıcede Amerıka'nın dış sıyasetınde — nasıl olsa günün bırında vuku bulacak olan değışıklık velkı zamanından evvel, bir takım sıkıntılarla müterafik olarak baş gösterecektır

İngıltere ıçın aynı konuda, dahılı denebılecek böyle bir tasa yoktur, fakat, İngılızler pekâlâ bılmekledırler kı, Avrupa savunma camıası terkedıldığı takdırde, ışın sonunda bır mıllî Alman ordusu meydana çıkacak ve belkı Al. manyanın doğrudan doğruya Atlantık Paktına bağlanması ımkân ve ıhtımalleri daha yakın bır alâka ile tetkık olunmağa başlanacaktır. Buna muvazı olarak, Amerika, Avrupa kıtası üzerındekı ıstınat noktasını Fransadan Almanya'ya kaydırmış olacaktır Bütün bunlar İngıltere'ye hoş görünen ıhtımaller değıldır

Bınaenaleyh, İngıltere'de, Amerıkada, hükümranlığa bıran evvel kavuşmak ıçın sızlanan Almanya'ya zımnı bır takım temınat vermek, dıger taraftan Avrupa ordusu esasına bağlı kalarak daha bır muddet beklemeyı göze aldıklarını bıldırmışlerdır

Fakat herhalde, teblığde, Avrupa savunma camiasının yerını tutabılecek

Fransa Viet-nam'a istıklâl veriyor
Denızdeki balığın pazarlığı

ği "yedek hal tarzları" ndan bahıs yoktur.

Değışen metod

Bu vazıyet dahılınde Fransız hükümeti de, üzerınde çok durulan "yedek" hal tarzlarının beynelmılel sahada nasıl karşılanacağım kestırmeden, ılgılıleri karar vermek durumuna sokmaktan vaz geçmıştır. Kaldı kı, Spaak da andlaşma âkıdleri arasında beynelmılel bir konferans toplanmasını istemektedır.

Fransız hukümetı evvelce bu konferans teklıfını, mevsımsız bularak reddetmıştı. Fakat son mülâhazaların ışığında şöyle, bir karara varıldı

Fransa da andlaşmaya taraftar olanlarla aleyhtar olanların fikırleri tesbıt edılıp karşılaştırıldıktan sonra, doğrudan doğruya karar safhasına gıdılmıyecektır. Araya bu beynelmılel konferans gırecektır. Bu sayede, Fransa da üzerınde münakaşa edılen ve çok mülayim karşılanan "yedek" Hal tarzlarının müttefiklerce ne dereceye kadar şayanı kabul olduğu da anlaşılsın ve "kendı kendıne gelın güvey" olmak gıbı bir duruma düşülüp, ılerıde âk idlerın ıtıraz ve dertlerınden hâsıl olabılecek durumlar aydınlanabılsın

Buna göre şımdi program şudur

1 — Andlaşmaya aleyhtar ve taraftarların görüşlerını tesbıt etmek ve karşılaştırmak,

2 Âkıdler arasında beynelmılel konferans; 3 — Tavız veya red husunda karar.

Lejyon etranjer meselesi

Bir takım memleketlerın — bazı Arap memleketlerı de dahıl — Almanya'dan ücretlı asker temın ettıkleri, hattâ bu iş için bırçok Avrupa memleketınde dalı budağı bulunan beynelmılel sımsar acentelerının teşekkül ettığı evveldenberı bılınıyordu Fransızların lejıyon etranjer adı verdıkleri kıtaların mevcudıyeti ise evvelden berı herkesın malûmudur Mustemlekelerde ış gören bu kıtalarda her mılletten asker bulunmaktadır. Lâkın Dıen Bıen Fu felâketı bu hakkate bazka bır renk verdı ve nedense hem Fransızları, hem de Almanları üzdü. Müstahkem mevkı düşünce Vietmın'e esir düşen garnızonun hemen tamamen Alman askerlerınden müteşekkil olduğu haberi yayıldı. Haber Almanyada bomba tesırı yaptı. Bu arada bır Alman gazetesi ışi alayından alıp şöyle bır lâf attı ortaya. "Bu haber yalandır. Dıen Bıen Fu'da savaşanların ekserıyeti Alman olsa idi, müstahkem mevkı bu kadar becerıksız bir şekılde müdafaa edılmez ve bu derece hacıl bır netıceye vasıl olunmazdı", dedı.

Fakat geri kalan Almanlar ışi daha cıddı tuttular. Bır kısmı resmi makamattan izahat istedi. Dığerleri, lejıyon etranjede çalışan bu Alman vatandaşlarının tabıiyetten ıskat edılmeleri fikrını ileri surdü.

Bu arada yine Alman kaynaklı haberlerde, Fransızların Alman polısıne müracaat ederek Almanların lejıyon etranjere kaydolunmaktan alıkonulmalarını istedıkleri bıldır ıdi. Bu ne demektı? Guya, Lejıyon etranjere müracaat eden Almanlar o kadar çokmuş kı, bu kıtaların çeşnisını bozmağa, lejıyonu Almanlaştırmağa başlamışlar. Bu yüzden Fransız subayları kumandayı beceremez hale geliyorlarmış

Almanların kırk yılda bir harekete gelen mızaç duygularına karşı Fran

sızların reaksiyonu — mutad hilafına çok ciddî oldu Sanki bu iki memleket muvakkaten birbirinin hüviyetine bürünmüş gibiydi bu meselede

Fransızların tekzibi şu mealde: "Bu hususla bir müracaat yapılmış olsa idi elbette ki merci olarak Alman polis makamları intihap edilmezdi. Hem, lejiyonda kadro meselesi mevzuubahis değildir"

İşin sonunda ortaya bir rakam atıldı

Dien Bien Fu'da savaşan 14 bin kişiden ancak 1600 ü Almandır, dendi

Ya Portekizli? İspanyol? İtalyan? Güney Amerikalı? Afrikalı? Bunların sayısı nedir? Son dakikada paraşütçe atılan milliyetçi Çin askerleri hariç olmak üzere

Fransızlara bir General de Castries ile bir de Madmazel de Gallard kalıyor galiba. Bir de . Dien Bien Fu'nun şerefi

Son zamanlarda her şey Amerikan modasına uyuyor Fakat Dien Bien Fu münasebetiyle, bu sefer Amerikalılar Avrupa modasına heves ettiler Bu lejiyon etranjer meselesi munakaşa edilirken New York Times'de şöyle bir haber çıktı

"Halen Vaşington da bir Amerikan lejiyon etranjeri kurulması tasarısından bahsedilmektedir Bu tasarıya taraftar olanlar lejiyona yabancı tebaalardan 18 35 yaş arasında bedenen sağlam kimselerin kaydedilmesini ileri sürüyorlar. Bu lejiyon, Avrupalı ve Asyalı birlikleri ihtiva edecektir. Üst subaylar lejiyonerlerden seçilecek, diğer bütün subaylar Amerikalı olacaktır "

Aman, Almanların dozuna dikkat!

Cenevrede görüşmeler

Vietnam gibi Laos ve Kamboç için de iki taraf kumandanlıklarının Cenevre'de ve mahallinde görüşüp çeküme bölgelerini tesbit etmeleri kararlaştırılınca, Cenevre konferansı diğer ve belki son safhaya girmek üzere muvakkaten tavsadı Baş murahhasların hepsi dağıldılar Churchill ile Eden Vaşingtona gitti Esrarengiz Şu En Lai ise yeni Fransız Başvekili ile görüştükten sonra Hindistanı ve Birmanyayı ziyaret etmek lüzumunu hissetti Bu suretle konferansın merkez sikleti masadan kaydı, ufalandı ve büyük baş kentlere dağıldı

Fakat bu muvakkat çözulmede en dikkate değen hâdiseyi Fransız Başvekili Mendes . France ile Komunist Çin Başvekili ve Hariciye Vekili Şu En Lai'nin yaptıkları hususî görüşmenin teşkil ettiğinde şüphe yok

Şu En Lai, bu görüşmede şahsan, Fransa'nın Hindiçini meselesinde hangi tavizlere kadar gidebileceğini anlamış bulunuyor Buna göre Yenidelhi ve Birmanya'daki müzakerelerini daha vâkıfane yürütmesini bildi, Fakat bu görüşmeler, belli ki sadece Hindiçini meselesi üzerinde cereyan etmedi Hindiçinden sonra ne yapılacağı meselesi nasıl ki Vaşington'da İngilizlerle Amerikalılar arasında müzakere edildiyse, aynı mesele bir başka zaviyeden Pekin Yenidelhi Rangun arasında da inceleniyor

Fransa, Hindiçini de bir sulh peşin de Bu yüzden ortak devletlerin pek hatırı sayılmıyor. Onlara istiklâl verecek olan evrak şimdilik dosyadadır Bu istiklâlin verilip verilmeyeceği ne suretle verileceği beynelmilel müzakerelere bağlı

Amerika bu sulhun bir teslimiyete muadil olmasından endişede

İngiltere, Hindiçini'den sonra yapılacak işler bahsinde Amerika'nın sert bir hareketini, mutasavver sisteme Asyalı memleketleri de almak suretiyle tahfif edilebileceği kanaatinde

Ve bir yandan askerî komiteler faaliyetteler.

Cenevre konferansının son ve en nazik safhası, ilgilerin farklı mülâhazaları ve farklı görüşlerile başlıyor.

Amerika

İki istatistik

Mc Carthy, ordu ile olan mücadelesini henüz bitiremedi Bu mücadelede çok şey söylendi, pek çok kimselerin haysiyet ve şerefi tehlikeye düşürüldü. Fakat bir netice alınamadı Bu arada Mc Carthy'nin Amerikan umumî efkârı nezdindeki itibarı da bir hayli dalgalandı

Aşağıdaki rakamlar bu konuda umumî efkârı zaman zaman yoklayan bir enstitünün tesbit ettiği son beş aylık neticeleri gösteriyor

	Mc Carthy'nin Aleyhinde olanlar	*Lehinde olanlar*	*Fikri olmıyanlar*
1954 ocak	*% 29*	*% 50*	*% 21*
1954 şubat	*% 32*	*% 40*	*% 28*
1954 mart	*% 36*	*% 46*	*% 18*
1954 nisan	*% 46*	*% 38*	*% 16*
1954 mayıs	*% 49*	*% 35*	*% 16*
1954 haziran	*% 45*	*% 34*	*% 21*

Bu rakamlara göre Mc Carthy'nin kredisi bu yılın başından beri umumî olarak azalmıştır Bununla beraber bu düşüş şimdi durur gibidir

Kaydedilecek diğer mühim bir nokta da bidayette yavaş yavaş sayıları azalmış olan kararsızlar şimdi yine çoğalmaktadır

Umumiyetle Mc Carthy'ye aleyhtar olanlara iş muhitlerinde, serbest meslek erbabı arasında ve tahsil seviyesi yüksek olan tabakalarda daha çok rastlanmaktadır

Yüksek tahsillüler arasında Mc Carthy'nin itibarı şöyle tecelli ediyor

Lehte olanlar: % 32; aleyhte olanlar: % 62; fikri olmıyanlar: % 6.

Bir de Hindiçini var

Amerika, bundan bir ay evveline nazaran, Hindiçiniye müdahale etmek durumundan uzaklaşmıştır. Bir ay evvel, umumî efkârın büyük bir kesiminde yapılan ankete verilen cevapla

Cenevre konferansının toplantı salonu
Bir kubbede hoş ve boş sedalar

rın % 58 i müdahale aleyhinde ıdı Bugün yapılan diğer bir ankette ise % 64 aleyhte cevaba rastlanır'

Anketin tafsilâtlı neticesi şudur:

1 nci sual Amerika, Hındıçını savaşma müdahale etmekle ne kazanır? Cevaplar'

— *Hiç bir şey kazanılamaz*	*% 48*
— *Fayda yoktur. Yalnız üçüncü dünya harbi çıkar*	*% 12*
— *Fayda yoktur. Boşu boşuna masrafa gireriz'*	*% 4*
— *Komünist yayılmasını önlemiş oluruz*	*% 14*
— *İttifakları korumuş oluruz*	*% 8*
— *Asyada sulhu tesis etmiş oluruz*	*% 1*
— *Amerikanın itibarını kurtarmis oluruz*	*% 3*
— *İptidaî madde kaynaklarını kurtarmış oluruz*	*% 1*
— *Açık durmamız lâzımdır*	*% 8*
— *Diğer cevaplar*	*% 4*
Fikri olmuyanlar	*% 10*

2 nci sual— Hındıçiniye müdahale ettiğimiz takdirde atom topu kullanmalı mıyız?

Cevaplar.

	Mayısta	*Bugün*
— *Evet*	*% 58*	*% 62*
— *Hayır*	*% 29*	*% 25*
— *Fikri yok*	*% 13*	*% 13*

3 ncü sual — Hındıcini savaşına müdahale ettiğimiz takdirde Çine hidrojen bombası atmalı mıyız?

Cevaplar:

	Mayısta	*Bugün*
Evet	*% 29*	*% 33*
Hayır	*% 55*	*% 49*
Fikri yok	*% 16*	*% 18*

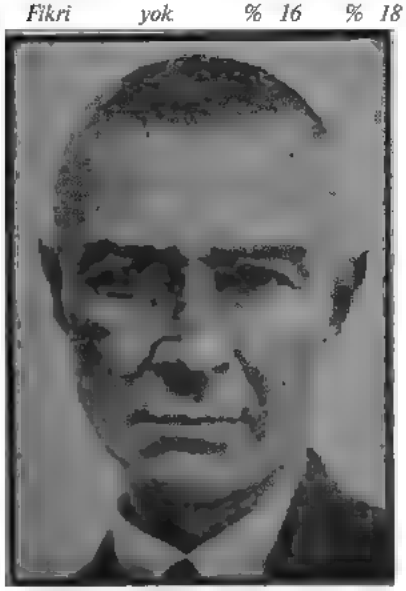

Oppenheimer

Kanaatının kurbanı adam

Oppenheimer hâdisesi

ıdrojen bombasının ımalâtını geciktirdiği iddıası yüzunden gözden düşen ve her türlü atom araştırmalarıyle alâkası kesilen Dr Oppenheimer hakkında tanzım edilen Gray raporu atom enerjisi komisyonunca tasdık edilmiştir. Raporda âlımın "dürüstlük ve sadakatinden şüphe edilmemekle beraber" kendisinin güvenlik için bir tehlike arzettiği, binaenaleyh atom sırlarından elını çekmesi gerektiği neticesine varılmaktadır.

Bu suretle "atom bombasının babası" diye anılan âlım şimdi herhangi bir atom lâboratuvarına girmek, herhangi bir elıne elını sürmekten menedilmiştir.

Bu hükmü anlamak güçtür' "Dürüstlük ve sadakatinden şüphe edil-

(Devamı 21 inci sayfada)

Dunyanın Bahsettiği Adam

YOSHİDA

Uzak Doğunun Churchill'i

Japon Başbakanı Shigemu Yoshıda büyük bir dünya seyahatine çıkarak Amerika, İngiltere, Fransa, Batı Almanya, İtalya, Pakıstan ve Hındıstanı ziyaret edecekti. Geçen senelerde otoriter jestlerile üstadane bır şekilde bütün güçlukleri yenen bu şahsıyet, ne çare kı bu defa durumа hâkim olamadı Meclise sundu ğu yenı polis kanunu dolayısıyle muhalif mebuslar toplantı salonun. da müthış bir kavga çıkarıp, resı dövdukten son ra bır odaya hapsettiler ve muvafakat mebusları ile boğaz boğaza savaştılar. Bundan dolayı da Yoshıda seyahatini geri bırakmak zorunda kaldı

Şımdi 76 yaşında bulunan Baş vekil Yoshıdaya "Uzak doğunun Churchill'i ismını veriyorlar. Güneş ımparatorluğunun bu çıtı pıtı, kücücük Başvekılı tıpkı Churchill gibı hayattan kâm almayı pek sever, puro ve şarap ıçmeye bayılır, hattâ Japon işi tablolar da yapar. Fakat onun batılı mânada bır demokrat olmadığı da hakıkattır, Yoshıdanın asla hıtabet kudretı yoktur. Keza polıtık vokabüleri de fakırdır. Zaman zaman siyasî hasımlarına "eşek" dıyecek kadar ıleri varır, Meclıste daıma elındekı yazılı kâğıdı okuyarak konuşur. Fakat Yoshıda, yerli ve yabancı devlet adamlarıyla yaptığı müzakerelerde ne kadar kudretlı bır dıplomat olduğunu derhal karşısındakıne kabul ettirir. Fevkalâde güzel İngılızce ve Fransızca konuşan bu sakın ve sabırlı polıtıkacı sırf dıplomasıdekı ustalığı sayesinde mağlûp ve perışan bır Japonyadan bugünkü Amerikanın müttefiki bır Japonyayı meydana getirmıştır.

Yoshıda esasında muhafazakâr — liberaldir 1906 yılında Roma konsolosu olarak sıyasî hayata gırmış ve 1939 da harp aleyhtarlığından dolayı menkubıyete uğramıştır. Yoshidanın karısı tarafından ımparator sarayı ile alâkası vardır. Karısı, saray mareşallarından Kont Makınonun kızıdır Kendısi de, Japonyanın en zengın topraklarına malık bulunan ve aşağı yukarı on bır aılenın meydana getırdığı "Zaıbatsu" topluluğuna aılevi bağlarla bağlıdır ve bu parti harp aleyhtarıdır. Amerikalılar 1945 den sonra bu zeki devlet adamını menkubıyetinden çıkarmışlar ve onu devletin başına getırmışlerdır. Yoshıda 1951 de Sen Fransıskoda Japon sulh anlaşmasını ımzaladıktan sonra, Japonyayı hür ve müstakil mılletler camıası arasına sokmuştur. Onun dahildekı muvafakıyetlerı de mühımdır. Sosyalıst ve komunıstlere karşı daıma ağır basmış, harp sonu kargaşalığından Japonyayı kurtarmıştır. İç polıtıkâda kazandığı dığer bır zafer de şudur: Japonyanın bugünkü nüfusu 85 mılyondur ve bu muazzam nüfusun ıçınde ancak 350 bin ışsız vardır. Bundan başka Yoshıda Kore harbinden de ıstifâde etmesını bilmış ve harp sırasında ımal ettığı sılâhlan Amerikaya satmıştır. Yoshıda seyahatinde, uğrayacağı memleketlerın devlet adamları ile ıktısadî sahalarda konuşmalar yapacağı gıbı aynı zamanda doğunun savunma plânı üzerınde de fıkır teatılerınde bulunacaktır.

İşte Yoshıda'ya "Uzak Doğunun Churchill" ı denmesı bundandır.

İKTİSADİ ve MALİ SAHADA

Piyasa

Teşhir!

2 i hazıran günü, Demokrat Partı nın yan resmî organı olan Zafer ga zetesı umumî efkârda büyük mem nunluk, istifçı esnaf arasında tse aynı derecede endişe uyandıran bır haber neşrediyordu' Muhtekirler, teşhir olu nacak

Bu, dığer gazetelerde de çıktı

Pıyasa, altüst olmuş vazıyetteydı Bır çok madde, mevcut bulunduğu halde, ortadan çekilmıştı. Hemen her şeyın sıkıntısı hissedilıyordu Şekerden çımentoya, ekmekten demıre kadar... Gümrük tarıfelerınde yapılan bır değ.şıklık yüreklerde tatlı ümitler uyandırmıştı. Bahıs mevzuu yürekler, karaborsacıların yürekleriydı Zanned.lmıştı kı fiyatlar yükselecektır. Bu yüzden ellerdekı malları derhal saklanmıştı

Halk dükkânların önünde kuyruk oluyor, bır kılo şeker ıçın ınsanlar bırbırını ezıyor, ekmek sı.kıntısı alabıldığıne gıdıyor, hattâ maden suyu sıkıntısı kendısını gösterıyordu

Gerçı pembe gözlüklü kımseler bunu, memlekette refahın artması netıcesı sayıyor, artık bol bol şeker yendığı, çımento harcandığı — ve ıhtımal — maden suyu ıçıldığı ıçın kıtlığın baş gösterdığını ılrı sürüyor, bu darlıktan bile Demokrat Partı hûkûmetıne bir övünme payı çıkarmaya uğraşıyorlardı

Fakat hukumet pekâlâ mudrıktı kı hakıkî sebep esnafın bir kısmındakı ahlâk duşkun.uğunden başka şey de ğ.ldır. Bu bakımdan muhtekırlerı umumî efkâra teşhır ıyı bır ceza olacak tı

Sonra gunler geçtı

Günler geçtı ve teşhırler başladı Fakat nenın teşhırı?

Bakınız, gazetelerin teşhır ettıkleri nelerdı

İktısat ve Ticaret Vekâleti mufet tişleri tarafından muhtelif piyasalarda yapılan tesbit ve arama faaliyeti fay dalı bır şekılde devam etmektedır

Dün İstanbul'da bir firmada yapılan aramada 80 bın kılo toz şeker bulunduğu tesbit edılmış ve belediye em rıne verılen bu sekerler halk ihtıyacına tahsıs olunmuştur

Veyhut bu.

Bu meyanda, son günlerde İstanbul, İzmır ve Ankara piyasalarında yapılan tetkıkler netıcesınde, İstanbul'da, muhtelif firmalar elınde, 5 925,590 kılo demir, 12 928 metre demir boru, 1 320 ton ithal malı çimento, 516.364 adet çuval 518 832 metre kanavıçe bulunduğu anlaşılmıştır

İzmırde 905.639 kılo demır, 27 678 metre demır boru, 48 bın 800 torba ıt hal malt çimento, 196 777 kılo kanavıcenın mevcut olduğu anlaşılmıştır

İktısat Vekâleti Müfettişleri tarafından yapılan

Piyasa kontrolleri çok müsbet neticeler veriyor

İstanbul'da yenıden 255.218 kılo demir, 226.386 kılo saç, 3.794 metre demir boru, 80 ton ithal malı çimento ile 2.058.152 M. küp kereste tesbit edildi

İşte teşhir!
Zavallı demırler, saclar, borular

İzmır'de bundan başka altı, firmanın yuksek fiyatla demır sattıkları anlaşılmış ve haklarında takıbata geçılmesı ıçın cumhurıyet savcılığına verılmış terdır

Ankara'ya gelince, son tetkık ve kontroller netıcesınde 97 500 kılo demır, 2500 torba ıthal malt çımentonun yenıden geldığı öğrenılmıştır

Zavallı şeker çuvalları, zavallı demır borular, çımento torbaları'

Meğer teşhır olunacak onlarmış Fakat o 80 bın kılo şekerın hangı fırmaya aıt olduğu, 5.925 950 kılo dem.rı kımın sakladığı, 518.832 metre kanavıçenın hangı dükkânda depo edıldığı bır türlü açıklanmadı

Muhtekır, karaborsacı, ıstıfçı maskesını muhafaza edıyordu Onların, gazetelerde, ne resmı çıktı, ne adı

Teşh.r bu mudur?

Bılınmesı lâzım gelen husus şudur. Sayısı mahdut bır takım tüccar sunî bır buhran yaratmak, dolayısıle kolay ca para kazanmak hevesındedır

Harp senelerınde bır yandan 1 mılyonluk ordunun daıma harbe hazır bır vazıyette tutulması, dığer yandan harbin dört kıtada karalarda, denızlerde, havalarda cereyan etmesı dolayısıyle serbest tıcaret yapma ımkânlarının olmaması cemıyette bazı kımseleri fiılen ınhısarcı durumuna getırdı Bu ınhısarcılar hukukî mevzuattakı bazı aksaklıklardan, müeyyıdelerın kıfayetsızlığından ıstıfade ederek adeta devletle ve vatandaşla alay edercesıne fahış kâra kondular Şımdı o günleri yaşıyanların büyük bir kısmı hâlâ hayattadır, Aynı şeyı yaparak kolayca kazanç elde etme sevdasındadır Bu vazıyet karşısında yapılacak şey, alınacak tedbır payet basıttır Hâ.â vürürlükte olan M.llî korunma kanunu nu daha ağır müeyyidelerle tatbık etmek Unutmıyalım kı bazı vatandaşların en mübrem ıhtıyaçlarının tatmın vasıtaları üzerınde fahış kâra yeltenmek suçların en ağırıdır. Her suçluya da hak ettığı cezayı vermek ıçtımaî bır vazıfedır Tekrar edelım, müeyyıde suçu önlıyen unsurlardan bir belkı de bırıncısıdır

Fakat ne yapılıyor?

Hıç' Koca bir hıç! ,

Hattâ teşhir bile, ıstıfçıleri değıl ıstıf edılen malları cezalandırıyor

Buna İktısat ve Tıcaret Vekâleti ne yapsın'

Sanayi

Antalya bolgesinde kauçuk ıstıhsal edılebı.ecek

Memleketımızın bır yandan ıktısadî bir kalkınma içinde bulunması, zi raatın makınalaşması, motorlu vasıtaların güzel yurdumuzu bir ucundan dığer bir ucuna adeta birbirleriyle yarışırcasına katetmeleri, dığer yandan ordumuzun modern sılâhlarla teçhızı kauçuk ıstıhlâkımızı külliyetli mıktarda arttırmıştır Bu vazıyet karşısında daha şımdıden sayıları yüz bınları aşan motorlu vasıtaların ve 40 bine varan traktorlerın kauçuk ıhtıyaçlarını karşılamak memleketımızın halletmek mecburıyetınde olduğu meselelerden bırını teşkıl etmektedır. Vazıyetı olanca ehemmıyetıyle bu zavıyeden mutalâa eden hukûmetımız bu husus ta çalışmalara başlamış ve Antalya bölgesinde kauçuk plantasyonunun yapılıp yapılamıyacağı hakkında tetkıklerde bulunmak üzere Z.raat Vekâleti Sanayi Nebatları Şubesi Müdürü Sadı Mutkan ile Sıcak İklım Nebatları Islah Komısyonu Mudürü Şevket Özberk'ı Antalya'ya gondermıştir Mezkûr zevat Antalya Vilâyetının merkez ve kazalarında üç gün tetkık gezıleri yapmışlar ve ısmı geçen mahallerde 200 250 bın dönüm arazıye Guayula ekılebıleceği neticesıne varm.şlardır

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Birinci Cihan Harbinde Fransız Başvekili Clemenceau, petrolün harplerde oynadığı rolün ehemmiyetini belirtmek için "bir damla petrol bir damla insan kanıdır" demişti Kanaatimizce petrol motorlu vasıtayı işleten enerji kaynağıdır, fakat işliyen, yürüyecek olan makinadır; bu da tekerleği vasıtasıyladır. Onun için Clemenceau'nun fikrini şöyle tamamlamalıdır; Bir damla petrol ve bir dirhem kauçuk insan vücudunda deveran sistemi, modern ekonomide ulaştırma şebekesi, mustakbel harplerde de en ezici kuvvettir.

Kütahyada azot fabrikası kurulacak

Memleketimizde bilhassa ziraî sahada göze çarpan İktisadi kalkınma kendinden' müştak bazı inkişaflariyle de göze çarpmaktadır. Dün geniş Anadolu yarımadasının çeşitli bölgelerinde pulluk ve sapanlariyle ziraat yapan çiftçilerimiz o topraklar üzerinde bugün entansif ziraat yapmaktadırlar. Bu gün memleketimizde 40.00 traktör vardır. Traktör, sapan veya pulluğa nazaran topraktan elde edilecek menfaatin azamisini sağlamaktadır. Toprak da buna karşılık yorgun düşmektedir Onun için topraklarımızı beslemek mecburiyetindeyiz, suni gübreye ihtiyacımız bu gün dünden fazladır ve yarın daha da fazla olacaktır.

İşte bunun için Anadolunun ortasında bir vilâyetimizde azot fabrikası kurmak bir zaruret haline gelmiştir. Kurulacak fabrikanın 60 milyon lira değerinde olacağı ve icabında harp sanayiinde de kullanılabileceği tahmin edilmektedir

Ulaştırma

İzmir - Alsancak limanı

İktisaden geri kalmış memleketlerde iktisadi kalkınmayla birlikte bir takım ihtiyaçlar kendiliğinden ortaya çıkar. Memlekette istihsal artar, ihraç imkânlarımız yoktur. Liman, yol ve saire yapmak zorundasınız. İşte Türkiye şimdi bu durumdadır Memlekette millî gelir artmış, ithalât . ihracat hacmi genişlemiştir. Fakat mevcut imkânlar bu inkişafın daha süratli olmasına mânidir, çünkü limanlarının kapasitesi mahduttur

Nafia Vekâleti bu hususu nazarı itibara alarak 22 firmanın iştirakiyle Alsancak limanının ihalesini yapmıştır.

Hazırlanan projelere göre yeni limanın uzunluğu 680 metre olacak ve 4 adet on biner tonluk gemi yanaşabilecektir. Yeni liman ve tesisler eskisine nazaran sekiz misli genişliyecek ve 80 000 metre karelik bir sahayi işgal edecektir. Liman, inşaat sona erdiği vakit senelik 1,5 milyon ton civarında tahmil tahliye kapasitesine sahip olacaktır.

Egenin en büyük ihracat limanlarından İzmir limanının genişletilmesini İzmirden Afyona kadar uzanan bir sahanın iktisaden daha fazla gelişmesi, neşvü nemaya ulaşması mânasında almak lâzımdır

Dış münasebatımız

Türkiye'ye teknik yardım

1955 senesinde Türkiyeye yapılacak teknik yardım Birleşmiş Milletler Teşkilâtı Teknik Yardım Bürosunca kararlaştırılmış ve bu miktar 550.000 dolar blarak tesbit edilmiştir Bu tahsisin tevzi şekli üzerinde Hariciye Vekâleti, İktisadî İşbirliği Bürosunda bir toplantı yapılmış ve mezkûr toplantıda Birleşmiş Milletler Teknik Yardım Bürosu Türkiye temsilcisi Prof Dimoch da hazır bulunmuştur. Tahsisin tevzii şoyledir:

1 — 225.000 dolar Türkiye Birleşmiş Milletler idaresine,

2 — 65.000 dolar Milletlerarası Çalışma Teşkilâtına

3 — 90.000 dolar Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilâtına,

4 — 40.000 dolar "UNESCO" ya,

5 — 30.000 dolar Birleşmiş Milletler Sağlık Teşkilâtına

Geri kalan 100.000 dolar da yukarıdaki teşekküllerin yedek akçesi olarak mütesaviyen ayrılmıştır.

Pamuk ihracına başlandı

Almanya ile ticari münasebetlerimiz yeniden gelişme istidadındadır. Bu bapta ilk muamele Çukurova pamuğu üzerinde olmuştur. Önümüzdeki birkaç gün içinde Batı Almanyaya 2500 ton Çukurova pamuğu, Mersinden ihraç edilecektir

İran

Petrol Konsorsiyomunun yaptığı iki teklif

Petrol konferansının ikinci celsesi, resmi bir tebliğden öğrenildiğine göre, Abadan bölgesindeki petrollerin işletilmesi, idaresi ve petrol tasfiye hanelerine hasredilmiştir. Selâhiyetli makamların beyanlarından beyne!.

milel konsorsiyom heyeti tarafından İran'a ıkı teklifin yapıldığı anlaşılmaktadır' Bunlardan birincisi 1951 senesı ağustos ayında Trumanın şahsî temsilcisi Averell Harrırnan tarafından Musaddık a yapılan teklife çok benzemektedir. Buna göre Millî İran Şirketine butûn petrol tesisleri ve petrol malzemesinin transferi yapılacak ve bu şirket mezkûr tesislerle malzemeyı satın alarak petrollerın naklinden, satışından, petrol kuyularının işletilmesinden, tasfiyehanelerının bakımından mesul olacaktır İkıncı şıkka gore petrollerın idaresi, işletilmesi, tasfiyehanelerinin bakımı beynelmilel konsorsyomun bir şubesine bırakılacak ve bu şube Londra yerine Amsterdamda kayıtlı bulunacaktır

İran petrol meselesi Iranda Musaddık'ın millî bir kahraman olarak ortaya çıkmasına sebep olduktan sonra Musaddık ın nerede durması gerektığını katı olarak kestırememesi yüzünden malûm hâdıselere sebebıyet vermiştir. Eskiden İran, petrollerının işletilmesinden aldığı hıssenın maliyesinin onemlı ıhtıyaçlarını gıderırdi. Petrol meselesi İngiltere ile ıhtılâf mevzuu olmağa başladıktan sonra İran ıç ve dış polıtıkada cıddî meselelerle karşılaşmıştır Bugün İran petrolleri eski ıstıhsal derecelerını muhafaza edememektedir. İstıhsal edilen petrollerın satılması, satılan petrollerin naklı İranı birbırınden daha cıddı meselelerle karşılaştırmaktadır.

Dünyada petrol istihsali

Esso Standard adlı bir Fransız şırketının raporuna gore 1953 dünya ham petrol ıstıhsalı 654 milyon tondur Bu ıstıhsal 1952 senesinde 621 mılyon tondu Bir sene zarfındakı ıstıhsal artışı 33 milyon ton olup geçen seneye nazaran yüzde beş bır artışı ıfade etmektedır, Amerika Birleşık Devletlerinde bu artış yüzde 2,6 dır Dünya ıstıhsalındekı artmaya nazaran A B D de artma daha azdır 1954 senesınde dünya petrol istıhsalının hissedilir derecede tereffü kaydetmiyeceği zannolunmaktadır Bununla beraber petrol ıstıhsal eden memleketlerin bu yıl, geçen senekı ıstıhsal seviyelerını bıraz aşabılecekleri tahmın olunabılır. Petrol tasfiyehanelerindekı yenı tasfiye cıhazlarının güçleri nazarı ıtıbara alınacak olursa bır petrol buhranına uğrama ıhtımalı yok gıbıdır Rusya ve peyklerinde de ınkışafın aynı şekılde gelıştığı söylenmektedır. Rapor bu vazıyet karşısında İran petrollerının bır mahreç meselesıyle karşı karşıya bulunduğunu ılâve etmektedır

Dış Haberler

Packard ve Studebaker firmaları birleşiyor

İkı buyük Amerıkan otomobıl fırması birleşmeğe karar vermişlerdır Bunlardan bırıncı Packard Motor Car kumpanyasıdır İlk arabasını 1899 senesinde pıyasaya çıkarmıştır İkıncı fırma Studebaker fırmasıdır 1902 senesınden berı faalıyettedır Yenı meydana getırılen kurum Studebaker . Packard unvanını ve başkanı eskı Studebaker Başkam Paul G Hoffman olacaktır Packard Umum Müdürü James J Nance aynı vazıfeyı yenı şırkette ıfa edecektır

Ekonomık ve sosyal konsey toplanıyor

Bırleşmış Mılletler Teşkılâtı Ekonomık ve Sosyal Kosneyının 18 ıncı ıçtımaı Cenevrede Mılletler Sarayında yapılıyor Toplantının gündemınde başlıca şu meseleler vardır

1 — Dünyanın ekonomık durumu
2 — Yenıden sılâhlanma devresınden sonrakı durumu
3 — Fazla ıktısadî faalıyetten neşet edebılecek enflâsyonu önleme tedbırlerı
4 — Az gelışmış memleketlerın ınkışafı
5 İnsan hakları raporunun . ve multeciler komitesı yuksek komiserlığının hazırladığı raporun tetkıkı
6 — İhtısas organlarının ve teknık komisyonların verdikleri yıllık raporların ıncelenmesı

Bırleşmış Mılletler Teşkılâtı Ekonomık ve Sosyal Konseyı mezkûr mılletlerarası teşkılâtın konseylerınden bırıdır. İktısadi meselelerın daıma mıllî camıada olduğu kadar mılletlerarası camıada da ıhtılâflar meydana getırebılecek ıstıdatta olmaları esasına bınaen kurulmuştur. 18 ıncı ıçtıma programında da görüldüğü üzere meseleler, ıster millî camıada alınsın, ıster beynelmilel camıada, büyük ehemmıyetı haız meselelerdır Toplantılarda Türkıyeyı Selım Sarper temsıl edıyor

Mılletlerarası yün konferansı himayecılık aleyhtarı

Bruxelles de toplanmış olan 18 ıncı beynelmilel yün konferansı çalışmalarını bıtırmıştır. Genel kurul toplantısında İsvıçre delegesi, Fransayı himayecı polıtıka takıp ettığınden dolayı şıddetle tenkıd emıştır. Neticede bütün memleketlerın, yün sanayını dığer sanayi aleyhıne korunduğu ve bu hususunda verılen bır takrır ıttıfakla kabul olunmuştur. Konferans bazı memleketlerde yün sanayının dığer sanayi aleyhıne korunduğu ve buyüzdenserbestrekabetya p m aımkânlarının ortadan kalktığı neticesıne varmakta ve mılletlerarası serbest ve sıhhatlı bır rekabetın eessüs edebılmesı ıçin hemen bır komıtenın faalıyete geçmesi gerektığı hususunda ısrar etmektedır

ZENGİN PARA IKRAMIYELERİ

TIB SAHASINDA

Sağlık

Akciğer kanseri ve tütün

E. P. Wynder adlı bir Amerikalı hekimle Jer. Coifield adlı bir istatistik uzmanı, 1951 — 1949 yılları arasında, akciğer kanserinden ölen hekimlerin ailelerine mektup yazarak, bu hekimlerin hayatlarında sigara kullanıp kullanmadıklarını sormuşlardır. Gönderilen 118 mektubun 63 üne cevap gelmiştir,

214 mektup da başka organların kanserinden ölen hekimlerin ailelerine gönderilmiş, bunların da 133 üne cevap alınmıştır Bu anketin (New England journal of medicine 1953, vol. 248, No. II, P. 441) de yayınlanan sonuçlarına göre: akciğer kanseri en çok 60 - 69 (% 43.5), başka organ kanserleri de en fazla 70 yaşlarında (% 50.3) görulmektedir

Sigara ile olan münasebet:

Başka organ kanseri (133 vaka)	Akciğer kanseri (63 vaka)	Sigara sayısı günde
20.6	*4.1*	*Bir sigaradan az*
13.1	*0.0*	*1-9*
9 7	*1.7*	*10.14*
27.3	*26.6*	*15.20*
16.6	*33 8*	*21 34*
12.7	*33.8*	35 ve *daha fazla*

Not: Bir yaprak, sigara beş sigaraya; bir pipo 8.5 sigaraya eşittir

Bu tablodan anlaşılacağı üzere, akciğer kanseri günlük sigara adediyle orantılı olarak artmaktadır. Diğer organ kanserlerinde ise böyle düzenli bir münasebet tesbit edilememiş, bir sigara ile % 20.6, buna karşılık 15.20 sigara ile % 27,3 kanser bulunmuştur

Yazarlar 100.000 kişiden her yıl akciğer kanserinden sigara adedine gure ölenlerin sayısını da bir istatistikle göstermişlerdir.

Günlük sigara sayısı	Doktorlardan	Halkdan
Bir sigaradan aşağı	*10*	*4*
1,9	*0*	*1.0*
10.14	*9*	*27*
15.20	*48*	*49*
21-34	*152*	*134*
35 *ve daha fazla*	*133*	*134*

Bu adetler de tetkik edilecek olursa sigara içenlerden akciğer kanseri yuzunden ölenlerin sayısının hekimlerde ve halk arasında hemen hemen aynı olduğu, fakat nisbetin her ikı grupta da sigara sayısına bağlı olarak arttığı görülür;

	Akciğer kanserine yakalananlar	100.000 kişiden senede akciğer kanserinden, olenler	
		Doktor	Halk
Tutun			
İçmiyenlerde	% 4.1	% 10	% 4
İçenlerde	95.9	90	68
Tütünün şekline göre			
Pıpo	6.1	50	16
Yaprak ılgara	13,0	24	21
Sıgara	76.8	84	70

Bu son rakamlardan bilhassa sigaranın çok zararlı olduğu neticesi çıkmaktadır

Butün bu açıklamalardan tütünün akciğer kanserine sebep olduğu anlasumaktadır. Sıgara içmiyen doktorlarda akciğer kanserinden mortalite 100.000 de 10 olduğu halde sıgara sayısına tâbi olarak meselâ gunde 35 sigara içenlerde 100.000 de 133 e kadar yükselmiştir

Bu bulgular, daha önce Dr. O Gsell'ın (Schweiz. Med. Wshr. 1951, No. 81, p, 662) yavınladıklarına da uymaktadır. Bu yazara göre de akciğer hava yollarının kanseriyle tütün arasında munasebetler vardır. Akciğer kanserine yakalanmış zavallıların % 87 sı eski tütun tiryakılerıdır; % 92 si de yıllardanberı günde on sıgaradan fazla kimselerdir. % 87 kanserlının tütun içenler olmasına karşılık ancak % 2 kanserlıde tütün alışkanlığı bulunmamıstır. İsviçrede 1905 . 1949 yılları arasında erkeklerde 6187, kadınlarda 1556 hava yolları kanseri görülmüştür

"İdareci Hastalığı,,

Dr. Esad Eğilmez

Modern hayatın gerektırdığı büyük yorgunluklar, fazla çalışmalar, rekabetler, randımanı arttırmak için yapılan gayretler, heyecanlar, bugunün adamında, ruhî ve bedenî büyük zorlamalara sebep olmaktadır. Bilhassa endüstri alanında, ticarette, bankalarda çalışan, bu işleri idare eden ve bu işleri başarabilmek için büyük emek harcayanlar bu yorgunluklara daha çok maruz kalmaktadırlar. Böyle kimseler, fizik imkânların üzerinde bir gergınlıkle devamlı olarak karşı karşıyadırlar Bu suretle ortaya çıkan hastalık tablosuna Alman yazarları Manager-krankheit (ıdareci hastalığı) diyorlar Bu hastalık yukarıda da belirttiğimiz gibi daha çok sivil veya resmi hayatta, büyük mesuliyetler altında, istırahatsız ve ölçüsüz şekilde çalışan kimselerde görülmektedır.

Hastalığın başlangıcında hafif bozukluklar, bir bıtkınlık ve taharrüş durumu (irritabilite mevcuddur. Gergınlik halı önceleri fonksiyonel bozukluklardan ıbarettır Nöro vejetatif distonıye çok yakınlık gösterır. Eğer bu durum zamanında tedavi edilmez ve gıderılmezse organık leziyonlar ortaya çıkar ve daha çok kalbde ve damarlarda yerleşerek sonunda öldurücü bır şekil de alabılır. Kalbde ve damarlarda yerleştiği zaman bu hastalığın ortaya çıkardığı organık leziyonlar kalb anjını, enfarktus, arıtmıler gibi olaylardır. Ağır sorumluluk taşıyan kımselerde, şeflerde ve yüksek rütbelı memurlarda bu olaylar daha az mesulıyetlı kımselere, küçük memurlara ve işçilere nazaran 7 . 9 defa daha fazla görülur.

Yine Graf'ın yaptığı bır istatıstığe göre hastalık olgunluk çağındakı erkekleri, yanı iş hayatında ılerlemiş, mevkı yapmış ve muvaffak olmuş kımseleri seçmektedır. Bu yönden cemıyet için daha önemli bir mâna taşımaktadır.

Halhuber, Graf, Dunbar'a göre bu hastalıkta dokular tetkık edıldığı zaman koronerlerde (kalbı besleyen damarlar) erken bir skleroz, sertleşme tesbıt edılır

Master'ın New York da Mt. Sınaı Hospıtal'de yaptığı yayınlar da bu bakımdan büyük bir önem taşımaktadır. Bu yazar bir kursa ıştırak etmek üzere hastahaneye gelen 200 hekımden 85 nın koroner sertleşmesıne yakalanmış bulunduklarını tesbıt etmıştır.

Özel olarak; biyolojık dürtüler sınır.damar sıstemıne ulaşırlar ve bu yolla mıde, beyın ve kalbde tesirlerini gosterırler, bir sınır dolaşım düzensızlığı (dystonıe neurocırculatoire) ortaya çıkar Bu durum; mıde ağrıları, mide iltıhapları, mıde yaraları, baş ağrıları, baş dönmeleri, apoplgksı, kalb ağrıları, göğüs anjını, kardıyopleji, enfarktus gibi belirtılerle kendını belli eder.

Bu hastalığın tedavısının başında ıstırahat gelir Ağır, mesulıyettı ve yorucu işlerde çalışan her memur senelik ızınını bır ılaç gibi kullanmalıdır. Ayrıca âmırlerın insaflı olması gerekır. Maıyetıne ıstırahat ımkânlarını sağlamalıdırlar. Üstlerini emrındekıleri bır makına sanmaması lazımdır. Bütün makınaları harekete getıren unsurun insan gücü olduğunu unutmamalıdır.

Bır yandan da hastalardakı sinir gergınlığı halının gıderılmesi ıcab eder. Bu işi temın için elımızde sinir dınlendırıcı bır çok ılaç vardır.

Oppenheimer hadisesi

(Baş tarafı 16 ncıda)

memekle beraber" guvenlik için bir tehlike arzeden adam nasıl bir adamdır? Bunu anlamak için bugün Amerikada "guvenlik" mefhumunun mutlak mânada ele alındığım duşunmek lâzımdır

Oppenheimer hâdısesı geçen 6 nısanda meşhur Mc Carthy'nın bır sözu ile başlar. Komünist avcısı senatör o tarihte bir basın konferansında, yine "komünist sabotajcılardan" bıhsederken hıdrojen bombası ımalâtının aylarca gecıktırılmış olduğunu söyleyıvennce, bütün nazarlar atom enerjisi komısyonuna çevrilmıştir.

Bunun üzerine Sterling Cole'de 1949 - 1950 yıllarında hıdrojen bombasının çok münakaşa edıldığını söylemıştır . Yanı o tarihlerde bir tered düt devresi geçırılmış ve böyle tehlıkelı bır zamanda hıdrojen sılâhı gıbı muazzam bır tahrıp aletının ımalında gecıkılmıştir. Hususiyle ki yıne o tarihlerde Sovyetler de atom bombasına sahıp bulunduklarını açıklıyorlardı

Neticede bu ışın mesulıyetı Doktor Oppenheimer'ın omuzlarına yüklendi. Zıra Oppenheimer, hıdrojen bombasına güvenemıyor ve henüz bır ıhtımalden ıleri gıdemeyen böyle bir projenin tahakkuku için para ve mesaı sarfetmektense atom bombası üzerındekı çalışmalara hız vermenın daha ıyı, herhalde daha ümıtlı bir yol olacağını söyluyordu

Bu münakaşa yüzundendir kı, gecıkıldı ve Sovyetler nasıl faydalandıkları henüz bılınemeyen bir zaman kazandırılmış oldu. Oppenheimer'e ılk yükletılen mesulıyet bu ıdi. Fakat buna mesulıyet denebılır mıydı?

Zira vaktıle atom bombası da şüphe ile karşılandı. Bunun hıçbir zaman patlamıyacağını, patlasa bile bir kestane fişeği infilâkından daha büyük bir ınfilâk temin edemıyeceğını söylüyorlardı. O kadar kı, o zamanlar "atomun babası" olan Oppenheimer: "bahse gırerım kı bu bomba en azdan 300 ton T.N.T'ye muadıldır" dıyerek temınat vermek zorunda kalmıştı.

Bomba patladı: İnfilâk kudretının 300 ton değıl 20.000 ton T.N T olduğu anlaşıldı.

Yepyenı bir sılâh karşısında yanılmak daıma mümkün. Nıtekım geçen sene 1 martta tecrübesi yapılan hıdrojen bombasının da,, bınnazarıye hesaplanan tesırın ıkı mıslı tesır yaptığı ve bu yuzden alınan emnıyet tedbırleri kifayet etmıyerek bir takım Japon balıkçılarının radyo aktıvıte tesırıyle ölüm derecesinde hastalandıkları malumdur.

Fakat bu ılk mesulıyet üzerınde durulmadı. Nıtekım Oppenheimer hakkındakı Gray raporunda da bu hususun mesulıyet teşkil etmıyeceği belırtılıyor. Yalnız, âlımın eskıdenberı sol temayüllü bazı kımselerle düşup kalktığı sabıt olmuş ve bu nokta üzerınde durulmuştur. Bu derece mühım ışlerle uğraşan bır âlımın, velevkı kötü bir nıyetle olmasa da, sol temayullu kımselerle görüşmesi "emnıyet" mefhumıyle kabılı telıf görülmemıştır

Ne var kı, Oppenheimer'ın bu gıbı kımselerle düşüp kalktığı, arkadaşları ve bütün mesul durumda bulunan kımseler tarafından evveldenberı bılınıyordu

Velhasıl, Oppenheimer hâdısesı öyle bır hava ıçınde mutalâa edılmıştırkı, haddızatında suç sayılmayan bir çok şeyler yanyana gelerek âlımın "emnıyet için tehlıkelı" olduğu neticesını meydana çıkarmıştır.

FEN ALEMİNDE

Güneş tutuldu

Geçen hafta güneş tutuldu. Hâdıseyı fotoğrafla tesbit etmek, fılme almak ıçın astronomlar seferber oldular Kımı Danımarka'ya, kımı Norveç'e, kımi de İran'a gıttı. Fakat küsufla ilgılenen ler yalnız ilım adamları olmadı kı.. Halk da merak ve tecessüsle güneşın tutulacağı günü bekledı

Beşer tabıatında gökyüzüne ve orada cereyan eden hâdıselere karşı tecessüs, ınsanlık tarıhı kadar eskıdır İlk ınsan, başını semaya kaldırıp bak tığı zaman, göz kamaştırarak parlayan güneşı, esrarengız bir varlık kabul etmıştır. Bırçok ıptıdaî dınlerde güneş bir tanrı olarak tanınmıştı. Onun ha reketlerı dıkkatle takip edılıyor, hâdısat üzerındekı tesırlerı — basıt de olsa bir tefsıre tâbı tutuluyordu

Bugün hâlâ, küsuf hâdısesi, bu ıptıdaî telâkkılerın artıklarına bağlı o larak uğurlu veya uğursuz sayılmaktadır

Güneşın tutulmağa başladığı anda, arz üzerındekı suhunetın düşmesi, türlü hava cereyanlarının, rüzgâr ve fırtınaların başgöstermesi eski natürıst dınlerce bir felâket alâmetı sayılıyordu.

Eskı Avustralya sakınleri ise güneşi "Yeryuzune bereket getiren Tanrı" şeklınde tasavvur edıyorlardı. Onlardan kalan kıl tabletler üzerınde, "Güneş" e aıt sembolık resımlere sık sık rastlamak mümkundür. Aynı telâkkı sonradan Hındıstan'a ve daha uzak bır yol takıp ederek Orta Amerıka'ya kadar yayılmıştır

Astronomı ve astrolatrı'de bır hayli ılerı gıtmış olan Babıllı kavımler, güneşın hareketlerını türlü şekıllerde yorumluyorlardı. Hele kusûf hâdısesı onlar ıçın çok mühımdı Babıllı astroloğlar bunu, o sene mahsulün bol olacağına bır alâmet sayarlardı. Ayni telâkkı daha sonraları Anadolu yoluyla Mısır'a geçmış, burada güneşe olan bağlılık asırlarca devam etmıştır. Hattâ bu kavım, polıtheısme'den (çok allahçılık) ayrılıp monotheısme'e (tek allahçılık) gırdığı zaman bıle Tanrı yine güneş şeklında sembolıze edılmıstır

Kısacası güneşe, küsufa karşı olan alâkanın uzun bir mazısı vardır. Asırların ınsan ruhuna nakşettığı bır alâ kadır bu

Bugün madenî kıyafetlı bir ınsanın kusufu tecessusle seyredışını, dıkkatle ınceleyecek olursanız, onda bir nevı gızlı ve vahşı bır korkunun mevcudıyetını müşahede edebılırsınız. Medenî ınsan hâdısenın sebebının, basıt bir astronomık kaıdeye bağlı bulunduğunu bıldığı halde, kendısın, ecdadından tevarüs ettığı ıptıdaı duygulardan kur taramıyor

20 nci asrın ortasında, küsuf gü nünde ınsanlarda gene ınsıyakı bır telâş vardı.

Halk Bankası T. A. Ş.

Sermaye ve İhtıyatları

10.778.885,—

Şubeleri

Adana	*İzmır*
Aydın	*Kastamonu*
Balıkesir	*Kırşehir*
Burdur	*Malatya*
Bursa	*Maraş*
Corum	*Merzifon*
Denizli	*Nevşehir*
Erzurum	*Nığde*
Eskişehir	*Sivas*

Gazıantep

SANDIKLAR

Ankara

Sermaye ve İhtıyatları

1.689.856,

Ajansı : Beypazarı

İstanbul

Sermaye ve İhtıyatları

3.151.671,—

Ajana : Çarşııçı

ASKERLİK SAHASINDA

Bütçe

İngiliz Ordusu Manevrada
1 639 900 000 İngiliz lirası

İngilterenın -1955 bütçe tahmınleri

18 şubat 1954 de neşredılen beyaz kıtaba nazaran İngilterenın 1955 mudafaa masrafları 1 639 900 000 İngilız lırasıdır. Bu mıktar geçen yıl butçesine nazaran 3.140 000 lıralık bır fazlalık gösterıyor. Bu artış Den z, İkmal ve Müdafaa Vekâletlerıne aittir. Bu bütçede Amerıkan yardımı 85 360 000 lıradır Bütçe taksımın

Tommiler yürüyor
Hepsı 536 bin kişi

İki Zihniyet

Seyfi Kurtbek

Başvekılımiz 19 Nısanda Erzurumda söyledığı bır nutukta şöyle demıştı· "Memleketımız bugün şanlı ve şerefli ordusuna bütün ımanıyle güvenmektedir. Ordumuzun kudretî 1950 ye nazaran bugun en az ıkı mıslı yüksektir. *Onların devrınde Türk Ordusunun, zamanına göre bır ıptıdaılığı vardı.*"

Bu sözler hazın bır hakıkatın ıfades.dir; ve Başvekıl o zamankı ordunun halınden bahsederken hattâ çok hafif söylemış ve "herkesın malûmu olan bu hakıkatı edeb ve terbıye ile bu derece üstü kapalı olarak anlatmak istemıştım" demıştı

Muhalefet lıderı, 22 nısanda Kayseri nutkunda bu sözleri "orduya tecavüz" telâkkı ederek protesto ettı Bu munakaşada ıkî ayrı zıhnıyet kendını, gösterıyor ve mılletın hayatî dâvalarının en büyüğüne aıt olduğu ıçın bunu ıncelemekte fayda buluyoruz Bır tarafta, hükümet reısı, yapılan ışlerden bahsederken, ordu bakımından da nereden nereye gelındığını ızah edıyor. Öte tarafta ı se eskı mesul devlet adamı ordunun eksıkler.nden ve kusurlarından bahsedılmesını orduya dıl uzatmak telâkkı edıyor Demokrasıde mıllet ışleri — hangı sahaya aıt olursa olsun — mıllete olduğu gıbı söylenır Bırıncı Büyük Mıllet Meclısınde b.zde de bu usul vardı ve harp halınde bulunmamıza rağmen orduda görülen noksanlar ve hatalar Mılet Meclısınde şıddetle tenkıd edılırdı O zaman da Erkânı Harbıyeı Umumıye Vekılı ısmet Bey bu konuşmalardan memnun olmazdı Meclıs, vazıfelerını hakkıyle yapamadıklarına kanı olduğu bazı kumandanları ve dolayısıyle Mıllî Müdafaa ve Erkânı Harbıye Vekâletlerını tenkıd ederken Erkânı Harbıye Vekılı de kendını ve haksız yere tenkıd edıld.klerıne kanı olduğu kumandanları müdafaa etmış, fakat aynı zaman da Meclıse ders de vermek ıstemış ve "dedıkodu volunu tutarsak bu tehlıkelı ve çôkturücü bır yol olur" demıştı. Kendısıne o zaman şu cevaplar verılmıştı: "Burada herkesın söz söylemeğe hakkı vardır. Ders ıstemeyız efendım', "

Bırıncı, Meclısten sonra bu usul kalktı ve zamanımıza kadar, mıllî müdafaa ışlerının eksık ve bozuk taraflarından, bahsetmek yasak oldu Batı parlâmentolarında sık sık muşahede edıyoruz kı devlet adamları mıllî müdafaalarının bütün eksıklerını, bozukluk ve kusurlarını olduğu gıbı mılletın gözü önüne dökuyorlar. Matbuat her mıllet dâvasında olduğu gibi bu bır numaralı mıllî dâvada da tenkıd edılecek hususlar görünce hıç çekınmeden onları umumî efkârın Önünde deşıyor, ve hıç kımse bu tenkıd ve açıklamalardan orduya karşı bır hurmetsızlık mânası çıkarmıyor O zaman ordunun sılâhları eskım.ş, malzemesı eksık ve demode, teşkılâtı ve eğıtımı kifayetsız ıdı ıse bu, şüphesız her şeyden evvel ordu ıhtıyaçlarının vaktıle karşılamamış olan mesul hükümetlerın hataları, ıhmal ve suçları ıdı

Balkan harbındekı ordularımızın bütün bozuklukları gayet açık olarak tarıhe yazılmıştır Zamanın yüksek kumandanlığı, hükümetî ve subayları en şıddetlı tenkıdlere uğramıştır. Fakat bunların hıç bırısınden kımse ordunun yüksek mânevı şahsıyetıne ve mukaddes mefhumuna karşı bır saygısızlık mânası çıkarmamıştır Ordular hükümetlerın âyınesıdır ve hükümetlerın bırıncı vazıfesı de ordularını zamanın müdafaa doktrınlerıne uygun kuvvet ve kudret derecesıne ulaştırmaktır. Turk Ordusu ıkıncı dünya harbı başladığı zaman, harp hazırlığı bakımından hakıkaten ıptıdaî denecek durumda ıdi. Bu hakıkatı seferberlıkte orduya alınan yüzbınlerce er ve yedeksubayı da görmüşlerdi ve kapalı kutu halınde tutulan ordunun noksanlarını boylece bütun mıllet öğrenmıştı. O zamanki müttefıklerımızın devlet adamları da bu hakıkatı hâtıralarında yazmışlardı Bugün bunun boyla olduğundan bahsetmek nasıl oluyor da orduya hürmetsızlık

Fıkrımızce orduya karsı en büyuk saygısızlık onun ıhtıyaçlarını ve eksıklerını saklamak ve vaktında bunları gıdermeğe çalışmamaktadır Sılâh ve teçhızatın eksık ve demode olması kahraman subay ve erlerın yüksek vatanperverlık ve fedakârlık hassalarından hıçbır şeyı eksıltmez Onlar; o zaman da bır tecavüze uğrasaydık, sılâhları kâfı olsun olmasın vazıfelerını kanlarının son damlasına kadar kahramanca yapacaklardı. Bu hakıkatten hıç kımsenın şüphesı olmaz. Hükümetlere düşen ış, ordularını, en az muhtemel düşmanların sılâh ve kuvvetlerı kadar ve hattâ mumkünse onlardan üstün derecede hazırlamaktır. Ordu, zamanına göre ıptıdaî bır halde bırakılırsa bunların mesulıyetı orduya değıl hükumete aittir. İşte muhalefet lıderı de bu büyük ve tarıhî ıhmalın ortaya çıkarılmasından memnun olmamış ve demagojık bır hareketle bunu örtbas etmek ıstemıştır. O zamanın devlet adamlarına bu ıptıdaılığı ınkâr etmek değıl, mumkunse neden o hale geldığımızın

şöyledir (mılyon olarak)

Bahrîye Vekâleti	*367.00*
Harbiye Vekâleti	*561 00*
Hava Vekâleti	*537.00*
İkmal Vekâleti	*151 00*
Müdafaa Vekâleti	*23 90*
Yekûn	*1,639.90*

Beyaz kıtapta ifade olunduğuna gôre hava kuvvetlerine daha büyûk ehemmıyet verılecektır. Kuvvetlere atom silâhlarının dağıtılmasına başlanmıştır. Avrupadakı ıngılız kuvvetlerı muhafaza edılecektır

1 nısan 1954 ve 1 nisan 1955 de İngılız sılâhlı kuvvetlerının mıktarları, geçen yıla nisbetle şöyle olacaktır:

	1 nisan 1954	1 nısan 1955	*1 nısan 1953*
Nızamiye	*529.500*	536.800	533 900
Millî hızmet mensurdan	*302 100*	*283 500*	*312 800*
Kadın	*23 900*	*24.000*	*24,400*
Yekûn	*855.500*	*844.300*	*871.100*

Erkek personelin kara, denız, hava kuvvetlerı arasında ınkısamı şöyledır (1955 tahmını).

Bahrîye	*119.200*
Ordu	*226.400*
Hava	*191 200*
Yekûn	*536.800*

Rusyanın 1954 bütçesi

Rusyanın 1954 bütçesinde askerî masraflar, geçen yıla nısbetle 10 mılyon ruble noksandır ve bu vesıle ıle Malıye Vekılı Rusyanın barış arzusunu da açıklamış ve bu ındırmenin buna alâmet olduğunu söylemiştir. Şüphesız bu jest ve bu mıktarlar demagojıden başka bir sev ifade etmezı Mılyarlık bütçelerde 10 mılyon noksanlık esasen bir mâna ifade etmedığı gıbı Rusyanın askerı masrafları da munhasıran askerî bütçede gösterılmış değıldır Bütcenın dığer fasıllarında müdafaa teşkılâtına aıt büyük mıktarlar dağıtılmış bulunmaktadır

Mystere IV B
Paris kadınları kadar şık ve tehlikelı

Havacılık

Yeni Fransız harp tayyareleri

Tayyarecılıkte her mılletten önce ılerlemiş olan Fransızlar uzun bır gerılemeden sonra tekrar hava sanayıne ehemmıyet vermış bulunuyorlar. Mystere adlı tayyareleri, yeni Fransız tayyarelerının en çok dikkatı çeken tıplerindendır. Şımdi IV B Mystere adıyle bu tayyareleri her havada çalışabilecek bir şekle sokmuştur. Bu yeni tip tayyarelerin 30 mılımetrelik ıkı topu vardır. Denız seviyesinde uçuş suratı 730 mıl kadardır.

Amerıkada hava müdafaası

1955 malı yılında Amerikanın hava ya karşı korunması ıçin 3,700 mılyon dolar sarfedılecektir. Hava kuvvetlerının' tesirleri arttıkça ve atom ve hıdrojen bombaları tekâmül ettıkçe ve çoğaldıkça hava mudafaasının da ehemmıyetı artmaktadır. Hava müdafaası, gece ve gunduz çalışacak av tayyareleri müdafaa bolgelerını tamamen ışgal edecek radar şebekesı, güdümlu mermıler ve uçaksavar toplarını ihtıva eden çeşıtlı ve muazzam bır müdafaa teşkılâtıdır. Fakat bütün müdafaa teşkılâtına, rağmen Amerıkanın en kudretlı mudafaa vasıtası, muhtemel mutecavize mukabıl taarruz yapacak olan stratejık bombardıman kuvvetidır. Amerıkaya atom taarruzu yaptığı takdırde derhal müthış bır mukabıl taarruza uğrayacağını hesap eden mütecaviz şüphesız taarruz tasavvurunda çok tereddütlü hareket edecektır

Amerıkanın hava müdafaası ve mukabele kudretının büyükluğune rağmen Amerıka bır hava taarruzundan tamamıyle masun sayılmamaktadır. Sıvıl müdafaa memurlarının ıfadesıne göre büyük şehırlere karşı yapılacak atom taarruzları Amerıkada sekız mılyon fazla ölü ve dört mılyon kadar dâ yaralıdan ıbaret ınsan zayıatına sebep olabılır.

Bundan dolayıdır kı bu büyük şehırde muntazaman havaya karşı korunma denemeleri yapılmaktadır

sebeplerını soylemek ve kendilerını müdafaa etmek düşer. Bızce bu tarıhî hatanın müdafaası da kolay değıldır.

Demokratık ıdarede mıllî müdafaanın kuvvetınden, mezıyetlerınden, ıyılık ve tekâmülünden olduğu kadar eksık ve hatalı taraflarından, kusur ve bozukluklarından da bahsedılır Totalıter ıdarelerde ıse ordular tabudur, eksiklerınden, bozukluklarından, hata ve ihmallerden kımse bahsedemez, bunlar ancak tehlike zamanında — yanı düşman tarafından — meydana çıkarılır ve tabîî o zaman da artık düzeltılmesi ve telâfisi ıçın ımkân ve zaman kalmamış olur. Muhalefet lıderı — eskı alışkanlık ıcabı olacak — askerı kusurların üstüne örtü çekmek düşüncesındedır. Totalıter rejımlerde ordu bütçeleri meclise gelınce hıçbır esaslı tenkıde uğramaz, eksıkler, kusurlar, hatalar örtülü kalır ve sadece orduya bır selâm yollanır. - Silâh ve malzeme yollamak mümkün olmayınca!... ve sanılır kı bırçok ıhtiyaçlarının karşılanmasını sabırsızlıkla bekleyen ordu bu selâm ile tatmın edılmıştır'.

Demokratık rejımde ıse mıllete hakıkat açıkça söylenır; söylenır kı eksıklere ve hatalara dıkkat çekılsın ve geç kalınmadan gereği yapılsın' Eskı zıhnıyetten bu ordu ve memleket çok ıstırap çekti ve çok tehlıkeler atlattı. Bir daha ona dönmıyeceğız. Ordumuzu her zaman olduğu gıbı sevmeğe ve saymağa devam edeceğız, bu, saten bu mılletın en güzel bır geleneğıdır. Fakat, eksık ve hatalar görûlunce, bunları da açık olarak mıllet huzurunda soyleyeceğız kı çabuk gıderılsınler.. Bundan saygısızlık mânâsını çıkaranlar sadece demagoji yapıyorlar demektır.

KADINLAR ARASINDA

Davalarımız

Köylü kadınlarımız

Yeryüzünde yalnız dıdınıp mıhnet çekmek ıçın gelmış insanları ifade maksadıyle mısal arasalar, köylü kadınlarımızı göstermekte tereddüt etmezdık.

Gözlerını hayata açtığı andan köy mezarlığındakı kuçucuk yerıne goç edınceye kadar butün ömrü boyunca durup dınlenmeyen bu vefalı ve cefalı mahlûkların yaşama şartlarını çok yakından tetkık etmeyenlere ıddıa bıraz mubalâğalı gelse de, hakıkatın ıçyüzü nü bılenlerın mutabık olduklarından şuphe edılemez.

Köylü kadının talihsızlık damgası, göbeğını kesip küçucuk vücudunu tuz layan (bır çok koylerde doğumlar elan bu tarzda yapılmaktadır) ebenin aileye verdığı ılk haberle vurulur' Kız bebesi. .

Sakım bır düşuncenın kurbanı, her doğan çocuğun erkek olacağı hulyasını besleyen zavallı babanın hemen yüzu asılmıştır Çok defa yavrunun cinsiyetının aile facıalarına yol açtığı bile vâkıdır. Erkek çocuk annesi olamıyan kadın, büyük suç ışlemış bır gunahkâr mevkıine duşurulür. Hattâ bu hâdıse bazan büsbütun evden atılmasına, yahut bir "ortak" getirilmesine lüzum gösteren cıddî, hayatı bir mesele halınde mutaleaya başlanır!... Lohusa döşeğındeki hasta kadının bedbahtlığını, ıç acılarını bır an düşünmek bile kalbımızı sızlatmaya kâfidır.

Kız çocuğu üç, dört yaşlarına gelir gelmez ılk vazıfelerin mesulıyetı ile karşı karşıyadır. Kendınden sonra doğan kardeşe dadılık etmek Artık mını mını eller beşık sallamaya, sübek temızlemeye, daracık zayıf omuzlar çocuk taşımaya başlamıştır.

Bır ıkı yıl daha geçınce ışler çeşıtlenır: Tezek karımında büyüklere yardım, duman ve ısten göz gozu gormıyen ocaktakı saçta pazlama çevırmek, bakır kapıları derede ovmak gıbı... Şehırdekı akranların, evde sarı saçlı, pırıl pırıl gözlü bebekler, türlü oyuncaklarla oynayıp çocuk fılmlerı seyrettıkleri, parklarda keyıflı keyıf lı salıncak sallandıkları devırdır bu.. Koylü kızı ısmını bile duymadığı bu güzel eğlencelerden mahrum, kâh doğen çeken ıkı ınatçı ökuzun arkasında oturup elıne ucu çıvılı bır değnekle güneşte kavrula kavrûla döner durur, kâh "çepın çepınleyerek" akşamı eder, boylece seneler senelere bağlanıp gıder

Köylü kızı on dört, on beş yaşına basınca artık baba ocağının mısafırı sayılır. Günü gelınce münasıp talıbe devredılen "kız bebesı" kaderının çızdığı yolu tamamlamak üzere hayatının ikıncı yarısını yaşamaya başlar

Kocası zengınce ıse yattığı yatak

Soroptimist kulüpleri nedir?

Bedia Çobanoğlu
(Türkiye Soroptımist Kulüpleri Sekreterı ve Veznedarı)

Soroptımist ıkı lâtince kelımeden alınmıştır: Hemşıre mânasına gelen "Sorar" ve en ıyi mânasına gelen "Optıma" kelımeleri... Bunun serbest tercümesi de "Kadınlar ıçın en ıyısı" şeklınde kabul edılmektedır

Soroptımist kulüpleri iş ve meslekleri temsil eden kadınlar ıçın beynelmılel hızmet müesseselerınden bırıdır.

Üyelık yalnız davetledır ve profesyonel hayatta müstakil olarak çalışan kadınlara ınhısar etmektedır Bir kulube her meslekten ancak bır kadın alınabılır. Bunun da, hem çalışmakta olduğu mesleğınde yüksek standardlara ulaşmış olması, başarı göstermesi ve mesleğını en ıyı şekılde temsıl etmesı, hem de şahsî hayatında ve karakter bakımından numune olabılecek bir ınsan olması lâzımdır

Soroptımıstlerın gayeleri şunlardır: Kadınların, profesyonel hayatın kıymetını daha ıyi anlamalarına yardım etmek, profesyonel standardları ıslah etmek, üyeler arasında egoist olmayan bır arkadaşlık yaratmak, ıyi sosyal faaliyetleri desteklemek, dünyadakı soroptımıstler arasında munasebet kurmak ve sulh maksadıyle muhtelif memleketlerdekı kadınlar arasında dostluk tesıs etmektır Dostlukta samımıyet, başarı saadetı, hızmet yücelığı, meslek namusu, vatan ve ınsanlık sevgısı soroptımıstlığın ıdeallerıdır

İlk soroptımıst kulübü 1921 de Kalıforna'nın Okland şehrınde tesıs edıldi. 1923 de Londra Kulübü, 1924 de Paris Kulübü açıldı O zamandan bugune kadar dünyanın her köşesınde, meslek hayatında muvaffak olmuş kadınlar soroptımıst kulüplerının üyeleri olmuşlardır.

1928 de Kanada ve Bırleşik Devletlerdekı soroptımıst kulüpleri bir araya gelerek "Amerıka Federasyonu" nu meydana getırmışler, yine aynı tarıhte Avrupa kulüpleri de "Avrupa Federasyonu" nu teşkıl etmışlerdır. Bu ıkı federasyonun hemen bırleşmesınden Beynelmılel Bırlık meydana gelmıştır. Avrupadakı suratlı gelişme 1934 senesınde bu kıtadakı teşkılâtın iki federasyona ayrılmasını sağlamıştır; "Avrupa Federasyonu" ile "Büyük Brıtanya ve İrlanda Federasyonu". İşte bu üç federasyon bir arada "Beynelmılel Soroptımıst Bırlığı" nı meydana getırmıştır; Her memleketın ayrı ayrı şehırlerındekı kulüpler o memleketın Bırlığıne bağlıdır. Soroptımıstlığı memleketımıze ılk getıren Mufide Ferit Tek, onun, bızdekı ılk kurucusu da olmuş, İstanbuldakı kulübu açmıştır Daha sonra Ankara ve İzmır kulüpleri açılmış ve resmen Türkiye Soroptımıst Kulupleri Bırlıgi teşekkül ederek Reıslığe Yüksek Mühendıs Hürrıyet Sırmaçek seçılmıştır

1952 senesınde Kopenhag'da ımzalanan Beynelmılel Konvansıyonda soroptım ıstın bunyesı bıraz değıştırıldı. SIA (Soroptımıst Internatıonal Associatıon) adı altında bır dünya sekreterlığı kuruldu. Bunun başında bır reısi, kâtıbı, v.s. vardır. Her dört senede bir SIA, sıra ile Amerıkada, İngılterede ve Avrupada bir beynelmılel kongre yapar Bu kongrede dunya soroptımıstleri reısi seçılır Bundan sonrakı SIA toplantısı 1956 da New Yorkta yapılacaktır Bu kongrede dört senelık bir program şeklınde hazırlanmakta olan "Sakat Çocuklar", "Mücrim Çocuklar" ve "Gayri Meşru Çocuklar" uzerınde muhtelıf memleketlerın hazırladığı etüdler münakaşa edılecektır

SIA Bırleşmiş Mılletlerle Unesco hımayesındekı gayrı resmî muesseselerden bırıdır. Bütün nasyonal ışlerde sıkı bır tarafsızlık gütmek, polıtık, dinî ve ırkî mevzular üzerınde münakaşadan kaçınmak SIA-nın polıtıkasıdır

Soroptımızmin, hallıne uğraştığı bazı problemlerle ılgılı olarak her kulübun bazı sosyal programları vardır. Beynelmılel kongrede muhtelıf memleketlerde yapılan dört senelık faalıyet raporları okunur ve onu takıp edecek dığer dört senelik program üzerınde kararlar verılır. Kulüpler, kongrenın tesbit ettığı sahalar üzerınde çalışmakla beraber kendılerının seçecekleri mevzularda da faalıyet göstermekte serbesttırler.

Kulüp bayatı ve toplantılar, üyelerın, dığer kadınların yaptıkları ışleri takdir etmelerıne yardım eder İşe yarama, anlayış ve bağlılık hıslerını uyarır. Kulüpleri ıçınde ve kulüpleri vasıtasıyle üyeler, bugünkü kadının mesulıyetlerını ıdrâk ederler ve modern cemıyette kadının elde etmesi gereken kakların, üstüne aldığı vazıfelerın beslediği ısteklerın daha ıyi idare edılmesınde rol oynarlar. Onlardan gördükleri ılgı nısbetınde, ışlerındekı başarıda hız alırlar.

Soroptimistler yemekte
Bunlar *hayatta muvaffak* kadınlardır

bıraz daha yumuşak, yastık başları kavıce ışlemeli, hamur tahtasının üzerindekı yıyecekler bır ıkı çeşıt fazladır amma, evin ışleri de o dere ce ağırdır: Tanrının günü ortakçıla ra, çobanlara, yanaşmalara pışecek ekmeklerın, kaynayacak tencerelerın hazırlanması, "ağa" nın eksık olma yan mısafirlerını ağırlamak kadını o cak başına esır eder. Bundan başka — evde yardımcı olsa da — "mal melalın" sağılması, ahırların temızlı ğı, çamaşırların tokaçlanması, kümes hayvanlarının bakımı, bağ, bahçe ve tarla ışleri hep onun emeğıne muhtaçtır. Evlendığı adam fakır ıse mahrumıyet ve cefa büsbütün elele vermiş olacaktır.

Dıkkat edılırse köylerde çeşme başları daima kalabalıktır. Güneş doğmadan yatağından kalkıp aksama kadar çabalayan kadının su taşıma bahanesıyle komşularıyla bir ıkı lâf etmek, üç beş dakıka dınlenmek fırsatını elde" ettığı yegâne yer olduğu ıçın.

Köy kadınının boş kaldığı zamanı yok mudur? Vardır amma, o saatte de yaşadığı mahallın ıcaplarına göre ya dokuma tezgâhının başındadır, ya ıplık eğılır veya ıncecık şışlere taktığı kışlık çorapları örer. İstırahat nedir bılmeyen zavallıların b ı l h a s s a doğumlarda başlarına gelenler de ayrı bırer hikâyedir.

Dunyada ınsan oğluna haz veren en güzel nımetlerden bırı de hıç şüphe yok kı çalışabılmek kudretidir Yalnız her faalıyetın bir ölçüsü, her emeğin bir semeresı olmak lâzım gelır

Köylü kadının da şehırlıler gıbı günun bırkaç saatında, haftanın belirli günlerında dınlenmeye veya gezip eğlenmeye, medenı kıyafetlerle süslenmeye hakkı yok mudur?

Köylü kadınlarımızın yaşama seviyesını, hayat şartlarını yükseltecek, onları okur yazar hale getırecek, hülâsa cehaletten, iptidailikten kurtaracak prensıpler kuramazsak medeniyet yansında daıma yaya kalmaya mahkûmuz,

Özlenen hu ınkılâbın gerçekleşmesi, yalnız mevzuattan, resmî sandalye sahıplerınden beklemıyerek bu dâ vaya mılletçe katıldığımız gün ümit yolunu seçmiş sayılabılırız. Bılhassa çeşıtlı ısımler altında çalışmakta olan kadın demeklerının bu konu üzerıne dıkkatlerını çekmek ısteriz. Köylü ile şehırlı arasındakı uçurumu kısa zamanda kapayacak bir samımıyetle bu bedbaht ınsanlara yaklaşmak, çeşıtlı kurslar açıp kamplar kurarak kendılerıyle kaynaşmak ve bu arada her türlü yardım elını uzatmak gıbı çarelere baş vurmalarını yürekten dılıyoruz—P.P

İngiltere

Mıtford'ların 6 kızı

Aıleler vardır: şu veya bu, onlara büyük bir şöhret sağlamıştır. Mitford aılesi de bunlardan bırdır

Fakat Mıtford'ların şöhretını yapan kızlarıdır.

Bakınız, nasıl·

Büyük Brıtanyanın en tanınmış asıl aılelerınden olan mıtford'ların tarıhçesi, on dördüncü asra kadar uzanır. Bunlardan 1878 de dünyaya gelen Baron Mıtford bir İngılız mebusunun kızı olan Sydney Bowles ile evlenmiş ve bırı erkek, altısı kız olmak uzere yedi evlât sahıhi olmuştur. Oğlu 1945 de Bırmanya harbinde cephede ölmüş, fakat aileye hoş ve nahoş şöhret kazandıran kızlar olmuştur.

Bunlardan Nancy bir romancıdır. Kendisi meşhur Amerikalı bankerlerden Morgan'ın ortaklarından Peter Rodd ile evlıdir. Bırkaç eser sahıbı olan Nancy Mıtford, en son olarak Fransız saray hayatını ifsat etmekle şöhrete ulaşan Madame de Pompadour hakkında son derece nükteli ve tarihî vakıalara sadık bır bıyografi yazmıştır. Nancy Mıtford un tasvir ıçın yaldızlı eşya ve onun müterafikı olan bır muhıtı seçmiş olması sadece bir tesadüf eseri değıldır. Kendısı İngılız arıstokrasının su katılmamış bir mahsulüdür ve bu ıtıbarla 18 nci asır Fransız asılzadelerının yaşayışını kıyas yolu çok başarılı bir şekılde tasvire muvaffak olmuştur.

İkıncı Mıtford kızı Pamela 1936 da tanınmış bir Oxford profesörü ile evlenmıştır. Mamafih evlılıkleri 1951 de boşanma suretıyle sona ermıstır

Üçüncü Mıtford kızı Dıana önce bütün veterınerlerın âşınâ oldukları Guınness sığır cınsını ilk olarak yetıştıren aileye mensup bir baronla evlenmıştı. İkıncı kocası ıse bır zamanlar İngılterede haylı gürültüye sebep olan Faşıst Partısının Lıderı Sir Oswald Mosley olmuştur. Hıtler bunların nıkâhında şahıtlık etmış ve kendılerıne mutantan bir düğün hedıyesı vermıştır

Aılenın başına en büyük ışleri çıkartan dördüncü kız Unity Valkyrie'dir. Bu kızın ismi bile fevkalâde bır hayat süreceğıne delıl teşkıl edıyordu. Zıra bırıncısı "Bırlık", ikıncısı ıse Alman mıtolojısınde harpte düşen muharıplere mey sunacak olan cennet kızları mânasına gelmektedir. Nazılerın meşhur hava kuvvetlerı Bakanı Mareşal Görlng'in "en kusursuz Aryen kadın" olarak tasvir etmiş olduğu. Unit, bir zamanlar Hitlere delicesıne âşık olmuştu. Hıtlerle evleneceği dolaşan söylentıler arasında idi. Harbin patlamasından

Romancı Mitford
6 harikadan biri

sonra birdenbire derin bir hayal kırıklığına uğrayan Unity bir melankoli buhranına tutuldu ve çok sevdiği Almanyayı ter keder ek 1940 da İngiltereye. döndü. Babasının malikânesine çekilen Unity, elını eteğını dünyadan çektıkten sonra 1948 de sessizce olup gıttı.

Beşinci Mıdford kızı Jessıca Lucy 1937 de İngılız Başbakanı Churchıll'ın yeğenı Davıd Romılly ile evlendi. Kocası bır zamanlar komünistlere mütemayıldı, hattâ İspanyaya gıdıp General Franco'ya karsı savaşan mılletlerarası kıtaya ıltıhak edıp bu uğurda dövüşmüştü. Harbın başlaması ile Kanada hava kuvvetlerıne ıltıhak eden maceraperest genç 1941 de uçağı ile kayıplara karıştı. Kârısı 1943 de Amerıkanın en büyük solcu sendıkalarından CIO'nun hukuk muşavırlerınden Robert Treuhaft'la evlendı

Ailenin altıncı kızı Deborah Vivien Alse tam bir İngiliz aristokratına yakışır şekılde hayatını tanzım etti. 1941 de Devonshıre dukü ile evlendı, şımdı malıkânesinde sakin, patırdıdan uzak bir hayat yaşamaktadır.

İşte bu yüzdendır kı, İngılterede "Mıtford" dendı mı, akla gelen 6 delışmen kızdır—N A.

Bizden - Onlardan

Mrs. Hormon Willams
Milyoner esnaf

Dünyada ilk defa olarak Tem yiz Mahkemesi, üyeliğine seçılmiş o lan kıymetli adlıyecılerımızden Me lâhat Ruacan Temmuz ayı içinde Fınlandiya'nın başkenti Helsınkı'de toplanacak olan "Dunya Hukuken Kadınlar Birlığı" nin kongresinde Türkiye'yi temsil etmek üzere yola çıkmıştır.

** İstanbul Fen Fakültesi Dekanının ıkı senelık hizmet muddetını tamamlaması üzerine Astronomi Profesorlerınden Bayan Nüzhet Gökdoğan Dekan seçılmıştır. Böylece Türk ünıversıteler camıasında ilk defa olarak bir kadın fakülte dekanlığı gibi şereflı bır idarî vazıfeyı üzerıne almıs bulunuyor. Fakultesını son iki sene içınde senatoda temsil etmış olan Prof. Gökdoğan evlıdır ve iki çocuk annesıdır*

** İngılterenın maruf dergılerınden "Country and Homelife" in bilmece müsabakasının birinciliğini kazanan şahıs, mecmuanın yazı ısleri müdürünü haylı tereddude düşürmüştür Zıra ısabetli cevapları ile birincılığı hak eden talıhlının adı ve adresi şu ıdı.*

Prenses Margaret, Buckıngham sarayı

Kötü bir şakaya uymuş olmamak için ilk önce cıddî bir tahkıkat yapılmıştır. Bereket, İngılız kral aılesi namına söz söylıyen kâtıp, meseleyı buyük anlayışla karşılamış ve şunları açıklamıştır;

"Butün kral aılesi bılmece çözmekten son derece hoşlanır"

Prenses Margaret'e verılen hedıye şudur: 30 Türk lırası değerınde bır kaç kıtap seçmek hakkı'

** Amerıkanın en zengın kadınlarından 57 yaşındakı Mrs. Mona Wılliams, New York'un en kıbar semtlerınden sayılan Lonk Island'dakı 60 dönümluk malıkânesının bahçesınde çiçek ve meyve satışına mahsus ufak bir dükkân açmıştır. Son derece şık gıyınişi ile kendisinden çok daha genç kadınların gıptasına sebep olan Mrs. Wılliams'ın parolası "Para parayı çeker" olmalı.*

Basına verdığı beyanata göre çalışmamak için hiç bir sebep göremektedir. Âtıl ve boş durmayı günah sayan tipik Amerıka zıhnıyetıne uyan Mrs. Wılliams şöyle demıştır

—Dükkânın parasını çıkaracağını umuyorum İnsan tıcarete atılınca keyıf etmek için değıl, kazanç için hareket eder."

** Kadınların erkeklere nazaran en bol olduğu yer, halen, Amerika sularında bulunan Tarsus yolcu gemısıdır. İstatıstıklerden anlaşıldığına göre gemıde 4 kadına 1 erkek düşmekte ve tayfaların en suratsızı bile kadın yolcuların yanından geçerken göğsunu gururla kabartmaktadır*

AKİS

Hoşunuza Gittiyse Hemen

Abone olunuz

Gamsız Teyzenin Maceraları

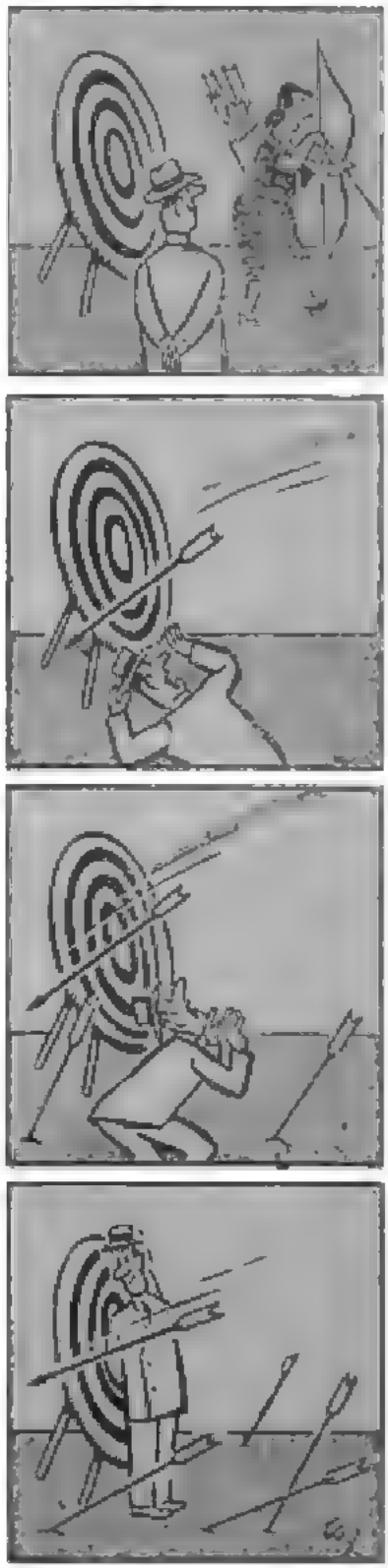

BASINDAN AKİSLER

Tarihin en büyük nafakasını meşhur Amerikalı milyoner Wintrop Rockfeller'ın karısı Bobo Rockfeller almış bulunuyor. Bobo Rockfeller, altı senelik ızdivaçlarına bir son vermeye razı olmak için zengin kocasından tam 5 milyon dolar talep etmiştir. Anlaşmaya göre Mrs. Bockfeller'e 2 milyon nakit olarak ödenecek, her sene 70 b n dolar verilecek , ayrıca "emniyeti sağlamak üzere" kendisine yarım milyon dolarlık bir gelir temin edilecektir. Bundan başka karı kocanın evlilikleri sırasında New York'ta ikamet ettikleri ve Pare Avenue üzerin dekı muhteşem apartıman kadına kalacak ve bu apartımanın masraflarını karşılayabilsin diye Ayrıca 100 bin dolar bırakılacaktır. Oğlu Winn'e ise 2,5 milyon dolar nafaka alacaktır.

Bobo Rockfeller 37 yaşındadır ve Litvanyalı bir maden amelesinin kızıdır Rockfeller'ın oğlu kadını görür görmez âşık olmuş ve derhal evlenmiştir. Hayatının ilk 30 yılında seyahatlerini üçüncü mevkı trenlerde yapan Bobo, boşanmak için Reno'ya hususi bir katarla gitmiştir

Karı koca arasında hallı en zor mesele, küçük Winnie'nin kımde kalacağı hususu olmuştur. En sonda mesele şoyle halledilmiştir. Winnie — henüz beş yaşındadır — annesinde kalacak, fakat babası arzu ettiğinde onu ziyarete gidecektir.'

Yoksa Winthrop Rockfeller o muazzam nafakaya pek fazla itiraz etmemiştir.

Düşünmeli karısından neler çekmiş! (New-York Times).

Kalifornıyadakı Pasadena rasathanesındekı alımler ılk defa olarak 4 Mayısta görülen yenı bir yıldızın ışığının dünyaya tam 20 milyon senelik bir seyahatten sonra geldiğini uzun hesaplar netıcesinde ılân etmişlerdır Yenı yıldız, 29 yaşında bulunan İsvıçrelı Paul Wild adında bır asıstan tarafından keşfedilmiştir. Kalıfornıya Teknoloji Enstitüsü tarafından açıklandığına göre fezadakı . muazzam ınfilâk bu fevkalâde parlak yıldızı meydana getırmıştır

İşte, tam 20 milyon senelık bir yolculuktan sonra dünyaya gelen ışık, bu ınfilâkın ışığıdır. Yani ınfilâk 20 milyon sene evvel olmuştur, Katedılen mesafe 20 milyon ışık yılıdır. Bir fikir vermek maksadıyle 1 ışık yılının, ışığın 1 senede katettığı mesafe olduğu ve bunun 6 milyon mıl tuttuğu hatırlatılabılır

Alımlerin bıldırdıklerıne gore 20 milyon sene evvelki ınfilâk o kadar şıddetlı olmuştur kı onun yanında bır hıdrojen bombasının tesırı bir tüy darbesıne muadıldır

Bu infilâkın fotoğrafı alınmıştır.

Tabîî o da, 20 milyon sene sonra (New.York Herald Trıbune)

Başkan Truman

Piyanıstlık seçımle değıldır

Başkan Truman'ı Amerikanın eskı Luksemburg Elçısı Mrs. Ferle Mesta'nın hayatına aıt "Calı Me Madame" pıyesındeki "Başkan Truman" rolünü bızzat oynamaktan meneden rahatsızlığın bır apandısıt krızı olduğu anlaşılmıştır. Başkan Truman derhal amelıyat edılmıştır ve sıhhatı ıyıdır.

İfadesıne göre ıyileşır iyileşmez yenıden pıyanosunun başına dönecek ve muhtemelen sahneye de çıkacaktır.

Sıyasi hayatın yükünü sırtından a. tan sabık başkanın şımdi "aklına gelen yapmak" denilen en büyük zevki tatmakta olduğu anlaşılmaktadır. (U.P.)

Prens Alexander

Baytekın

İngılterede mektep çocuklarının kendi sergilerini Yugoslav Prensi Alexander açmıştır. Prens Alexande sabık kral Pıyerın oğludur ve halen 8 yaşındadır. Annesi ile babası arasındakı anlaşmazlık gazetelere bır zamanlar uzun uzun mevzu olmuştu.

Sergı, mektep çocuklarının 27 ıncı sergısıdır ve Londrada Westmınster'de açılmıştır.

Açılış gununde sergıyi gezen bınler ce çocuk arasında bulunan Alezander butün standları dolaşmış ve bühassa, model uçak, elektrıklı demıryolları ve model gemı ve otomobillerle alâkalanmıştır. Prens aynı zamanda hava topçusu eğıtım makınesını denemıştır

Sergının enteresan kısımlarından bır paraşut kulesı olmuştur. Burada çocuklar paraşüt elbisesı gıyerek 9 metre ırtıfadan atlamaktadırlar.

Atlayanlar salonun ortasında bulu nan muazzam bir şilte üzerine düşmektedirler.

Bundan başka, en zıyade alâka top layan bir şey, küçük çocuklara gıydırılen ve zaman ve fezada seyahat için plâstik mığfer ve kozmık şua elbisesidir. Çocuklar bu kılığı "Baytekin" romanlarından tanıdıklarından çok eğlenmişler, kendilerını birer kah raman saymışlardır.

Prens Alexander de, bu elbiseden gıymıştır (U M.)

Amerikada, Rusyanın 1973 senesinde büyük bir dünya ıhtılâlını şımdıden hazırlamakta olduğuna dair bir plân ele geçırılmıştır

Plânı Senatör Knowland, Senatoya bıldırmıştir Plân, Çın lıderı Mao Tse-Tungun meşhur kıtabında yazdığı dun ya ıhtılali esaslarına hemen tamamıyle uygundur

Tahmın olunduğuna göre, plan Moskovada Çın Harıcıye Vekılı Şu - En . Lai'e verılmıştır ve bir dünya ıhtılâlı için en münasıp sene olarak 1973'ü göstermektedır. Plânda, üzerınde bılhassa durulan husus, Amerıkayı müttefiklerinden mümkün olduğu kadar ayırmak gayretıdır.

Mr. Knowland, plândan parçalar bile okumuştur.

Tabî 1953 Martında Moskovada Çın Harıcıye Vekılıne tevdı edılen bir plânın nasıl olup ta Amerıka hukumetının elıne geçtığı açıklanmamıştır. (A.P.)

Dünyanın en aydınlık meydanı, 20 dakika muddetle tam bir karanlığa gömülmüştür. Bu meydan New-Yorktakı meşhur Times Square'dır.

Times Square'ın ışıkları orada bulunan sınemalar, tıyatrolar ve eğlence yerlerının ışıklarıdır. Eğlence rüsumuna belediyece yüzde beş bir zam yapılmasını protesto maksadıyle bu

ışıklar yırmi dakıka söndurülmüştur. Fakat içerde, oyunlar devam etmiştir.

Polis, karanlık esnasında herhangı bır panık olmasın diye meydanda tedbırler almıştır. (A P.)

ransız doktorlarından Jean Louis Lortat Jacob bır Fransız mahkemesi tarafından ihmal suçu ile 800 bin frank tazmınat odemeğe mahkûm edılmıştır.

Dr. Lortat Jacob 1950 senesınde Georges Maurer adlı bır hastaya bır amelıyat yapmıştı. Georges Maurer bir yıl sonra New Yorkta yenı bır amelıyat geçırmeğe mecbur kalmış, bu amelıyatta, Maurer'in içinde bir neşterın unutulduğu meydana çıkmıştır

Muhakeme netıcesınde âlet n, Dr. tat Jacob'un muavınlerınden bırı tarafından unutuldüğu anlaşılmış, fakat Parıs mahkemesı bızzat doktoru, hastasta tazmınat ödemeğe mahkûm etmıştır.

800 bin frank, aşağı yukarı sekız bın Turk lırası tutar. (New York Herald Trıbüne).

Komünıst Çının yakışıklı Harıcıye Vekılı Şu En Lai Hındıstanı zıyaret ettığınde fevkalâde bir kabul görmüştür. Kendısını bizzat Hındıstan Başvekili Nehru ağırlamış, mısafir etmıştır.

Şu En Lai ayakkabıların çıkanlarak gırıldığı yerlerde ayakkabılarını çıkarmış ve o zaman kapının önünde pek boş bır manzara ıle karşılaşılmıştır: "Mflliyefleri başka, bir sürü pabuç!

Bunların arasında en şıkı, dâıma Şu-En.Lai' in ayakkabıları olmuştur. (İnter Contınentale)

Her mılletten pabuç
Ortadakı Şu'nundur

KÜLTÜR SAHASINDA

Tatilde Üniversite
Başka ne yapabilirler ki?

Gençlik

Yapacak şey sıkıntısı

On bınlerle talebe, sokaklara düşmüş bulunuyor.

Bu cümlenın yarısı mecazı ise, öbür yarısı değıldır İlk mektepten üniversıteye kadar bütün tedrıs müesseselerının yaz tatılıne gırdığı şu anda talebelerın büyük bır kısmı hakıkaten sokakta, mahalle aralarında hırsız.polıs veya ayamanya oynamakla meşgul dür. Bıraz daha büyükleri avare dolaşıyor, caddeleri veya sınemaları doldurıyor, ona buna lâf atıyor, gönül eğlendırıyor. En buyukleri ıse, "mıllî vakit geçirme oyunumuz" olan tavlanın başına oturmuştur. Kahveler, bılhassa hava serınler serınlemez adam almaz hale gelıyor. Müşterilerın çoğu ünıversite talebesıdır

Bu, kasım ayına kadar böyle sürüp gıdecektır Dersler kesıldı ve ımtıhanlar bıttı mi, ünıversıtelının de ünıversıteyle alâkası sona ermıştır. Kendısını artık, o tarafta, meşgul edecek hıç bır şey kalmamıştır.

Talebe Bırlıkleri, talebe cemıyetlerı, talebe federasyonu hep ısımlerını duyduğumuz, gazetelerde okuduğumuz, mevcudıyetlerını bıldığımız teşekkullerdır. Bır de faalıyetleri vardır. Faalıyetlerını sadece kışın mı gösterirler? Hattâ kışın bıle, talebeyı cezbetmek ımkânına malık mıdırler?

Her sene her fakültede bır talebe cemyetı kurulur, toplantılar yapılır, kararlar alınır. Senelık spor, kültür, gerı, eğlence v.s gıbı kollarda faalıyet programları hazırlanır. Onlar hazırlanır, ama kahvehanelerın yaz kış ünıversıtelılerle dolu oluşu bu programların netıce vermedığıne bır delıldır. Hattâ kahvede oturmak, oyun oynamak bır ünıversıtelının normal meşgalesi halıne gelmıştır. Bazan mektebinde arayıp bulamadığınız talebeyi, mektebın bıtışığındekı kahvehanede görürsünüz. Halbukı her fakültenın bır talebe kantını, mevcuttur Fakat, orada sadece çay, kahve ıçılır ve oturulur Talebeyı meşgul edecek, eğlenceli olduğu kadar faydalı bır başka meşgale yoktur.

Yaz aylarında vazıyet daha da vahım bır hal alır Kantın de kapanır ve gençlerin kendı aralarında toplanabılecekleri bir yer de kalmaz.

Yurt dışı bir kaç seyahatten başka o da, eksenya dovızsız talebe cemıyetlerının tatıl faalıyetı şımdıye kadar görülmemıştır Şurada veya burada kamp kurmak, spor yapmak, geziler tertiplemek bizde rağbet edılen, hattâ bılınen şeyler değıldir. Tek başımıza hareket, çantayı sırta vurup dağ tepe gezmek, oto stop yapıp en uzak yerlere en ucuz şekılde gitmek de alışılmış hareketlerden sayılmaz. En kolayı, köşe başındakı kahvehanedır.

O halde, gelsın tavla!

Halbuki bir de, meselâ Kalıforniya ünıversıtesının dört aylık yaz faalıyet raporuna bakınız:

4 ayda 14 danslı toplantı, 3 balo, şehır dahılınde 8, memleket dahılınde 2 gezi, 3 spor bayramı, mevzuu derse aıt 4, aktualiteye aıt 3 münazara. Bunların yânında haftalık sportıf ve kültürel faalıyetler

SANAT DÜNYASINDA

Resim

Hasan Kaptan

Boynuz kulağı geçti

Büyük ressamların en küçüğü

Münekkit Andre Lot bol ışık alan atölyesinde, iki elini havaya kaldırarak haykırdı

- Mon Dieu! Mais c'est merveilleux!

Üstat elindeki resme bir daha baktı ve karşısındaki adamı kucaklıyarak

Allaha şükur, bir senedenberi ilk defa, istediğim gibi modern anlayışla bir desen yapabildiniz. . dedi

Arif Kaptan sıkıntıdan patlıyacaktı. Yere bakarak

Bunu oğlum yaptı, üstad, diyebildi

O sırada Hasan Kaptan henüz beş yaşında bulunuyordu

Gene Paris'te — Hasan Henüz iki yaşında idi —, annesi ile babası, bulvar gazinolarından birinde sabahleyin kahvelerini içerlerken, küçük Hasan hemen ötede, trotuvarın kenarında yere çömelmiş, oynuyordu Bir adam ansızın, heyecanla, ana - baba Kaptanlara hitaben bağırdı

— Hey, madam, mösyö! Çocuğunuz harikulade şekiller çiziyor, onun bir dâhi olduğunu biliyor musunuz?

Hasan Kaptan'ın alelade bir çocuk olmadığını annesi ve babası çok küçük yaşında hissetmelerdi

Bir buçuk yaşında iken evin duvar ve kapılarını acaip çizgilerle kirleten Hasan'ın elinde eğer bu gün annesinin batırdığı iğne izleri görülmüyorsa, körpe cildinin normal faaliyetindendir

Fakat çocuk iki yaşından sonra, ailesinin, bilhassa kıymetli bir ressam olan babasının dikkatini çekmeye başlayınca, ışın rengi de değişmişti Artık öteye beriye çizgiler çiziyor, kirletiyor diye eline iğne batırmaz oldular. Üç yaşında Hasan'da desen fikri teşekkül etti

Babasının Paris'te, ressam ve münekkit Andre Lot'un yanında çalıştığı sıralarda ise Hasan Kaptan, harikulade istidadının ilk pırıltılarını belli etmeye başlamıştı

Altı yaşında eline boya verdiler ve büyük bir maharetle kullanışını seyrettiler. Küçük Hasan boyaları mukemmel bir surette karıştırarak yeni tonlar meydana getiriyor ve bu hali görenlerde hayranlık uyandırıyordu İlk sergisini Ankarada Dil - Tarih ve Coğrafya Fakültesinde açtıkları zaman yedi yaşına basmıştı Bir çokları bu sergide gördükleri tabloları babasının yaptığını iddia ettiler, oysaki boynuz

OPERA ALBÜMÜ

IDOMENEO

Eser — *Mozart'ın bu operası yedi tablodan mürekkep üç perdelik bir eserdir Metin Abbate G. Varesco. İlk defa 29 Ocak 1781 de Münih'de oynanmıştır*

Şahıslar — *Idomeneo, Girit kralı (tenor) Idamentes, oğlu (soprano) Elektra. Agamemnonun kızı (soprano) Ilia, Priamos'un kızı (soprano). Arbaces, Idomeno'nun dostu (tenor). (Muganniların hepsi kendi partilerini tam bir virtüozite İle ve koloratur tekniğine uygun Ve aynı zamanda dramatik İfadeden ziyade lirik bir tarzda icra etmek Zorundadırlar) Bas rahip (tenor). Semadan gelen ses (Bas)*

Mahal : *Girid adası Zamanı truva harbinden sonra kuvvetli bir koro ve bale Küçük orkestra (33 enstrüman) Eserin devamı 2 5 saat*

MEVZU

Birinci perde, birinci tablo. İlia'nın dairesi. Priamos'un güzel kızı Ilia, Kral Idomeneo'nun esiri olarak Giritde bulunmaktadır Kralın oğlu Idamentes, Ilia'yı sevmekte ve diğer Truvalı esirlerle birlikte onun da serbest olmasını istemektedir Fakat Agamemnonun kızı Elektra Idamentes'i sevdiği için, gerek Ilia ve gerekse diğer esirlerin serbest bırakılmasının aleyhindedir. Bu sırada Arbaces vasıtasiyle, harpten dönen kralın sahile ayak bastığı haberi gelir

İkinci tablo . Sahil Idomeneo sahile çıkmaktadır Yurduna dönerken şiddetli bir fırtınaya yakalanan kral, fırtınadan kurtulduğu takdirde sahile ayak bastığı zaman ilk gördüğü insanı kurban edeceğini ilâh Poseidon a söz vermiştir. Kral sahile ayak bastığı zaman ilk defa, ona doğru koşan oğlu Idamentes'i görür

İkinci perde, üçüncü tablo· Kralın dairesi. Idomeneo'nun bu vaadini yalnız dostu Arbaces bilmektedir Arbaces'in nasihatına uyan kral, oğlu ile Elektra yı Argos'a gondermek ister. İhtimal böylece, vaadinden kurtulmuş olacaktır

Dördüncü tablo Limanda Fakat Poseidon ışın farkına varır ve tam Idamentes ile Elektra gemiye binecekleri sırada şiddetli bir fırtına çıkartır ve onların binecekleri gemiyi batırır

Üçüncü perde, beşinci tablo Kralın vaadini, tutmadığından dolayı memleket felâket içinde dır Kıtlık başlar, yangınlar çıkar Idamentes bu felâketlerle savaşmak için hazırlanır ve tam Ilia ile veda ederken içeriye birdenbire Kral Idomeneo ile birlikte Elektra girer

Altıncı tablo : Sarayın önündeki meydan Idomeneo, baş rahiple, vaadini yerine getirmediğini itiraf ederek, memleketi kaplıyan felâketlerin musebbibinin kendisi olduğunu söyler

Yedinci tablo: Poseidonun mabedinin önünde. Idamentes savaşta muzaffer olmuştur Döndüğü zaman babasının Poseidona vermiş olduğu sozü öğrenir. Bunun üzerine kurban olmak üzere mabede gelir. Fakat onun yerine başka birisi de kurban edilebilir Kalabalığın arasından çıkan Ilia, kendisinin kurban edilmesini ister. Boyle bir sevgiyi gören tanrılar her ikisini de affederler Sesmadan gelen ses bu affı bildirir Fakat Idomeneo tahtından inip, yerini oğlu ile onu seven İlia'ya bırakacaktır Halkın coşkun tezahüratı arasında bu mesut çift tahta çıkarlar Elektra da bu durum karşısında aklını kaçırır

kulağı fersah fersah geçmişti

İkinci sergi bir sene sonra gene Dıl . Tarih'te acıldı.

Hasan sekız yasında ıdı Büyuk bır takdirle karşılandı ve devlet büyüklerının ılgısını çekti, vaadler aldı. (Hâlâ o vaadlerın tahakkukunu bekle'mektedir). Bu sırada, Hasanın eserleriyle alâkadar olan Amerıkalı bir kadın, Mrs. Lawson, Paristen bir mektup yazarak, Galerie Buffa'da bır sergı açmalarının mümkün olduğunu ve Paris sanat çevrelerının Hasan Kaptanla yakından alâkalandığını anne ve babasına bıldırdı,

Bu suretle Hasan Kaptanın şöhretıyle beraber eserlerı de millî hudutlarımızın dışına çıkmış oldu. Bu sergı dolayısıyle Paris sanat çevreleri hakıkaten küçük Kaptanla alâkadar oldu. La Fonta ne tıyatrosunda hususi bır toplantı tertıp edılerek Hasan'ın eserlerının kritığı yapıldı. Konuşanlar, bu gunün modern sanat öncüleri idi

Hemen bu sırada, 19 Kasım 1952 tarıhında, Amerıkanın Ses: Radyosu ıkinci Türkçe neşrıyatında şu haberı verıyordu·

"Sayın dınleyıcıler:

Sekız yaşlarındaki Türk Ressamı Hasan Kaptan'ın İstanbul, Ankara ve Paris'tekı sergılerınden sonra, yeni ve mühım bir sergısı de ayın başından beri New York'ta açılmış bulunmaktadır. New York takı Türk Haberler Bürosunun tavassutu ile St. Etienne adlı galerıde açılmış olan bu sergı hakkında gündelık gazeteler, haftalık mecmualar ve aylık sanat dergıleri cıddî ve dıkkatı celbeden makaleler yazmışlardır. Sergı yüzlerce meraklı kımse tarafından zıyaret edılmıştır.

Amerıkada yaşlı başlı, az çok tanınmış ressamlar dahi bir sergide ancak dört, beş resım satabılmeye muvaffak olurlarken Hasan Kaptan'ın ıkı hafta ıçınde on taneden fazla tablo satmış olması şayanı dıkkattir. Fakat bundan daha mühımı, Hasan Kaptan'ın, resım dünyasına getırdığı, kendıne mahsus yenılık ve ılerısi için Türk ve ecnebı yüzlerce kışının kalbınde yarattığı ümıttır

Hasan Kaptan'ın henüz bir kaç senelık olan ressamlık karıyerını, New York'ta teşhır etmekte olduğu 33 tabloya bakarak Paris empresyonları ve Anadolu empresyonları olarak ıkı kısma ayırmak caızdır. 5 yaşında ıken aılesi tarafından Parise gotürülen Hasan, müzeleri dolaşmış, Pıcasso, Bonnard ve Matısse'in tabloları karşısında uzun uzun durmuş, ve bır aralık heyecana gelerek Rodın tarafından yapılmış olan bır büstü kucaklamış ve opmüştür.

Hasan Parıs'te geçırdığı günlerın hâtırasını, sirkler, cambazhaneler, hokkabazlar, Noel ağaçları, gazino ve müzısyenler olarak gayet kuvvetlı kırmızı, yeşil ve mavi yağlı boyalarla kâğıt ve bez üzerıne geçirmiştir.

Türkiye'ye dönüşünde, Paris ıntıbaları solmaya başlayan Hasan, mevzularını Anadoludan seçerek, köy düğünleri, sepet satan köyluler, merkebı ne bınmış yolda gıden köylü kadınlar resmetmeğe başlamış ve kullandığı boyaların renkleri ton ve adet ıtıbarıyle daha da zengınleşmıştır

Resme karşı küçük yaşta büyuk bır kabılıyet göstermış olan kımselerın adedi, muzık sahasındakılere nısbeten çok azdır. Mozart ve Haydn gıbı daha bir çok 18 ıncı asır bestekârları genç yaşlarında kendılerını tanıtmaya muvaffak olmuşlardır. Fakat ressamlar arasında harıka çocuklara tek tük rastlanılmış ve bunların gençlıklerinde yaptıkları eserler ancak kendıleri yaşlandıktan ve tanındıktan sonra galerılere yol bulabılmıştır.

Bu cihetten büyük bir avantaj ile sanat hayatına atılmış olan Hasan Kaptan'ın, ıstıkbalın kendısıne vadetmekte olduğu muvaffak yet yolunda, azımle çalışmasını ve ılerlemesını temennı ederız "

Sonra, daha mühım bır şey oldu, meşhur Lıfe mecmuası küçük ressama bir yazısında renklı sayfalar tahsıs ettı. Hasan Kaptanın önüne, ıstıkbalın ufukları açılmıştı.

Ne yazık kı, sadece ufukları. . Maalesef henüz kapılan değıl.

Hasan ılk mektebi bitırmiş bulunuyor. Şımdı, bir sanat merkezıne gıtmesı ve kabılıyetlerını orada gelıştırmesı lâzım.

Eğer kanunlar çıkarsa . T D

Musiki

Harika çocuklar

Geçenlerde gazeteler yeni bır harika çocuğumuzdan bahsettıler. Henüz beş yaşında bulunan küçük Beril Meto muzık sahasında vasıfdan u

İdil Biret
Harika Çocuk No· I

mulmıyacak olgunluk gostererek bır Çok besteler yapıyormuş. Beril Meto le bızım "Wunderkınd"lerımızın sayısının kaça çıktığım saymıyacağım. Bunlardan İdil Bıret ile Suna Kam tanıyoruz. ve her ıkısı de şımdi Parıste tahsıllerını tamamlamaktadırlar. İnşallah memleketımıze hakıkı ve yüksek bırer müzısyen olarak dönerler ve içerıde dışarıda yüzümüzü ağartırlar. Beril Metonun da aynı müsait şartlarda yetışmesını temenni ederız. Yalnız bu arada şu "Harıka çocuklar" mevzua, üzerınde bır lahzacık duruverelım Mozart'dan beri "Harıka çocuk" sıfatı o kadar harcıâlem olmuştur kı' zaman zaman bunun enflâsyonu ile de karşılaşılmıştır. Beethovenın babasının daha çok küçük "yaşta büyük bır muzık dehası gösteren oğlunu bır "harika çocuk" yapıp, Öylece bol para kazanmak istedığını bılıyoruz. Onu yetıştırmek ıçın olmadık ezıyetlere baş vurmuştur ve ancak Beethovenın karakterındekı bır ınsan bu ezıyetlere gogüs gererek dehasını ınkışaf ettırebılmıştır, başka bırı olsaydı bu ezıyetler karşısında muzıkten nefret eder dı. Dığer taraftan muzik karakterı sağlam olmayan bır çok "Harıka çocuklar"ın da bır müddet sonra sıra müzısyenlerı halıne geldığını muzık tarıhı ve hadıseler bize bol bol gostermektedır

Meselâ Yehudi Menuhin'i alalım, Henüz beş, altı yaşında iken zamanın en mukemmel bir violonıstı olan ve vermiş olduğu konserlerle muzık kabılıyetını bütun dunyaya tastık ettıren Yehudi Menuhin yaşlandıkça kendı şahsında bir "banalıte"ye gıtmiş ve bugün eski şöhretınden çok şeyler kaybetmiştir. Onu evvelkı senelerde Avrupada yaptığı bır konser turnesınde Viyana philharmonıesı ile verdığı bır konserde dınlemiştik. Konserde Paganını'nın konçertosunu ye Lalonun "İspanyol serfonısı"nı çalmıştı. Karşımızda müthış bir teknıkten başka bır şey görmemiştık. Evet, şayanı hay" ret bir teknik ve hepsi o kadar; muzıkalıte namına hiç bir şey yoktu ve beş altı yaşındakı küçük Yehudi Menuhın'i mumla aramıştık. Bızım "harika çocuklarımız"ın da ılerıde, ışte bu hale düşmelerınden korkuyoruz.

Kaldı kı artık müzik sanatında, daha geniş bir tabır kullanalım, müzik ılmınde bu nevıden "Harıka çocuk" yerıne küçük yaştan sağlam ve normal bir müzik tahsılı görerek yetışenlere daha fazla kıymet verılıyor. Bunları söylemekle bizim küçük müzisyenlerımızi hor gördüğümüz enlasılmasın Bılakıs bunların yetıştırılmesı ıçın elden gelen gayretin sarfedılmesini dileriz; ancak kulağı hassas olan ve bir enstrümanı çalabılecek kabılıyette bulunan, kendısıne göre besteler yapabılen her çocuğumuzu bır Mozart veya bir Beethoven olarak gormek ve bunlara derhal bır "Harıka" sıfatını vermek de pek yakışık almıyor Her şeyımızde olduğu gıbı bu sıfatı kullan-

Beril Meto
Bir başka harika çocuk

makda da teenni ile hareket etmeliyiz ve bilhassa bu kabiliyetli çocuklarımızın sağlam bir muzik eğitimi görmelerini mümkün kılmalıyız.

Harika çocuk" yerine "hakiki müzisyen" yetiştirsek daha iyi olmaz mı?

Sanat

Eski Türk eserlerinden seyyar sergiler yapılacak

Eski eserler ve muzeler genel müdürlüğü tarafından geçen sene Paris'te yapılan Turk Sanat Eserleri Sergisinin Avrupada uyandırdığı alâka hatırlardadır. Bu sergiyi maalesef biz kendi memleketimizde göremedik. Sergının renkli olarak alınmış filmi nihayet İstanbul Arkeoloji Müzesi konferans salonunda gosterildi. 16 milimetrelik bir film olmasına rağmen oldukça güzel olan film pek mahdut bir seyirci zümresi tarafından görüldü. Bunun teksir edilerek bilhassa mekteplerde gösterilmesi çok faydalı olacaktır

Memnuniyetle öğrendiğimize göre, Muzeler Genel Müdürlüğü Türk sanat eserlerinden mürekkep sergiler tertibini ve memleketin muhtelif şehirlerinde bu eserlerin teşhirini düşunmektedir

Eylülde büyük bir festival yapılıyor

İstanbul Gazeteciler Cemiyeti ile İkuruluşunun onuncu yıldönumu münasebetiyle reşitti, senaryo, musiki, roman mükâfatları koyan Yapı ve Kredi Bankası bir halk oyunları festivali tertip ediyorlar.

Eylül ayında İstanbul açık hava tiyatrosunda yapılacak festivale 22 vilâyetimizden — o zamana kadar vilâyetlerde yeni bir değişiklik olmazsa tabiî — seçilecek mahallî ekipler iştirâk edecektir.

İstanbul, müsabakalara, çengi, çifte telli ve koçekçe oyunlarile iştirak ediyor. Ya Ankara? Ankara, festivale iştirak etmiyor, o, müşahit olarak kalacak, çünkü politika oyunları festivale dahil değildir.

Bu festivalin yapılmasına intizaren, İstanbul, her akşam, Sıirt, Karadeniz, Konya, İzmir ve Sulukule danslarını Gülhane parkının açık hava salaşlarında seyrediyor Fakat, Eylul Festivalıne yüzden fazla oyuncunun elliye yakın çalgıcı ile iştirak edeceklerini düşünürsek onun ehemmiyeti kendiliğinden anlaşılır. Bu festivalın renkli olarak filmi de alınacak ve konservatuvar arşivlerinde saklanacaktır.

Edebiyat

Cihadı mukaddes

Şair Asaf Halet Çelebi, Adı değmez bir mecmuada, yeni şiir ve uydurma dil aleyhine bir kampanya — af buyurun bir cihâd, hattâ cihâdı mukaddes diyecektik — açmış bulunuyor. İstanbul şiyesiyle yazdığı bir manzumede, Asaf Halet Çeleb şoyle diyor:

Annemin dili — babamın dili — İstanbulumun — İstanbulumun dili — İstanbulumun efendisi — hanımefendisi — sokaklarımın bekçisi — yoğurtcusu, balıkçısı — can dilimi konuşanım — canım benim — ninnilerimi bu dil söyledi — masallarımı bu dil — bu dille duydum türkülerimi — bu dille konuştum, rüyalarımda — bu dille söyletme derûnunda neler var" — bu dille konuttum rüyalarında — bu dille sayıklarım ölürken — ben — eski bir İstanbul çocuğu rahat bırak beni eşek arım — rahat bırak beni bay Kıvırgıç — bayan tvidi — evim — sokaklarım sana yasak Sen benim değilsin — rüyalarımın harputu — ecem — öcüm — bütun önemlerini kıvançlarını koy çuvalına başka yaramaz çocukları git korkutmağa — başka kapıya.

Tam bir İstanbullu ağzıyla yazılmış bu manzume, doğrusu pek hoş. Fakat kul hatâdan salım olamaz derler, meselâ, şair, şairlerini bu dille okuduğunu söylüyor Kabil O hale Nesimî'nin şu mısraını da okumuş olsa gerektir.

Zerk ü tezvirin zemanı geçti ey zahit uyan"

Asaf Halet Çelebı, Adıdeğmez mecmuada yeni şiir ve şairlere hücumlarını "Aforizma" başlığı altında yapıyor. "He" şairnin "aforizma" hakkında galiba malûmatı noksan. Yoksa bir kelimeden fazla olan makalesine bu adı vermezdi. Aforizma, bizim bildiğimiz, ben on kelimeyle yapılır. Bunun için eski İstanbullular ona "Kelâm-ı Kıbar" derlerdi. Asaf Halet Çelebi ise, esas itibariyle haklı olduğu iddialarını, bu mevzua "kazurattan kinaye Skataloji" adını verdiğini söyleyerek kendini suçlu çıkartıyor

Bunu da "skata" sını çomaklıyor demeyek için söylüyoruz, ve gelecek makaleleri için bir başlık tavsiye ediyoruz: Sakatoloji.

Necla Ateş
Türk Lokumu

Dünyadan Haberler

Necla Ateşin yıldızı

Los - Angeles Parıste Casıno de Paris'de şark dansları yaparken Amerikaya gelen ve New.York'un en bü yük gece kuluplerinde danseden meşhur Türk Dansözü Necla Ateş "deli mılyoner" Abdullah Kıng ıle nışanla nıp ayrıldıktan berı şöhretını hergün bıraz arttırmaktadır.

Nışanlanmaların, evlenmelerın ve boşanmaların hep reklâm sımsarları tarafından ayarlandığı Amerıkan per de ve sahne hayatında Necla Ateşın çok usta bir mütehassısa düştüğü anlaşılmaktadır.

Zıra şımdi açıklandığına göre Necla Ateşın "deli mılyoner" ile olan münasebatı reklâm ajanı tarafından tertıplenmıştır.

Türk dansözü halen Hollywood da bir fılm çevırmektedır.

Necla Ateş kendısıyle görüşen gazetecılere Amerıkadakı hayatından pek memnun olduğunu söylemış, hattâ canı istedığı zaman Türk yemekleri bile bulduğunu söylemıştır. Dansözün adı Amerıkada "Türk Lokumu" dur

Salzburg festivali biletleri

Salzburg — Salzburg festıval ıdare sinin bildırdığıne gore, ağustos ayında başlıyacak olan festıvalin bütün bıletleri nısan ayında tamamıyle satılmıştır. Bılındığı üzere, festıvalde klâsik operalar ile Hofmannstahl'ın "Jedermann" ısımlı pıyesi temsil edebilecektır.

Milletlerarası altıncı "Busoni - piyano" müsabakası

Roma — Mılletlerarası altıncı "Busonı - pıyano" müsabakası 25 Ağustosta başlayıp 5 eylülde sona erecektır Musabaka üç devreli olacaktır. Müsabakaya katılacak olanlar ıkı devreyı muvaffakıyetle atlattıktan sonra fınale kalacaklar ve fınalde muvaffak ola na buyük mukâfat verılecektır. Musabakaya bütün mılletlerın pıyanıstleri davet edılmıştır. Başka bir mılletlera rası pıyano müsabakasında mükâfat kazanmış olanlar, Busoni müsabakasının birıncı devresine gırmekten muaf tutulacaklardır. Musabakanın mıllet lerarası komıtesi şunlardan murekkep tır: Wilhelm Backhaus, Arturo Benedettı Mıchelangelo, Paul Baumgart ner, Alexander Borowsky. Musabakada bir mılyon lıret ıkramıye dağıtılacak ve bırıncıye 300.000 lıret verilecektır

Milletlerarası orkestra

Hannover — Genç müzısyenlerın dokuzuncu kongresi sırasında, kongre ye iştırak eden muhtelıf mılletlere mensup muzısyenlerden teşkıl edılen "Mılletlerarası genç müzısyenler orkestrası"nın verdığı konser fevkalâde muvaffak olmuştur. 80 kışıden mürekkep olan bu orkestranın azaları on muhtelıf mılletten seçılmıştı

SPOR ALEMİNDE

Futbol

Alman Karl Mai

Herkesı süpürdüler

Bir kampanyanın sonu

Kampanya, Türkiye mıllî futbol takımının Almanya karşısında mağlûbiyetiyle başlamıştı. Takımımız 4 - 1 gibi hiç de hafif olmayan bir farkla yenıldığı halde "mütehassıs"lar ılerı geri lâflarını söylemiyorlardı.

Sonra Güney Koreyı yendık, sonra Almanyaya tekrar yenıldık

Kampanya o zaman başladı. İlk ateşi hükumetın yarı resmî organı olan Zafer gazetesı yaptı ve onu, ırılı ufaklı gazeteler takip etti. Hepsi, bütün kabahatı idarecılerımızde buluyor, fılân yahut falan oynatılsaydı netıcenın başka türlü olabıleceğını, Almanları pekâlâ yenebileceğımızi söyluyordu. En sert yazılar, Zaferde çıkıyordu Beden Terbyesı Genel Müdürlüğüne ve onun futbol federasyonuna alabıl dığıne hucum edılıyor, büyük, alışılmamış puntolarla "mesullerın cezalandırılmaları" istenılıyor, tahkıkat bile talep olunuyordu. Bu sırada, İtalyan Parlâmentosuna, bizim gıbı dıskalıfiyeye uğramış İtalyan mıllı futbol takımının nıçin bu hezimete uğradığına dair sual de tevcih edıldığı zaman müteanzların elıne sılâh da geçti Onlar da bu hususta bır Meclıs Tahkıkatı istıyor, sporcu mılletvekıllerını sıkıştırıyor, kendılerıne açık mektuplar' yazıyorlardı

Gerçi işten anlayanlar bunun doğ ru olmadığım bılıyorlardı. Nitekim AKİS, işin başından berı bunun üzerıne dıkkati çekmek ıstemıştır. Fakat umumî efkâr bulandırılmakta devam olunuyor, Zaferdekı yaylım ateş daha da şıddetlenıyordu.

Zaferın bu kadar celâdet göstermesi, işe bambaşka bır mahıyet verdı Yoksa bu, bir otokrıtık mıydı? Teşkılât yeni baştan ele alınacak, kanun yoluyla ıslahına gidilecek, aksaklıkları gıderılecek, eskı zıhnıyetın yeni devamı olan müessese nıhayet rasyonel bır ıdareye mı kavuşacaktı? Kampanyanın başka bir sebebi olmamak gere kırdı

Fakat hükümetin gazetesınde eskı Futbol Federasyonu Reısı Orhan Şeref Apak'ın ımzası görününce anlaşıldı kı bu sefer de mücadele bır esas, bır prensıp mücadelesı değıl, şahıs kavgası dır. Neşrıyatta dıkkatle belırtılen husus futbolumuzun nıçin kalkınamadığı olmadı. Beden Terbıyesı Genel Müdürü federasyon reısıne ne yazmış, o ona ne cevap vermış, sonra antrenore kaç paralık tahsısat ayrılmış, oyuncuları elbıse yaptırılmış mı, yaptırılmamış mı, Turgay oynatılmamalı mıymış, oy natılmalı mı? Bütün bunlar gazete sütunlarına dokûldü.

Gerçi federasyonun halı hazır Reısı Ulvi Yenal da, başka kanallardan, bır takım gazeteleri ve gazetecıleri elınde tutmuyor değıldı Bu yüzden hücumlar bazı yerlerde zayıflıyor, falsolu sesler de çıkıyordu ama, umumıyetle şahsi davalar, kavgalar ve İhtıraslar, hattâ kınler ön plâna çıkmıştı

Cephedekı vazıfesınden, meşhur tabırıyle "yumurta kapıya geldığında" ıstıfa etmek meharetini gosteren Orhan Şeref Apak şimdi, hezimetın, maglûbiyetın bütun sebebını kendısının "ayrılmaya mecbur edılışında" görüyor, sankı bır mıllî maça hazırlık bır kaç haftanın ıçınde oluverırmış gibi feryatlar yükseltıyor ve Demokrat Partının gazetesınde kendi meselelerını müdafaa edıyordu.

Bu neşrıyatın parti yüksek kademelerınde musbet tesir bırakmadığım hatırdan çıkarmamak lâzımdır

Bu sırada İsvıçrede

Türkıyede Alman takımı önündekı maglûbiyetımızin , vesıle olduğu polemık sürüp gıderken İsvıçrede maçlar devam edıyordu. Almanlar, Türkıye ıle ikıncı maçlarını yapmadan evvel Macarların karşısında perışan olmuşlardı. Fakat bu, bır taktik ıdı Antrenör, Macarlara maglûbiyetın hıç bir şey kaybettırmıyeceğını bıldığın-

den yedek oyunculardan müteşekkil bir takım çıkarmış, fakat iki gün sonra bize karşı bilinen başarılı oyunu göstermişti.

İki takım finallere doğru ilerliyordu. Bunlardan biri turnuvanın — hattâ son senelerin — "harika takım" ı Macaristan, diğeri, büyük bir azim, bilgi ve cesaret gösteren Almanya idi. Bizi açık farkla mağlûp ettiği için üzüldüğümüz Alman takımı Avusturyaya da bir araba dolusu gol attığı zaman gözler açıldı.

Ne oluyordu?

Gerçi Almanyanın da şansı yaver gidiyordu. En tehlikeli rakipler Brezilya ve Uruguay Macaristanın karşısına düşmüş ve Macarlar bunları hem güçlükle, hem de ağır fedakârlıklar pahasına — bir çok oyuncuları sakatlanmıştı — tasfiye edebilmişlerdi. Buna mukabil Almanların oyunları daha kolay geçmiş, takım daha az yorulmuştu.

İşte bu şartlar altında final maçı Almanya ile Macaristan arasında yapıldı ve — spor münekkitlerimizin yenebileceğimizi iddia cüretini gösterdikleri — Almanlar oyunun başında arka arkaya iki gol yedikleri halde bozulmadılar ve neticede sahadan 3 . 2 galip çıkarak 1954 Dünya Futbol Şampiyonu unvanını aldılar.

Gazetelermizde polemik, hâlâ devam ediyordu.

Sönen balon

Ama, kuvvetinden çok kaybetmişti. Bilhassa bizi yenmiş olmaları şahsî gayretlerle bir millî felâket haline getirmeye uğraşılan Almanların, hem de "asrın hârikası" Macarlar karşısında Dünya Şampiyonu olmaları bir bardak suda koparılan fırtınayı sabun köpüğü gibi dağıtıverdi.

Asıl mesele ortada

O mesele kapanmıştır ama, bir başka mesele karşımızda apaçık durmaktadır: Spor davamız ne olacak?

Beden Terbiyesi teşkilâtının, kuruluş itibariyle, bir takım emeklilere iş sahası halinde düşünüldüğü; bu teşkilâtın başına getirilen emeklilerin işten anlamamaları neticesi muhtelif kulüplere mensup "spor simsarları" nın türediği; işlere bunların el attığı ve kendilerine "hayırlı menfaat" sağladıkları; baştan itibaren zihniyetin demokratik memleketlerden ziyade totaliter rejimlerde görülen zihniyet olduğu; o temelin üzerinde yükseltilen binanın bugünün ihtiyaçlarına cevap vermediği bilinmeyen hakikatler değildir.

Fakat sen - ben kavgaları binanın çürüklüğünü daima örtmüş, sıkı bir restorasyon lâzım iken, hattâ bir çok şeyi yıkıp yeniden yapmak gerekirken o çatlak duvarlarda badana fırçalarının dolaştırılmasiyle iktifa edilmiştir.

Hakikî ihtiyaçlar gözlerden uzak tutulmuştur. Zira hakiki ihtiyaçların karşılanması bir takım kimseleri tedirgin edecek, kurulup giden düzen bozulacak, menfaat sistemleri zarar görecektir.

Eğer Almanya karşısında uğranılan ve artık tabii olduğu anlaşılmış bulunan mağlûbiyet bu meselelerin umumî efkâr önünde tartışılmasına yol açsaydı hayrı dokunurdu.

Ama bu defa da şahsî ihtilâflar, parmağın ana davaya basılmasına mâni oldu.

Yazık!

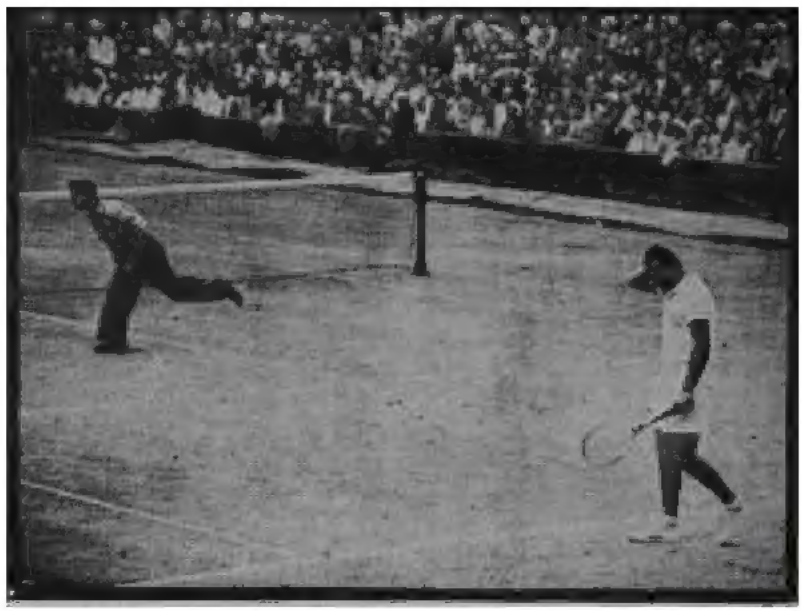

Drobny kortta
Aşırı heyecandan mustarip tenisçi

Jaroslav Drobny
Nihayet Şampiyon

Tenis

Dünyanın en iyi tenisçilerinden biri olan Jaroslav Drobny hayatında en çok arzu ettiği zaferi, Wimbledon tek erkek şampiyonluğunu, tam 11 sene mağlûp olduktan sonra nihayet kazanmış bulunuyor. Wimbledon'a ilk çıktığında genç bir tenisçi olan Drobny bugün orta yaşlı ve mahir bir kurttur.

Wimbledon'un yeni şampiyonu

32 yaşındaki iri yapılı Çekoslovak oyuncu her sayıdan sonra ya gözlüklerini, ya ahunda biriken teri silerek mükemmel oyunu, nefesi ve cüreti ile kuvvetli rakibi Ken Rosewall'ı tam bir mağlûbiyete uğratmıştır. Uzun senelerden beri Wimbledon'un en güzel finali addedilen bu maçın neticesi şöyledir: 13 - 11, 4 - 6, 6 - 2, 9 - 7.

Drobny'nin zaferi hakikaten beklenilmiyordu. Avustralyalı Rosewall, Drobny'den hem 13 yaş gençti, hem de daha çevikti. Sol vuruşlarını çevirmek, imkânsız gibi bir şeydi. Nihayet en mühimi, Drobny'nin adı "Wimbledon'u kazanamayan oyuncu" olarak çıkmıştı.

Komünist Çekoslavakyaya dönmemek için 1949 da Mısır tâbiiyetine geçen Drobny, Wimbledon'un finalinde üçüncü defa oyunuyordu. Bundan evvel iki kere mağlûp olmuş, amatör tenisin bu en yüksek payesine aşırı heyecanından dolayı biç bir zaman erişemeyeceği herkes tarafından kabul edilmişti.

Fakat, oyun başlar başlamaz — ki seyircilerin arasında İsveç Kralı ve Prenses Margaret de vardı — "Baba Drob" ölçülü bir taarruza geçti. Müdafaa sadedinde, ancak yeti-

şebileceği toplara koşuyordu. Drohny'nin kendisine sayı kazandıracak topları evvelden kestirdiği ve vuruşunu ona göre yaptığı seyirciler tarafından hile hissediliyordu.

15 bin seyircinin önünde koca Çek, tam iki buçuk saat müddetle fileye hâkim olmaya çalıştı. Rosewall'in bir kusuru vardı: servisleri zayıftı. Buna mukabil Drobny'nin servisleri, sanki birer yıldırımdı. O kadar ki ekseriya, topun arkasından kendisi bile fileye çıkmak için vakit bulamıyordu.

Fakat bir defa da buldu mu, artık aşılması imkânsız bir duvar haline geliyordu. Mükemmel bir lop'cu olan Rosewall başlangıçta yüksek toplarla bir iki sayı elde etti, fakat hemen akabinde kurnaz Çek bunları da ya yerden, ya havadan çevirmeye başladı.

Drobny'nin smaç'ları fevkalâdeydi. Servislerde nadiren sayı yapıyordu, fakat öyle ustalıkla oynuyordu ki Rosewall'in çevirişleri daima onun lehine neticeleniyordu. Rakibini ekseriya kortun gerisinde tutuyordu ki, bu fevkalâde mühimdi. Zira Rosewall, tehlikeli bir file oyuncusuydu.

Her iki oyuncunun taraftarları, nefes almaktan çekinerek topu gözlerile takip etmeğe çalışıyor, Drobny ve Rosewall ise her sayı için canla başla uğraşıyorlardı. Oyun son derece heyecanlı oluyordu.

Bu sırada İsveç Kralı Gustav VI, Prenses Margaret ve Kent düşesi, Drobny'nin arkasına gelen şeref locasına girdiler. Çekoslavakyalı bu sırada servis atacaktı. Durdu ve gelenleri selâmladı.

Birinci set, bir bakıma oyunun akibetini tayin etti. Eğer Drobny, uzun mücadeleden mağlûp çıksaydı, o meşhur sinirleri mutlaka bozulur, heyecanlanır, maçı verirdi. Galip çıktı.

Geym'ler birbirini takip ediyor, iki tanesini üstüste almak nasip olmuyordu. Onuncu, on üçüncü, on dördüncü, yirmi ikinci geym'ler gelip geçti. Son derece kritik vuruşlar yapılıyordu. Drobny seti 13 . 11 aldı. Artık bozulmasına imkân kalmamıştı. İkinci seti 4 . 6 vermekle beraber üçüncüyü rahat bir şekilde 6 - 2 aldı. Son set biraz daha çekişmeli geçtiyse de koca Çek onu da 9 - 7 kazandı. Bu suretle Wimbledon'un tek erkekler şampiyonu oluyordu.

Drobny, kupasını Kent Düşesinin elinden aldı. Bu sırada söylediğine göre, profesyonel olmak niyetinde değildir. Beş sene evvel Amerikalı Ted Schroeder'e gene gene böyle bir final maçında mağlûp olduğu zaman amatörlüğü bırakmak üzereydi. Fakat şimdi malî işlerini yoluna koymuştur, karısına, Londradaki evine ve tenisine hasredecek vakti vardır; üstelik aile eylülde bir de bebek beklemektedir. Koca Çek, bundan sonra Wimbledonda kupayı kazanmak için değil, zevki için oynayacağını bildirmiştir.

Rosewall'e gelince, korttan çıkarken ağlayacak gibiydi. Fakat genç olduğundan ümidini kesmiş değildir. Unutmamalı ki Drobny, Wimbledon'a ilk çıktığı zaman Ken Rosewall üç yaşında bir çocuktu.

Avustralyalı ikinci defa olarak Wimbledon'da mağlûp olmaktadır. Buna rağmen onun da halen dünyanın en iyi tenisçilerinden biri olduğunda şüphe yoktur. Zaten Avustralya dünya tenis pazarının şimdilik en yi imalâtçısıdır. Şampiyonlar arasında, senelerdir en mümtaz mevkileri hep Avustralyalılar işgal etmektedir. Gelip geçmiş teniscilerin en meşhuru Tilden'i yetiştiren Amerika, bu mazhariyeti elinden kaçırmıştır.

OKUYUCULARDAN MEKTUPLAR

Kadınlar Arasında" sayfanızda kıymetli yazar Perihan Parla'nın kalemiyle aksettirdiğiniz içtimaî yara içimizde katmerleşen ıstırabın bir maskeşi olmuştur. Bu cemiyetin ferdi olarak yazarın "İMDAT"ına koşamazsak dahi sesinize ses katmak isteriz.

Başkentin seçkin kimseleri sinesinde barındıran bir semtinde oturmaktayım. Evimin civarında haftada iki gün pazar kurulur. Tuna caddesi bir baştan bir başa, sırtına küfesini sarmış irili ufaklı hamallarla dolar taşar Başı bos bırakılan bu küfelilerin arasına ne idüğü belirsiz küfesizler de karışır Her geçen insanın, adım başına yolu kesilir. Hele bir kadın veya mektepli bir kız geçerse vay başına geleceklere... O zaman uzanan paslı dillere eller de karışır. Şayet bir yabancı pazara gelirse otomobili karasinekler gibi ihata edilir. Hülâsa bu pazarlar, cemiyetin bir aynası ise işte size bir örnek! Bu saygısızlığın, bu lâubaliliğin sebepleri çok ve çetrefil olmakla beraber ben bir kısmını ele alacağım.

Son yıllarda bize ariz olan hastalıklardan biri de "nemelâzım" dır. Yukarda sıraladığım çirkin bolleri gören herkes ya görmemezlikten gelmekle veyahutta sadece bakarak geçip gitmektedir. Bırakalım müdahaleyi, hiç değilse emniyete memur kimselerin dikkat nazarını olsun çeken yok.

Buna benzer haller yurdun her köşesinde ve bilûmum taşıtlarda ve topluluklarda olagelmektedir. Bunun için tek çaremiz saygısızlıkla mücadeledir. Bu islerde geç dahi kalınmıştır. Buna rağmen her namuslu vatandaş bu neviden bası boş, hoyrat kimselerle mücadeleyi göze almadıkça ve bu is sosyal ve nizamlı bir hale konmadıkça kadınlarımızın, kızlarımızın hayatını emniyette hissetmemize imkân yok. tur. Arzettiğim gibi bir sosyete, bahse konu hoyratların bile bu mücadeleye katılmasını sağlayabilir:

Vaktiyle öğretmeni olduğum bir sınıfta çok eşya çalınmaya başladı. Faili biliyordum. Fakat bunu teshir ve tecziyeden ziyade mesul duruma sokmayı düşündüm. Sınıfta mümessil yaptım, her şey önlenmiş oldu.

Sapan demiri hırsızının hikâyem malûm; köyün sapan demirlerini çalan kimseyi köylü, bu demirlerin muhafazasına ve korunmasına memur eder. Vakit gelip çatınca karısı:

— Haydi herif iş basına der.

Adam da:

— Bre hanım ben buradayım, demirler de yerinde durur, der.

Hülâsa; içtimai bünyeyi teşkil eden fertlerin kötü meyillerinden bile faydalanma mümkündür. Yeter ki teşkilatlanalım. Bu nemelâzımcılığa bir son verelim ve saygısızlıkla mücadele için milletçe seferber olalım. Her şeyi ağır müeyyidelerden. Meclisten çıkacak kanunlardan beklemiyelim. Zira kanun korkusu şahadetle kaimdir. Bundan başka maarifimizin nurundan pedagog ve psikologlarımızın duygu düşünce ve tatbikatlarını da dileyelim.

Ahlâk düşkünlerinin ceza korkusundan ziyade muhitten müteessir olaçaklarını gözden uzak bulundurmamak lâzımdır.

Artık alev bacayı sarmıştır. Buyurduğunuz gibi "seri halindeki vakaları hiç bir suretle küçümsemek caiz değildir."

Saygılar.

Asım Aral — Ankara

Akisi, ilk sayısından itibaren büyük bir zevk ve lezzetle takip etmekteyim.

Sadece ben değil, bir çok arkadaşım da mecmuanızın hakikî birer tiryakisi kesilmiş bulunuyor.

Size bu satırları, AKİS'in 8 inci sayısında "Kendi Aramızda" sütununuzu okuduktan sonra yazmaya karar verdim Zira Ankarada Cihad Baban ile Cevdet Perin ve Metin Toker arasında cereyan eden muhavere bir çok defa da, bizim kendi aramızda geçmiştir. Bazılarımız AKİS'i Demokrat Partiyi "kollamak", bazılarımız Cumhuriyet Halk Partisini "desteklemek" le itham etmişizdir. Hattâ öylelerimiz olmuştur ki aynı sayıdaki bir yazınızdan dolayı sizi su taraflı, bir başka yazınızdan dolayı da bu taraflı bulmuştur.

Bir mecmua hakkında hükme varmak için, dediğiniz gibi, biraz zamanın geçmesi lâzımdır. Bu zaman geçmiştir.

Sizi, başladığınız gibi devam etmeye muvaffak olduğunuzdan dolayı emnu gönülden tebrik ederim AKİS'in ilk sayısından son sayısına kadar havasında en ufak bir değişiklik olmamıştır.

Kim ne derse desin, okuyucu AKİS hakkındaki fikrini vermistir: Medenî bir mecmua!

Sevim Engin — İstanbul

BU YILIN

İKRAMİYE PLANI

BİR BUÇUK MİLYON LİRA

SİZİN DE TASARRUF HESABINIZ

VAR MI ???

T. C. ZİRAAT BANKASI

EBEDİ HAYAT SEMBOLÜ

EBEDİ SAADET SEMBOLÜ OLDU.

EV
ALTIN
APARTIMAN KATLARI
APARTIMAN DAİRELERİ
OTOMOBİL
ÇEŞİTLİ PARA İKRAMİYELERİ

SÜMERBANK

Güzel Sanatlar Matbaası - Ankara